

Koulujen ja palloilun lajiliittojen liikuntakasvatuksellinen
yhteistyö

Keskinen Ville & Palmroth Juha-Pekka

Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Opettajankoulutuslaitos
Kevät 2012

Keskinen, V. & Palmroth, J-P. 2012. Koulujen ja palloilun lajiliittojen liikuntakasvatuksellinen yhteistyö. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma, 76 sivua.

TIIVISTELMÄ

Selvitimme tutkimuksessamme koulujen ja palloilun lajiliittojen välistä yhteistyötä. Kartoitimme tutkimuksessamme yhteistyön määrää, muotoja ja haasteita sekä lajiliittojen kasvatuksellisia tavoitteita. Mukana tutkimuksessa oli kuusi lajiliittoa. Yhteistyöstä vastaavat paikallisella tasolla urheiluseurat ja näin ollen myös seurat olivat tutkimuksen kohteena. Tutkimuksemme aineisto koostui sähköpostikyselystä kuudelle palloilun lajiliitolle, kahden rehtorin yksittäishaastatteluista sekä koulun edustajien, lajiliittojen ja seurojen edustajien ryhmähaastattelusta. Sähköpostikyselyn tarkoituksena oli kartoittaa halukkuutta yhteistyöhön ja sen määrää ja muotoja. Rehtorihaastattelut ja ryhmähaastattelu puolestaan kohdentuivat yhteistyön haasteisiin ja mahdollisuuksiin sekä liikuntakasvatuksellisiin tavoitteisiin yhteistyön näkökulmasta.

Kyselyn tulosten mukaan kaikki lajiliitot tekevät jonkin verran yhteistyötä koulujen kanssa ja olisivat kiinnostuneista lisäämään sitä. Haastattelujen perusteella yhteistyön tekemisen suurimpana esteenä ovat kysymykset yhteistyön aloitteiden ja ylläpitämisen vastuista. Yhteistyön muodoissa oli lajiliittojen välillä eroja, sillä osa liitoista ei suoraan tehnyt yhteistyötä koulujen kanssa vaan paikalliset seurat vastasivat yhteistyöstä. Tutkimuksemme mukaan seurat nähdään kasvatuksellisena ympäristönä ja seuratoimintaan osallistumisen kasvatuksellista merkitystä nuorelle korostettiin. Yhteistyömahdollisuudet koettiin hyväksi silloin, kun seuratoimijoina ja rehtoreina on henkilöitä, jotka ovat siitä innostuneita. Vaikka tutkimuksemme ei varsinaisesti kohdistunut vanhempien merkitykseen, myös vanhempien rooli liikuntaan ja liikunnan avulla kasvattajina nousi esiin.

Asiasanat: Liikuntakasvatus, kasvatus liikunnan avulla, kasvattaminen liikuntaan, kasvatustavoitteet, yhteistyö, lajiliitto, urheiluseura.

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	4
2 Liikuntakasvatus.....	7
2.1 Kasvatus liikunnan avulla ja kasvattaminen liikuntaan	7
2.2 Liikuntakasvatus koulussa.....	8
2.3 Liikuntakasvatus seuroissa	10
3 Liikuntakasvatuksellinen yhteistyö ja toimijat.....	13
3.1 Yhteistyö	13
3.2 Urheiluseurat ja lajiliitot liikuntakasvatuksellisina toimijoina.....	16
3.3 Nuori Suomi ja lajiliittojen kasvatustavoitteet	20
3.4 Kotimaisia yhteistyöhankkeita	25
4 Tutkimusongelmat.....	29
5 Menetelmät.....	30
5.1 Tutkimukseen osallistujat.....	30
5.2 Tutkimusmenetelmät	32
5.3 Teoriaohjaava sisällönanalyysi.....	34
6 Tulokset.....	37
6.1 Yhteistyön laajuus ja siitä saadut kokemukset	37
6.2 Liikuntakasvatukseen liitetyt käsitykset ja tavoitteet	43
7 Pohdinta.....	49
7.1 Yhteenveto.....	49
7.2 Johtopäätöksiä havaintojen pohjalta.....	50
7.3 Tutkimuksen merkitys, luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet.....	61
LÄHTEET	66
LIITTEET.....	73

1 Johdanto

Kotimaisten selvitysten mukaan liikunnallinen aktiivisuus ei ole riittävää noin puolella lapsista ja nuorista. Koulun vähentyneet liikuntatunnit eivät ole korvautuneet vapaa-ajan liikunnan kasvulla. (Telama ym. 2001.) Vaikka aktiiviurheilun määrän katsotaan kasvaneen (Hakkarainen ym. 2009, 34), Kansallinen liikuntatutkimus (2009–2010) osoittaa ristiriitaisia tuloksia liittyen nuorten terveyskäyttäytymiseen: liikuntaa harrastetaan yhä enemmän, mutta nuorten terveys ja kunto heikkenevät. (Hakkarainen, Jaakkola, Kalaja, Lämsä, Nikander & Liski 2009, 34; Laakso, Nupponen, Rimpelä, & Telama 2006, 12.) Nupposen ja Telaman (2001) arvion mukaan lapsen ja nuoren viikoittainen liikunnan tarve edellyttää liikuntaa neljä kertaa viikossa tai useammin. Käytännössä tämä merkitsee lähes päivittäistä liikuntaa koulun liikuntatuntien lisäksi. Tutkimuksien mukaan kriteerit täyttyvät vain puolella 5.-9.luokkalaisista (Nupponen & Telama 1998; Telama, Välimäki, Nupponen, Numminen, Sääkslahti, & Raitakari 2001.) Lasten liikunnan lisäämiseen olisi useita keinoja, mutta tässä tutkimuksessa nostamme esille yhteistyön liikuntaseurojen ja urheilunlajiliittojen kanssa.

Kansallisen liikuntatutkimuksen (2009–2010, 23–24,27) mukaan organisoidun liikunnan harrastamiseen olisi kiinnostusta ja harjoituskertoja olisi hyvä olla 1-2 kertaa viikossa. Tutkimuskirjallisuuden pohjalta on kuitenkin vaikea tehdä yksiselitteisiä johtopäätöksiä siitä, missä määrin nämä suositukset nykyään toteutuvat ja millaisia trendejä väestön liikunta-aktiivisuudessa ja kuntoa ylläpitävän liikunnan määrässä on nähtävissä. Laakson ym. (2006, 4-9) näkemyksenä on, ettei liikunta-aktiivisuus ole mitenkään dramaattisesti vähentynyt viime vuosikymmenien saatossa. Toisaalta esimerkiksi Nipuli (2011, 5) pitää nykyajan tilannetta haastavana liikunnan ollessa vain yksi ajanviettotapa muiden joukossa. Hakkarainen ym. (2009, 34) katsovat, että arki-liikunnan määrässä on tapahtunut merkittävää laskua sen kautta, että liikunnan harrastaminen on polarisoitunut osan väestöstä harrastaessa liikuntaa paljon ja osan hyvin vähän. Aimen ja Paynen (2005; 2006; 2008) mukaan koulujen sekä lajiliittojen vuoropuhelua tulisi aktivoida, sillä tutkimukset osoittavat yhteistyötä kaivattavan. Pekkala (LUM4/11) näkee, että urheiluseuroilla voisi olla

yhteiskunnallisesti monipuolisempia rooleja tarjolla kuin vain kilpaurheilun tarjoaminen. Suomessa tutkimusta urheiluseurojen koulujen liikuntakasvatusta täydentävästä roolista on tietääksemme hyvin vähän. Tästä kuitenkin on yhtenä esimerkkinä vuonna 2008 valmistunut Riikka Porran Pro gradu – tutkielma Helsingin seudulla järjestetystä yhteistyöstä koripalloseurojen ja alakoulujen välillä.

Urheiluseurojen järjestämä liikuntatoiminta voidaan nähdä eräänä liikuntakasvatuksen välineenä (Telama 1989, 90). Laakso (2007, 18–19) jakaa liikuntakasvatuksen kahteen eri osa-alueeseen, liikunnan avulla kasvattamiseen ja liikuntaan kasvattamiseen. Koulujen liikuntakasvatustavoitteet johdetaan valtakunnallisen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista, jotka toimivat ohjenuorana liikuntaa opettaville opettajille. Urheiluseurojen liikuntakasvatustyössä tukena on Nuori Suomi ry (Nuori Suomi 2, 19), jonka tehtävänä on tukea lasten ja nuorten liikuntaa. Seuroja kasvatustavoitteiden laatimisessa auttaa Nuoren Suomen laatukriteerit, jotka toimivat toiminnan kehittämisen apuna ja laadun arvioinnin työkaluna. On kuitenkin vaikea todentaa, vaikuttaako urheilu lapsiin kasvatustavoitteissa oletetulla tavalla (Telama 1989, 87). Lasten ja nuorten vanhemmat ovat entistä kiinnostuneempia siitä, millaisia urheiluseurojen kasvatustavoitteet ovat. Pietilän (LUM 06/06) mukaan olisi tärkeää, että koulujen ohella vastuuta liikuntakasvatuksesta kantaisivat yhä vahvemmin myös vanhemmat, kunnat ja urheiluseurat. Möttönen ja Niemelä (2005, 102) toteavat, että järjestöt eivät ole ainoastaan välineitä kunnan toiminnan toteuttajina vaan keskeisiä toimijoita hallintajärjestelmässä. Järjestöt tuovat lisänsä kunnan toimintaverkostoon heikentämättä kunnan hyvinvointipoliittista vastuuta. (Möttönen & Niemelä 2005, 102.)

Liikuntaseurojen liikuntakasvatustavoitteita ja merkitystä kasvattajina on tarkasteltu sekä Suomessa että kansainvälisesti, mutta lajiliittojen, seurojen ja koulun vuoropuhelu liikuntakasvatuksen tavoitteista ja näiden tahojen yhteistyön tutkimus on verrattain vähäistä. Tutkielmamme aiheen valintaa motivoi kiinnostus lajiliittojen ja seurojen toiveista ja mahdollisuuksista yhteistyöhön koulujen kanssa. Huomiomme kohteena on ainoastaan palloilulajeihin liittyvä yhteistyö, koska olemme molemmat taustoiltamme palloilijoita ja näin ollen palloilulajien seura- ja liittostrukturi on meille tuttua. Olemme rajanneet tutkimuksemme käsittelemään koulujen ja liikuntaseurojen ja lajiliittojen välistä yhteistyötä, mutta emme sen sijaan tarkastele muiden tahojen

järjestämää liikunnallista iltapäivätoimintaa kouluilla (esimerkiksi koulun opettajien vetämiä tai jälkkäritoiminnan liikuntakerhoja). Vanhempien merkitys lasten liikunta-harrastuksen aloittamisessa ja ylläpitämisessä on suuri (Stroot 2002, 142–143), mutta rajaamme myös vanhempien liikuntakasvatuksellisen roolin tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Tavoitteenamme on kartoittaa yhteistyön muotoja ja määrää sekä pohtia sitä, miten lajiliittojen, seurojen sekä koulun yhteistyötä voitaisiin kehittää ja lisätä. Tutkimuk-sen tarkoituksena ei ole lähteä syyttelemään vaan pikemminkin keskustelemaan sa-malta viivalta jokaisen toimijan kanssa sekä tuoda esiin heidän näkökulmansa ja aja-tuksensa yhteistyön mahdollisuuksista. Tutkimuksemme pyrkii tarjoamaan alustavaa kartoitusta koulujen ja palloilun lajiliittojen ja urheiluseurojen yhteistyöstä sekä ta-voitteista ja keinoista tulevaa yhteistyötä koskien. Aineistomme kohdistui viiteen harrastajamäärien perusteella suurimpiin lajiliittoihin. Kuudentena lajiliittona tutki-muksessa oli myös mukana vahvasti liittojohtoinen ringetteliitto. Toivomme tutki-muksemme herättävän keskustelua eri urheilutoimijoiden välille yhteisten liikunta-kasvatuksellisten tavoitteiden laatimisesta ja toteuttamisesta. Tutkimusmenetelminä käytimme sähköpostikyselyä sekä haastatteluita.

2 Liikuntakasvatus

2.1 Kasvatus liikunnan avulla ja kasvattaminen liikuntaan

Laakson (2007,16–17) mukaan liikuntakasvatuksen määrittely on haastavaa, sillä se voidaan nähdä hyvin moniulotteisena käsitteenä. Liikuntakasvatus ei rajoitu vain koulun liikunnan tuntien opetukseen, vaan opetusta ja kasvatus tapahtuu esimerkiksi kodeissa, urheilujärjestöissä ja epävirallisissa harrasteryhmissä. Laajasti määriteltynä liikuntakasvatus voidaan nähdä toimintana, jossa kasvatuksen näkökulmasta toteutetaan liikuntaan liittyviä ilmiöitä. Näin ollen liikuntakasvatus ei rajoitu vain siihen, kuinka liikuntaa opetetaan, vaan se pitää sisällään kaikki kasvatus edistävät toimenpiteet, joissa liikunta on osallisena. Heikinaro-Johansson ja Hirvensalo (2007,101) näkevät liikuntakasvatuksen tärkeimmäksi tehtäväksi tukea lapsen ja nuoren fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä ja hyvinvointia sekä ohjata häntä terveelliseen liikunnalliseen elämäntapaan.

Laakso (2007, 18–19) toteaa, että liikuntakasvatuksessa voidaan nähdä kaksi tavoitetta: liikunnan avulla kasvattaminen ja kasvattaminen liikuntaan. Heikinaro-Johansson ja Hirvesalo (2007, 97) toteavat, että *liikunnan avulla kasvattaminen* toteutuu silloin, kun liikunnan erityisluonnetta käytetään hyväksi yleisten kasvatustavoitteiden saavuttamiseksi. *Liikuntaan kasvattaminen* puolestaan korostuu, kun liikuntakasvatuksessa painotetaan oppilaan persoonallisuuden toiminnallisen osan tukemista. Nämä molemmat liikunnanopetuksen päämäärät tulee kuitenkin nähdä yhtä tärkeinä osana matkalla kohti liikunnallista elämäntapaa. (Heikinaro-Johansson & Hirvensalo 2007, 101.)

Kasvatus liikunnan avulla. Puonti (1999, 113) kuvaa liikunnan avulla kasvattamista tietoiseksi tunne-elämän, ajattelun ja yhteistyötaitojen kehittämiseksi. Aution ja Kasken (2005, 36–37) mukaan lapsen moraalikehitykseen kuuluu esimerkiksi se, että lapselle muodostuu käsitys oikeasta ja väärästä ja sen myötä hänen persoonallisuutensa sisäinen kontrollijärjestelmä kehittyy. Lapsi oppii ottamaan vastuuta omista teoistaan ja antamaan toisille arvoa. Jotta lapsi voi liikunnan avulla kehittyä tähän suuntaan, tulee urheiluyhteisön arvojen perustua oikeudenmukaisuuteen, rehellisyy-

teen, tasavertaisuuteen ja toisten kunnioittamiseen. (Autio & Kaski 2005, 36–37.) Laakso (2007, 21–22) toteaaakin, että liikunnan avulla voidaan edistää tehokkaasti koulun monia yleisiä kasvatustavoitteita. Se antaa mahdollisuudet toteuttaa sosiaalisia ja eettisiä kasvatustavoitteita. Liikunta tarjoaa mahdollisuudet yhdessä toimimiseen ja uusien ihmissuhteiden muodostumiseen. Tämä kuitenkin edellyttää toiminnan järjestämistä siten, että tilaisuuksia oppimiseen on tarjolla, eikä toimintaa esimerkiksi liiallisella kilpailullisuudella tehdä mahdottomaksi. Puonti (1999, 113) uskoo myös liikunnan mahdollisuuksiin tukea lapsen persoonallisuuden kasvua ja kokonaiskehitystä. Laakso (2007, 21–22) muistuttaa, että liikunta toiminnallisena ja paljolti ei-verbaaliseen vuorovaikutukseen perustuvana ilmiönä tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden myös kognitiivisen oppimisen tukemiseen ja monikulttuurisen suvaitsevaisuuden lisäämiseen.

Kasvattaminen liikuntaan. Telaman (2009, 63) mukaan liikunnanopetuksen tärkein tavoite on edistää lasten liikunnallista aktiivisuutta ja näin antaa eväät liikunnalliseen elämäntapaan. Laakso (2007, 19–20) määrittelee liikuntaan kasvattamisen siten, että liikunnalla itsessään nähdään olevan joko itseisarvoa tai välinearvoa. Liikunnan avulla koetetaan synnyttää ihmisessä sellaisia tietoja, taitoja ja asenteita, että niiden avulla henkilö haluaa ja pystyy harrastamaan vapaaehtoista liikuntaa. (Laakso 2007, 19–20.) Telaman (2009, 63) mukaan liikunnallinen elämäntapa edellyttää motoristen taitojen oppimista ja kehittämistä, monipuolisia kokemuksia eri liikuntamuodoista ja ympäristöistä. Laakso (2007, 19–21) on samaa mieltä todeten, että monipuolisen liikuntatarjonnan avulla ja toimintaympäristöjen vaihtelulla jokainen voi löytää oman itselleen soveltuvan tapansa harrastaa. Monipuolisuus mahdollistaa myös sen, että myönteisten asenteiden muodostuminen edes jotakin liikuntamuotoa kohtaan saattaa lisääntyä. (Laakso 2007, 19–21.) Lintunen (2007, 29) toteaa monipuolisen liikunnan tarjoamisen kaikille lapsille ja nuorille olevan yksi liikuntakasvatuksen suurimmista haasteista, mutta samalla myös mahdollisuus innostaa ja kasvattaa lapsia ja nuoria liikunnalliseen elämäntapaan.

2.2 Liikuntakasvatus koulussa

Opetussuunnitelman perusteet (2004, 248–250) toimivat ohjenuorana peruskoulun liikuntakasvatukselle ja sen myötä itse liikunnan opetukselle. Liikunnan opetuksen

tulisi sisältää monipuolista yksilöllisten taitojen ja lajitaitojen opettamista. Liikunnallisen elämäntavan löytäminen, yhteisöllisyys sekä liikunnan terveydellinen merkitys toimivat suomalaisten koulujen liikuntakasvatuksen päätavoitteina. (Opetussuunnitelman perusteet 2004, 248–250.) Kaiken kaikkiaan liikunnan osuus Opetussuunnitelman perusteissa on melko suppea. Opetussuunnitelman perusteet määrittävät rajat, mutta toiminta tunneilla jää suuresti koulun oman opetussuunnitelman ja yksittäisen opettajan vastuulle. Olimme opinnäytetyömme tiimoilta yhteydessä Opetushallitukseen. Heidän tiedonantonsa mukaan koulujen ja urheiluseuran välisestä yhteistyöstä ei ole virallisia kehotuksia tai määräyksiä, mutta Perusopetuslain 47 pykälän mukainen opetukseen liittyvä muu toiminta mahdollistaa yhteistyön. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että urheiluseura pitää luokan jalkapallotunnit, mutta opettaja on kuitenkin tunnista vastuussa. Samantapaista toimintaa esiintyy jo esimerkiksi uimahallissa, jossa uinnin opetus on useasti ulkoistettu koulun ulkopuoliselle toimijalle. Opettajan vastuu lapsista ei kuitenkaan katoa mihinkään, vaikka ohjausvastuu uintitunnilla on uimahallin työntekijällä. Pietilän laatimassa Opetusministeriön (2009) muistiossa todetaan, että liikuntatunnit muodostavat koululiikunnan kivijalan. Vaikka liikuntaa Pietilän mukaan harrastetaan yhä enemmän, väestön painoindeksi on kohonnut ja liikunnallinen polarisoituminen on arkipäivää. Koulun liikuntatunnit ovat yksinään riittämättömät kouluikäisen liikunnaksi. (OPH 2009, 3-4.)

”Liikunnanopetus tarjoaa oppilaalle sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa.” (OPS 2004, 248.)

Pietilän laatiman muistion mukaan liikuntatuntien vähimmäismäärä on laskenut vuoden 1985 jälkeen 22–23 vuosiviikkotunnista nykyiseen 18 tuntiin. Nämä tuntimäärät ovat Euroopan keskitason alapuolella. Tähän vaikuttavat sekä lukukausien että koulupäivien mitat. (OPH 2009, 1-3.) Vuonna 2004 julkaistun peruskoululaisten liikunnallisuutta mittaavan tutkimuksen mukaan viidennes oppilaista on liikunnallisesti erittäin passiivisia ja vain puolet oppilaista liikkuu terveyden kannalta riittävästi. Asenteet liikuntaa kohtaan ovat kuitenkin myönteisiä. Liikunnan parhaiksi puoleksi oppilaat mainitsevat yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen. (Huisman 2004, 137; OPH 2009, 1-3.)

2.3 Liikuntakasvatus seuroissa

Telama (1989, 46) liittää urheilun kasvatustavoitteet kaikkeen lapsen käyttäytymisen ja kehityksen ohjailuun, mikä ei suoraan liity urheilusuorituksen tai suorituskyvyn parantamiseen. Liikuntakasvatuksen päätaivoitteena ovat yksilön kehittyminen yksilönä sekä yksilön kehittyminen yhteisön jäsenenä. (Telama 1989, 46.) Liikunta ei sinänsä kuitenkaan kasvata, vaan liikuntatilanteissa vallitseva ihmisten välinen vuorovaikutus.

”Perusteeksi tässä yhteydessä on, että urheilu ei sinänsä kasvata hyvään eikä pahaan, vaan vaikutukset riippuvat siitä, miten urheilun vuorovaikutustilanteet on järjestetty ja siitä, miten lapsi ja hänen kehitystarpeensa yleensä otetaan huomioon urheilussa.”

(Telama 1989, 45.)

Voidaankin sanoa, että kasvatus liikuntaseurassa on ohjaavien aikuisten ja harrastavien lasten yhteistä toimintaa ja yhdessä elämistä. (Puonti 1999, 114; Telama 1988, 77.) Kokko ym. (2004, 104) näkevät urheiluseuran toimintaympäristön kasvatuksellisesti näkökulmasta epäviralliseksi. Toisaalta on myös nähtävä, että urheiluseuroilla on puolivirallinen asema valtion rahoituksen ansiosta. Urheiluseurassa tapahtuva vuorovaikutus kasvattajien ja nuorten välillä voi toimia siltana nuorten minäkuvan sekä sosiaalisen maailman rakentumisessa. (Kokko ym. 2004, 104.) Itkosen (1991, 152) mukaan kasvatuksellisuus on mukana urheiluseuratoiminnassa eri tavoin. Urheilun motivoituneisuus, vuorovaikutteisuus sekä kasvatustilanteiden määrä luovat harrastuksesta myös kasvatustilanteen. (Itkonen 1991, 152.) Kokon ym. (2004, 105) mukaan liikuntaseuroissa kasvatuksen suunnitelmana toimii toimintasuunnitelma (Kokko, Kannas & Itkonen 2004, 105).

Vertaisryhmän, kuten harrastusporukan, jäsenyys on nuorille ja heidän minäkehitykselleen tärkeää. Liikunnan ja urheilun piirissä tapahtuva nuorisotoiminta käsitettiin aiemmin kansalaiskasvatukseksi, jonka olennaisia osia olivat terveet elämäntavat, reilu peli sekä omasta kunnosta huolehtiminen. Nykyisin liikuntaseurat ovat Heinilän mukaan yhä enemmän keskittyneet liikuntasosialisaatioon eli nuorten sitouttamiseen liikunnan ja urheilun pariin. (Heinilä 2010, 33–34.) Telama (1989, 50) on tutkimuksessaan osoittanut valmentajan tai ohjaajan sekä urheilevan nuoren vuorovaikutuksen kasvavan nopeasti varsin kiinteäksi. Valmentaja saa auktoriteetin roolin, joka sisältää kasvatuksellisia piirteitä. (Telama 1989, 50.) Light ja Nash (2006) ovat tutkineet

Australiassa toimivien Surf Clubien, urheiluseurojen ja koulujen kasvatuksellista merkittävyyttä tapaustutkimuksena. Tutkimus osoitti, että Surf Clubin kautta tapahtunut oppiminen muodosti sosiaalisesti ja fyysisesti yhteenkietoutuvan jatkuvan prosessin. Tämä koettiin syvemmäksi ja mielekkäämmäksi kuin oppiminen koulussa. Surf Clubin jäsenyys toi mukanaan enemmän vastuuta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta kuin urheiluseura tai koulu. (Light & Nash, 2006, 89–91.)

Lightin ja Quayn (2003) tutkimuksen mukaan kuuluminen urheiluseuraan kehittää sosiaalisia taitoja (mm. Bourdieu 1977; 1986; 1998; Kokko ym. 2004; Putnam 1993; 1995; 2000) ja kuuluminen yhteisöön antaa mahdollisuuden kasvaa yksilönä. Tutkijat osoittivat, että yksilön kasvun suhteen kouluyhteisössä tapahtuva oppiminen on rajoittuneempaa kuin urheiluseurassa. (Light & Quay 2003, 89–90.) Nipuli (2011, 5) toteaa, että on syytä huomioida se tosiasia, että lasten ja nuorten vapaa-ajasta kilpailevat useat eri tahot ja liikunta nähdään vain yhtenä tapana viettää aikaa. (Nipuli 2011, 5.)

Nykyään seuroilta ja lajiliitoilta vaaditaan yhä vahvempaa roolia suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan osatekijänä. Liikuntajärjestö Nuori Suomi on noussut merkittäväksi tekijäksi suomalaisten lasten ja nuorten terveyden edistämisen suhteen. (Kokko 2006, 15.) Puhakainen (2001, 55) toteaa, että lapsiaan liikunnan pariin ohjaavat vanhemmat haluavat tietää kasvatuseriaatteista, joita liikuntaseurat ja järjestöt noudattavat. Vanhemmat ovat kiinnostuneita siitä, onko urheiluseurojen tavoitteena saada lapsia suorittamaan urheilua vai pyritäänkö urheiluseuroissa näkemään liikunnan ja urheilun merkitys lapsille ja nuorille laajemmin. (Puhakainen 2001, 55.) Stroot (2002, 142–143) toteaa vanhempien roolin olevan merkittävin syy lasten urheiluharrastuksen aloittamiseen. Myös opettajat ja valmentajat ovat tärkeitä liikuntaaktiivisuuteen sosiaalistumisen prosessissa. Kun lapsi kasvaa vanhemmaksi, vertaisista ja seuratovereista tulee yhä tärkeämpiä vaikutteita urheilun jatkamiselle. Mikäli lasten osaaminen lisääntyy harrastuksen myötä, on lapsella hyvät edellytykset saada elinikäinen harrastus. (Stroot 2002, 142–143.)

Heinon (2000, 19) mukaan seuratoiminnan tulisi pyrkiä mahdollisimman hyvin tyydyttämään lapsen ja nuoren urheilulle asettamat odotukset ja tarpeet, jotka vaihtelevat elämäntilanteen mukaan (Heino 2000, 19). Karvinen (1991, 19) on sitä mieltä,

että liikuntaseuroissa olisi tärkeää miettiä ja suunnitella kasvatuseriaatteita pohtien toiminnan tavoitteita. Jokaisesta lapsesta ja nuoresta ei synny menestyvää huippu-urheilijaa, eivätkä kaikki siihen edes pyri. (Karvinen 1991, 19.) Urheiluseurojen olisikin hyvä muistaa, että urheilu on monelle lapselle vain mieluisa harrastus ilman suuria tavoitteita. Hyvin suunniteltu ja huolellisesti toteutettu toiminta voi kuitenkin tarjota jokaiselle positiivisia kehittymisen kokemuksia (Siedentop 1994, 8). Sen lisäksi liikuntaharrastusta pidetään merkittävänä tekijänä sairauksien ehkäisyssä, tärkeänä voimavarana terveyden sekä hyvinvoinnin edistämässä sekä nuoren kasvun ja kehityksen tukena. (Vuori, Kannas & Tynjälä. 2004, 117.)

3 Liikuntakasvatuksellinen yhteistyö ja toimijat

3.1 Yhteistyö

Tarkastelemme yhteistyötä moniammatillisen yhteistyön sekä kunnan ja järjestöjen yhteistyömallien kautta. Sanakirjat määrittelevät yhteistyön olevan työtä toisen kanssa ja jonkun muun kanssa tehtävää yhteistyötä (Sivistyssanakirja, yhteistyö). Yhteistyö lajiliittojen ja koulujen välillä on yhteistyötä kunnallisen instituution sekä yhdistysten välillä. Lajiliittojen ja koulun välinen yhteistyö on monien henkilöiden välistä, mutta operatiivisella tasolla kyseessä on puhtaasti opettajan tai rehtorin ja seuran edustajan välinen yhteistyö. Yhteistyön käsitettä määrittelemme moniammatillisuuden sekä kunnan ja kolmannen sektorin välisen yhteistyön kautta. Moniammatillisuuden määrittely on tärkeää, sillä yhteistyö voi tapahtua sekä operatiivisesti oppilaiden tasolla että täydennyskoulutustasolla. Möttönen ja Niemelä (2005) puolestaan käsittelevät kunnallisen järjestelmän ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Kunnan ja kolmannen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön määrittelyn koimme tärkeäksi, sillä seura organisaatio toimii esimerkkinä kolmannelta sektorilta. Tutkimuksessa pohdimme molempien arvoja ja kasvatustavoitteita. Eri alojen ammattilaisten yhteistyötä määrittellessämme käytämme moniammatillisen yhteistyön määritelmää sekä julkisen sektorin ja kunnan välistä yhteistyötä.

Isoherrasen (2005, 14–15) mukaan moniammatillinen yhteistyö on työskentelyä asiakas- ja työlähtöisesti niin, että eri ammattiryhmät yhdistävät tietojaan sekä taitojaan. Samalla eri ammattiryhmät pyrkivät mahdollisimman tasa-arvoiseen päätöksen tekoon. (Isoherranen 2005, 14–15.) Määttä (2006, 15) on Isoherrasen kanssa samoilla linjoilla tarkentaen vielä moniammatillisen yhteistyön olevan tietojen, taitojen, tehtävien, kokemusten ja/ tai toimivallan jakamista jonkin yhteisen päämäärän saavuttamiseen. Käsitteellä voidaan viitata niin organisaation sisäiseen kuin organisaatioiden väliseen yhteistyöhön tai uutta synteetistä ajattelutapaa etsivään yhteistyöhön. (Määttä 2006, 15.)

Leathard (2003, 5) ja D'amour ym. (2005, 116) määrittelevät moniammatillisuuden yhteistyöksi, jossa erilaisten intressien ammattilaiset yhdistävät tavoitteensa kohti

yhteistä päämäärää. D'amour ym. (2005, 116) näkevät yhteistyön rakentumisen olevan kokonaisuus. Dynaaminen ja aktiivinen prosessi saattaa päätyä yhteisen toiminnan struktuurin löytymiseen sekä eri ammattialojen rajojen ylittymiseen. (D'amour ym. 2005, 116.)

Möttönen ja Niemelä (2005, 5) kirjoittavat, että syvällistä keskustelua kuntien ja järjestöjen yhteistyöstä ei ole käyty aiemmin. Järjestöjen on koettu menettävän itsenäisyytensä ryhtyessään yhteistyöhön kunnan kanssa. Kuntien ei tulisi nähdä järjestöjä oman palvelutasonsa täydentäjinä vaan yhteisöllisyyden edistäjinä. Projektien ja hankkeiden avulla yhteistyön kautta saadaan kanavoitua rahoitusta paikalliselle taholle. Yhteistyö synnyttää uusia toimintatapoja ja sosiaalista innovaatiota. Innovaatioiden syntymisen ehtona on yhteistyön tekeminen avoimessa ilmapiirissä, jossa erilaisuus nähdään voimavarana. Yhteistyön tulokset eivät kuitenkaan ole itsestäänselvyksiä. Ne saattavat joskus olla tehottomia ja resursseja haaskaavia. Usein vastuu tuloksista jää julkiselle sektorille. (Möttönen & Niemelä, 2005, 5, 163–165.)

Möttönen ja Niemelä (2005, 109) kuvaavat sitä, millaista yhteistyö kunnan ja kolmannen sektorin välillä tulisi olla. Kolmannella sektorilla kirjoittajat tarkoittavat järjestöjä, joita meidän tutkimuksemme ovat lajiliitot.

”Taso, jolla järjestöjen toiminnan tulisi näkyä strategiatyössä, on toiminnan perustaso. Sen kautta järjestöjen panoksen tulisi välittyä koko kunnan strategiatyöhön.” (Möttönen & Niemelä 2005, 109.)

Karimäki (2006, 63) kuvaa yhteistyötä kunnan ja seurojen välillä on varsin yksinkertaiseksi: kunnat tarjoavat harrastuspaikat, seurat itse toiminnan. Nykyisin ongelmaksi ovat muodostuneet kuntien heikko taloustilanne sekä vapaaehtoisten vähyys ja sitoutumattomuus seuroissa. (Karimäki 2006, 63.) Möttönen ja Niemelä (2005, 105, 109) määrittelevät yhteistyön kunnan ja järjestöjen välillä kolmeen erilaiseen yhteistyömuotoon. Hallintokeskeinen toimintapolitiikka tukeutuu hierarkkiseen hallintojärjestelmään ja se korostaa julkisen vallan vastuuta. Järjestöt voidaan nähdä kunnan kanalta myös puhtaasti palvelujen tuottajina kuten mikä tahansa yksityinen yritys. Tätä toimintapolitiikkaa kutsutaan markkinakeskeiseksi. Kolmas toimintapolitiikka, joka on lähinnä tutkimuksemme kohteena olevaa yhteistyötä, on tasa-arvoisia suhteita,

molemminpuolista vuorovaikutusta hyödyntävää ja keskinäistä luottamusta korostavaa yhteistyötä. Kirjoittajat vielä lisäävät, että työtä on tehtävä proseduaalisesti alhaalta ylöspäin. (Möttönen & Niemelä 2005, 105,109.)

Australiassa tehty tutkimus (Eime & Payne 2005; 2006) koulun ja urheiluseurojen sekä keskusjärjestöjen välisestä yhteistyöstä osoittaa, että urheiluseurojen puolelta on toiveissa laajentaa harrastajapohjaa ja tuoda kokonaisia perheitä mukaan urheiluseuratoimintaan. Koulun puolelta toiveena oli saavuttaa yhteisöllistä urheiluun osallistumista. Australiassa käytössä on yhden koon lähestymistapa, jossa kaikille tarjotaan samaa sisältöä tietämättä, mitä on luvassa. Yhteistyö tehdään usein yhden lajiliiton kanssa, erillään muista liitoista. Paras keino yhteistyön kehittämisessä on tunnistaa eri osapuolten tarpeet; koulun, keskusjärjestöjen sekä osallistujien. Tutkijat Eime ja Payne ehdottavat siirtymistä laajempaan yhteistyöhön, jossa eri lajien liitot voisivat toimia yhdessä terveyden edistämiseksi. Tutkijat ennakoivat tämän vaikuttavan positiivisesti myös seurojen harrastajamääriin. (Eime & Payne 2005; 2006.)

Eimen ja Paynen (2005; 2006) mielestä tarvitaan innovatiivisia ratkaisuja lisäämään lasten ja nuorten innokkuutta liikuntaa kohtaan. Yhdeksi mahdollisuudeksi nähtiin urheiluorganisaatioiden yhteistyö koulujen kanssa. Tutkimuksen tarkoitus oli lisätä koulujen ja urheiluseurojen yhteistyötä ja näin lisätä lapsien sekä nuorien kiinnostusta urheiluun. Hankkeella ei pyritty lisäämään vain lasten ja nuorten liikunnallisuutta vaan myös opettajien ja vanhempien osaamista ja tietoisuutta urheilusta. Tutkimuksen mukaan opettajien ja vanhempien tiedon lisäämisellä nähtiin olevan positiivinen vaikutus lasten osallistumiseen urheiluseuratoimintaan. Urheiluseurojen tulisi ottaa huomioon terveyttä edistävät seikat, jotta yhteistyön luominen ja ylläpitäminen olisivat mahdollista. (Eime & Payne 2005; 2006.) Ruotsissa on tehty aktiivista yhteistyötä koulujen ja seurojen kanssa pidempään. Siitä esimerkkinä toimii oppikirja jalkapallosta, jonka tarkoituksena on opettaa jalkapallon teknistä ja taktista puolta sekä kasvattaa oppilaita ihmisinä. Tämän yhteistyön päävastuu on kouluilla (Nyström 2010). Koululiikunnan määrä on hiipumassa ja yhteistyö seurojen kanssa on suunniteltu korjaamaan tätä tilannetta. Ensimmäisen vuoden raportti uudesta hankkeesta, jossa yhteistyötä tuetaan rahallisesti, koetaan onnistuneeksi. Raportin mukaan niin koulut kuin seurat voivat hyötyä yhteistyöstä. Yhteistyötä tehdään myös lajiliittotavalla; eri lajien liitot voivat olla tarjoamassa esimerkiksi liikuntapäiviä yhteistyössä.

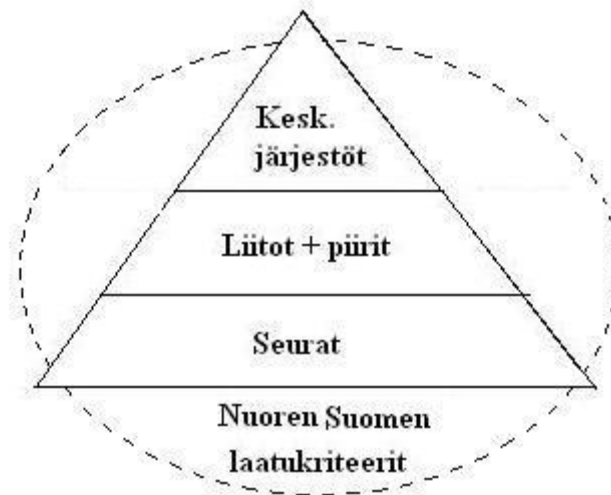
Paikallinen yhteistyö koetaan raportin mukaan onnistuneeksi, mutta kuitenkin sitä voitaisiin tehdä enemmän. (Riksidrottsförbundet 2009, 13.) Ruotsissa ja Australiassa (mm. Eime & Payne 2006; 2008; Riksidrottsförbundet 2009) on asiaa tutkittu ja sen lähdemateriaalin käyttö on relevanttia, sillä lajiliittostrukturi on molemmissa maissa pitkälti samanlainen. Muualla aiemmin tutkittua yhteistyötä on vaikea verrata erilaisien toimintakulttuurien takia.

3.2 Urheiluseurat ja lajiliitot liikuntakasvatuksellisinä toimijoina

Heinemann (1999) kuvaa urheiluseuroja urheilujärjestelmien täytöntöönpanijoina. Hän kuvaa suomalaista urheiluseuraa ja järjestökenttää sekä niiden yhteistyötä relaatiiviseksi autonomiaksi, jossa kattojärjestö toimii vallanpitäjänä, mutta seurat päättävät omasta toiminnastaan. (Heinemann 1999, 24–27.) Koski (1987) toteaa, että liikuntaseuran jäsenistö on aktiivisuudessaan tai passiivisuudessaan toiminnan varsinaisen tuottaja ja ylläpitäjä. Jäsenistö on samalla aikaa myös toiminnan subjekti ja objekti, tekijä ja kohde. Jäsenistöllä on liikuntaseurassa oikeuksia ja velvollisuuksia. Koski näkee, että Suomessa on otollinen maaperä liikuntaseuratoiminnalle: asennoituminen seurojen tekemää työtä kohtaan on positiivista. (Koski 1987, 56, 61.)

Lajiliitot ovat kattojärjestöjä, jotka ylläpitävät yhteisiä pelisääntöjä ja tarvittaessa auttavat seuroja niin taloudellisesti kuin tiedollisesti. Kuten Kokko (2006, 14) yllä kuvaa lajiliitot ovat seuratoiminnan suunnannäyttäjiä. Seuratoiminnan pääpaino on käytännön urheilun ja harrastamisen mahdollistamisessa, jossa vapaaehtoiset ovat suuressa roolissa (Kokko ym. 2004, 109). Liittojen ja sitä kautta myös seurojen arvopohja on muuttumassa yhä enemmän kasvatuksen suuntaan. Tiennäyttäjänä on toiminut Nuori Suomi ry, jonka kehittämät laatukselliset tavoitteet (Nuori Suomi, 2,19) pyrkivät ohjailemaan seurojen kasvatuksellisia tavoitteita. Nuori Suomi on yhdistys, joka toimii Suomessa liikunnan ja hyvinvoinnin saralla. Nuoren Suomen tehtävänä on vahvistaa eri-ikäisten lasten ja nuorten mahdollisuuksia liikunnan harrastamiseen. Nuoren Suomen vaikutus suomalaisessa seurakentässä alkaa olla jo niin merkittävä, että koimme relevantiksi määrittellä myös Nuoren Suomen suhdetta urheiluseurojen kasvatustavoitteisiin. Nuori Suomi ry määrittelee päätehtäväkseen lasten ja nuorten liikuttamisen yhteistyössä eri tahojen kanssa. Toiminta on sitoutumatonta. Työtään Nuori Suomi ry rahoittaa oman toiminnan myynnillä, yhteistyökumppaneiden sekä Opetusministeriön toimesta (Nuori Suomi 2010, 25). Liittojen, jotka tässä tutkimuk-

nessa tarkoittavat keskusjärjestöjä, sekä seurojen välistä hierarkia suhdetta on kuvattu kuviolla 1. Seurat ovat toiminnan perusta, mutta keskusjärjestöt säätelevät piiritason asioita ja piiritaso edelleen seurataso. Nuoren Suomen laatukriteeristö vaikuttaa välillisesti kaikkeen toimintaan. Se on kuitenkin piirretty katkoviivalla, sillä kuuluminen Nuoren Suomen arvojen piiriin on vapaaehtoista.

KUVIO 1. Urheilutoimijoiden hierarkian pyramidi-malli Kosken & Heikkalan (1998, 18) mukaan muokattuna.

Tutkimuksessa termillä organisoitu liikunta tarkoitamme liikuntaa, joka tapahtuu liikuntaseurassa, urheiluseurassa tai harrastuspiirissä. Urheiluorganisaatio tarkoittaa urheiluseuraa, jossa harrastaminen tapahtuu. Urheiluseura ja liikuntaseura tarkoittavat tutkimuksessamme samaa asiaa.

Kosken (2010, 34) mukaan Suomessa on yli 9000 seuraa, joihin kuuluu yli miljoona suomalaista lasta, nuorta ja aikuista. Urheiluseurojen toimintaa osallistuu yli 500 000 vapaaehtoista ja suurin osa toiminnasta on voittoa tavoittelematonta toimintaa.

”Liikuntaseura on vapaaehtoisorganisaatio, jonka pääasiallinen tehtävä on jäsentensä vapaa-ajan harrastusten edistäminen.” (Koski 1987, 56)

Vuosina 2009–2010 tehdyn Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan Suomessa on yli 250 000 3–18-vuotiasta lasta ja nuorta, jotka ovat kiinnostuneita urheiluseuratoiminnasta, mutta eivät ole siinä mukana. Kiinnostusta urheilun aloittamiseen ilmoitti 46 % vastanneista. Kansallisen liikuntagallupin (2005–2006) mukaan urheiluseurat

muodostavat merkittävän harrastusympäristön. Suomalaisista 3–18-vuotiaista lapsista ja nuorista 54 % harrastaa liikuntaa kavereiden kanssa, 42 % urheiluseurassa, 41 % omatoimisesti yksin ja vain 15 % koulun urheilukerhoissa. (Liikuntagallup. Kansallinen liikuntatutkimus 2005–06.) Viimeisimmän Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan (2009–2010) 91 % lapsista ja nuorista harrastaa liikuntaa tai urheilua (Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010). Huisman (2004) kartoitti fyysistä aktiivisuutta suomalaisilla peruskoululaisilla kysymällä sekä organisoituun liikuntaan että omatoimisesti toteutettuun liikuntaan osallistumisen määrää ja intensiteettiä viikossa. Organisoitusti liikkuvista pojista noin 50 prosenttia kuului vähintään aktiivisiin organisoitun liikunnan harrastajiin. Erittäin vähän liikkuvia poikia oli 25–30 prosenttia. Organisoitusti liikkuvien tyttöjen määrissä erot olivat merkitseviä. Kaupungeissa asuvista tytöistä 39 prosenttia oli aktiivisia ja tämä määrä oli noin 10 prosenttia enemmän kuin taajamissa tai maaseudulla. Myös erittäin vähän liikkuvia tyttöjä oli kaupungeissa vähiten, 36 prosenttia ikäluokasta. Omatoimisesti aktiivisia tyttöjä oli kaikissa kuntaryhmissä saman verran, noin 40 prosenttia. (Huisman 2004, 65,69.)

Kokko ym. kuvaavat teoksessaan urheiluorganisaatioita seuraavasti:

”Urheiluseuran perinteinen tehtävä on ollut ja tulee tulevaisuudessakin olemaan liikunnan ja urheilun käytännön toiminnan järjestäminen. Toisaalta lasten ja nuorten urheiluseuratoimintaa on usein perusteltu myös sen kasvatuksellisilla merkityksillä. Lisäksi hyvinvointiyhteiskunnan muutokset ja kolmannen sektorin roolin korostuminen luovat urheiluseuroille paineen ottaa toimintaansa lisää terveyden edistämisen päämääriä.” (Kokko ym. 2004, 109.)

Koski ja Heikkala (1998, 194) ovat puolestaan tutkineet lajiliittojen muutosta Suomessa vuosien saatossa. Lajiliitot ovat muuttuneet 1900-luvun loppuvuosikymmeninä amatöörimäisistä yleisliitoista kohti systemaattisesti toimivaa ja tarkasti eriytynyttä urheilun kattojärjestöä. Vuonna 1998 valmistunut tutkimus kuvaa lajiliittoja huippu-urheilu keskeisiksi, joissa nuorisoliikuntaa pidetään ainoastaan keinona seuloa huiput. (Koski & Heikkala 1998, 194, 205.) Koski on asiasta samaa mieltä kirjoittamalla yli kymmenen vuotta myöhemmin siitä, että tehokkuusajattelu on saanut seurata keskittymään tarkemmin ja tarkemmin johonkin tiettyyn lajiin (Koski 2010, 36).

Kosken (1987, 38–40) mukaan vapaaehtoisjärjestöt perustetaan jotakin tavoitetta varten. Liikuntaseurojen tavoitteet liittyvät liikuntaharrastuksen edistämiseen ja to-

teutumiseen. Seuran toimintaideologia ei ole yleisen tason ajatus, vaan sisältää tarkempia käsityksiä seuran toiminnasta. Toimintaideologioita ei ole juurikaan tutkittu, mutta niiden merkitys liikuntaseuran kehittämisessä, perustamisessa ja toimivuudessa ovat keskeisiä. Toimintaideologiat ovat aiemmin painottuneet enemmän aatteellisiin päämääriin ja kasvattaviin eettisiin tavoitteisiin. Urheiluseurat alkoivat kaupallistua ja samalla eettisistä arvoista alettiin luopua. (Koski 1987, 38–40.) Toisaalta Heinilä (2010, 180) listaa seurojen ja järjestöjen vastuualueiksi urheilun saralla niin liikuntakasvatuksen, kunto- ja terveysliikunnan kuin kilpa- ja huippu-urheilun.

Liikuntaseuran ydin on sen toiminta. Ilman toimintaa seuraa ei tarvita. Liikunta on seuran keskeisin työmuoto, mutta seurojen toiminta sisältää muitakin osa-alueita. Kosken teoksessa Heinilä jakaa seuratoiminnan kolmeen pääluokkaan: perustoiminta, tukitoiminta ja yhteisötoiminta. Seurarakenteesta Koski (1987, 94–95) kirjoittaa, että rakenne on muuttumassa yleisseurasta kohti erikoisseuravaltaisuutta.

Kansallisen liikuntatutkimuksen (2009–2010) mukaan neljännesmiljoona suomalaisista 3–18 -vuotiaista urheiluseuraan kuulumattomista lapsista ja nuorista haluaisivat kuulua urheiluseuraan. Aiemmin seurojen tärkeimpiä kohderyhmiä ovat olleet aktiivijäsenet sekä nuoret harrastajat. Nykyään liikuntaseurat suunnittelevat toimintaansa yhä enemmän kysynnän mukaan. Näin ollen seuratoimintaa osallistuvat ovat nykyisin enemmänkin asiakkaita kuin jäseniä, joten myös odotukset seuroja kohtaan kasvavat. (Mertaniemi & Miettinen 1997, 19.) Suomessa on urheiluseuroja tutkittu kymmenen vuoden välein 1986, 1996 ja 2006 (Valtakunnallinen Urheiluseuratutkimus). Liikuntakulttuurin muutos kilpaurheilusta sekä terveysliikunnan että huippu-urheilun suuntaan näkyy tutkimustuloksissa. Seurojen toiminta ja kohderyhmät ovat monipuolistuneet ja toimintakenttä on laajentunut. Useimmissa seuroissa panostetaan lasten ja nuorten liikuntaan, mutta myös aikuisten terveysliikunta on valtaamassa alaa. Vuoden 2006 Urheiluseuratutkimuksen mukaan lähes 70 prosenttia urheiluseuroista näkee yhtenä päätarkoituksenaan liikunnan edistämisen ilman kilpaurheilua. Vuonna 1986 näitä seuroja oli vähemmän, noin 60 prosenttia. Sen sijaan kilpaurheilun ja kansallisen kilpamenestyksen tärkeys on vähentynyt. Kilpaurheilua pitää tärkeänä noin puolet ja kansallista menestystä neljäsosa seuroista. (LUM 17/08.)

Kokon (2006, 14) mukaan liikunnan ja urheilun kentällä lajiliittojen rooli onkin toimia seurojen tukijoina ja suunnannäyttäjänä. Myös Eimen, Paynen, sekä Harvey'n (2008, 152) tutkimus osoittaa, että kattojärjestöjen kehittymistä ohjailevat alayksiköiden eli urheiluseurojen intressit, vallanjako sekä yleiset resurssit kehittymiselle. Seuratason muutos edellyttää seurajohdon kiinnostusta ja hyväksyntää. Kirjoittajat toteavat asteittaisen muutoksen olevan toimiva vaihtoehto kattojärjestöjen ja seurojen kehittämisessä. (Eime ym. 2008, 152.) Aikakaudelle on ominaista, että seuroilta ja lajiliitoilta vaaditaan yhä vahvempaa roolia suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan osatekijänä. Liikuntajärjestö Nuori Suomi on noussut merkittäväksi tekijäksi suomalaisten lasten ja nuorten terveyden edistämisen suhteen. (Kokko 2006, 15.)

Kokko ym.(2009, 32–33) toteavat, että lasten vapaa-ajan urheilu on Suomessa pitkälti organisoitua liikuntaa. Siitä huolimatta tämän toiminnan terveyden edistämistä on tutkittu vain vähän. Kokon ym. tutkimus osoittaa, että sitoutuminen Nuoren Suomen Sinettiseura-hankkeeseen lisää huomattavasti terveystieteiden näkökulman huomioonottamista. (Kokko, Kannas & Villberg 2009, 32–33.) Terveystieteiden näkökulmaa on nykypäivinä tutkittu varsin laajasti ja tutkimukset ovat osoittaneet, että terveyden edistäminen urheiluseuroissa on Suomessa vielä alkutekijöissä. Terveystieteiden näkökulmaa pyritään seuroissa huomioimaan yhä paremmin. (mm. Kokko, Kannas & Villberg 2006; Kokko, Kannas & Villberg 2009.) Vuonna 2006 tehdyn urheiluseura tutkimuksen mukaan liikuntakulttuurin muutos terveystieteiden suuntaan näkyy tutkimustuloksissa (Valtakunnallinen Urheiluseuratutkimus 2006). Seurat ilmaisevat tervet elämäntavat tavoitteeksi (Koski 2009, 32–33), mutta käytännön toteutuminen vaatii lisätyötä ja aikaa. (Kokko, Kannas ja Villberg 2010, 5).

”Lasten ja nuorten seuratoiminta sekä muu harrastuspainotteinen liikunta hakevat toimintaansa arvoperustaa eri suunnasta.”
(Kokko 2006, 14)

3.3 Nuori Suomi ja lajiliittojen kasvatustavoitteet

Tässä kappaleessa esittelemme Nuoren Suomen Sinettiseurat toimintaa ja suhteutamme siinä esitettyjä toimintakriteerejä tarkastelun kohteeksi valitsemiemme palloilun lajiliittojen nettisivuillaan kuvaamiin kasvatustavoitteisiin. Nuoren Suomen Sinetti-

seuratoiminnan ja laatukriteeristön esittely on mielestämme perusteltua siksi, että Nuori Suomi järjestönä on edistänyt jo useiden vuosien ajan kasvatuksellisen näkökulman vahvistumista urheiluseuratoiminnassa. Nuoren Suomen julkaisemat laatukriteerit ovat seurojen toiminnalle suositeltuja kriteerejä. Seuraavassa kuvaamme aluksi laatukriteeristön perusteita, sitten lajiliittojen liikuntakasvatuksellisia tavoitteita ja lopuksi tarkastelemme näiden yhtenevyyttä. Lajiliittojen kasvatustavoitteet olemme ottaneet liittojen internet-sivuilta. Palloilulajien lajiliitoista valitsimme tutkimukseemme harrastajamäärien perusteella (suluissa lisenssipelaajat Valtakunnallisen Liikuntatutkimuksen 2009–2010 mukaan) seuraavat viisi harrastajamääriltään suurinta liittoa: jalkapalloliitto (217 000), jääkiekkoliitto (101 000), salibandyliitto (144 000), koripalloliitto (35 000) ja lentopalloliitto (27 000). Tulososassa esittelemme liittojen kyselyymme ilmoittamat jäsenluvut, jotka osin eroavat edellisistä, koska osa liitoista laskee harrastajamääriin myös harrastustoiminnassa olevat lisenssittömät pelaajat.

Nuori Suomi ry:n Sinettiseuratoiminta on Nuoren Suomen ja urheilun lajiliittojen yhteinen toimintamalli, jonka tarkoituksena on lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä lapsuuden kunnioittaminen. Liitot ja seurat voivat saada sinetin, täyttämällä Nuoren Suomen siihen asettamat kriteerit. Sinettiseuratoiminnan lähtökohtana on tarjota lapsille kasvua ja kehitystä tukevaa ja heitä kiinnostavaa toimintaa. Sinetin saaminen tuo seuralle vastuuta, sillä sinetti on lupaus laadusta. Sinetikriteerit ovat seuran kehittämisen apuna ja laadun arvioinnin työkaluja. (Nuori Suomi, 1)

”Sinettiseurassa jokainen lapsi ja nuori saa

- harjoitella tehokkaasti oman kehitystasonsa ja motiivinsa mukaisesti sekä kokee haasteita, onnistumisia ja epäonnistumisia.
- yksilöllistä, osaavaa ja innostavaa ohjausta ja valmennusta. Urheiluharrastuksensa kautta lapset ja nuoret saavat kipinän omatoimiseen harjoitteluun sekä liikunnalliseen ja urheilulliseen elämäntapaan.
- kokea, että hän on tärkeä ja että hänet huomioidaan yksilönä. Toiminta on iloista ja innostavaa. Lapsia ja nuoria kannustetaan, heidän itsetuntonsa sekä sosiaaliset taidot kehittyvät ja he oppivat toimimaan yhdessä muiden kanssa reilun pelin hengessä.
- mahdollisuuden kertoa mielipiteensä itseään koskevista asioista ja hän tietää mitä tapahtuu, miten ja miksi.” (Nuori Suomi, 1)

Nuori Suomen mukaan laadukas urheiluseuratoiminta koostuu useasta eri tekijästä. Sinettiseuroja ohjaamaan on kehitetty 12 kriteeriä, jotka jakautuvat seuraaviin neljään osa-alueeseen (Nuori Suomi, 2,19):

- 1) Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys: Lapsen ja nuoren parhaaksi; Kannustava ilmapiiri; Yhdessä tekemisen kulttuuri
- 2) Harjoittelu ja kilpaileminen: Monipuolisuus, riittävä määrä ja kehitystason huomiointi; Elämykset ja haasteet; Oppiminen ja kehittymisen mittaaminen
- 3) Ohjaaminen ja valmentaminen: Osaava ja innostava ilmapiiri; Erilaisten yksilöiden huomiointi; Urheilulliseen elämäntapaan kannustaminen
- 4) Viestintä ja organisointi: Avoimuus ja vuorovaikutteisuus: Selkeät roolit ja toimintatavat; Toiminnan aktiivinen kehittäminen.

Ohjeistuksessa todetaan, että Sinettiseuralla on tarpeen pohtia, millaista harjoittelua ja kilpailua se edistää. Seurat voivat profiloitua harrasteseuraksi tai kilpaurheiluoirentoituneeksi seuraksi tai tarjota laajan skaalan toimintaa, mutta yhteistä kaikille Sinettiseuroille on laadukas toiminta. Laadukkaan ohjaamisen ja valmentamisen edellytyksenä on esimerkiksi se, että ryhmän vastuuhjaajalla on ohjaamiseen ja valmentamiseen tarkoitettu koulutus. Sinettikriteerien toteutumista arvioidaan säännöllisin väliajoin kehittämistilaisuuden muotoon rakennetun auditoinnin avulla.

Suomen Jalkapalloliitto. Suomen palloliiton sivuilla korostetaan yhteisten pelisääntöjen luomista koko joukkueen kanssa. Näihin sääntöihin sitoutuvat niin pelaajat, valmentajat kuin vanhemmatkin. Palloliiton Kaikki Pelaa – ohjelma korostaa lapsen asemaa vaatimalla lapselle oikeutta liikkua ja nauttia siitä. Lisäksi ohjelman kuvauksessa kerrotaan, että lapsella on oikeus harrastaa kannustavassa ja turvallisessa ilmapiirissä. Käytännössä ohjelman tarkoituksena on keventää osallistumiskynnystä seurojen harjoitukseen, tarjota mielenkiintoisia pelejä ja leikkejä, kannustaa lasta sekä yhteiskunnallisella tasolla ottaa vastuuta lapsen kasvatuksesta. (Suomen Palloliitto)

Jääkiekkoliitto. Jääkiekkoliiton internetsivuilla löytyy tietoa eri-ikäisten liikuntaharrastuksesta. Tavoitteet ovat enemmän liikunnallisia kuin kasvatuksellisia. Yksilöllinen kehitys ja elinikäisen lajin löytäminen ovat keskiössä. Sivulla mainitaan toiminnan olevan lapsen ja nuorten parhaaksi, mutta varsinaisia kasvatustavoitteita ei tässä osiossa mainita. Erillisestä Sinettiseuratoiminta linkistä löytää ohjeistuksen Nuoren Suomen sivuille. (Jääkiekkoliitto)

Salibandyliitto. Salibandyliiton nettisivuilla korostettiin tarkoituksellista ja johdonmukaista toimintaa, jossa harrastamisella tulee olla selkeä visio. Edellytyksenä mainittiin mm. riittävä määrä sekä kasvatuksen että lajin ammattilaisia valmentamisessa. Lasten harrastamisesta on liiton mukaan tehtävä omaehtoista ja kerhotoiminnan määrää kasvatettava. Lapsia ja nuoria pyritään internetsivujen mukaan kasvattamaan yleiseen liikunnallisuuteen, josta eräänä keinona mainitaan yhteistyö muiden liikuntaa toteuttavien tahojen kanssa. Kerhotoiminnan tavoitteena on saada lapset ja nuoret liikkumaan mahdollisimman paljon yhteistoiminnallisuuden kautta. (Salibandyliitto)

Koripalloliitto. Koripalloliiton sivuilta löytyy erikseen usean sivun ”Nuorisotoiminnan periaatteet” – artikkeli, jossa toiminnan arvopohjaa määritellään tarkemmin. Käsitteet liikuntaan kasvattaminen ja liikunnan avulla kasvattaminen ovat keskiössä. Jälkimmäisellä tarkoitetaan Koripalloliitossa urheilijan terveydellisten tietoisuuden, sosiaalisten taitojen sekä itsetunnon kasvattamista sekä tukemista. Artikkelissa määritellään tarkemmin lasten oikeudet, jotka ovat pitkälti yhteneviä Palloliiton lainaaminen lasten oikeuksien kanssa. Eri ikäkausien erityispiirteet on eritelty tarkoin ja määritelty henkisen kasvun sekä persoonallisuuden kehittyminen. (Koripalloliitto, 2, 5-7)

Koripalloliiton toimintaohjeessa nousevat esille myös Nuoren Suomen Sinettiseuratoiminnan periaatteet. Hyvän seuran tunnusmerkeiksi on kirjattu mm. yhteinen reilun pelin arvopohja, kirjatut toimintaohjeet sekä yhteisöllisyyteen innoittava toiminta. Nämä tunnusmerkit tulee liiton mukaan selkeästi näkyä seuran käytännöissä. (Koripalloliitto, 8)

Suomen lentopalloliitto. Lentopalloliitolla on käytössä seuratoiminnan laatuarviointi, jossa vuosittain jaetaan tukea eri osa-alueisiin, mm. yhteisöllisyyden mukaan. Sinettiseuratoimintaa on kuvattu laajasti, mutta sitä ei ole kohdennettu erityisesti lentopalloon vaan siinä pysytään yleisellä tasolla. Strategiat ja tavoitteet on laadittu käytännön näkökulmasta, jossa kasvatustavoitteita ei ilmoiteta lainkaan tai ovat sivuroolissa. (Lentopalloliitto)

Yhteenveto. Internet-sivuihin tutustumisen perusteella liitot ovat kahdenlaisia: omat kasvatustavoitteet laativat liitot sekä Sinettiseuratoiminnan ilmaisevat liitot. Liitot, jotka kirjaavat omat tavoitteensa, mainitsevat Sinettiseuratoiminnan, mutta ovat

myös laatineet tarkemmin omat tavoitteensa lajikohtaisesti. Kasvatustavoitteet ja visiot ilmaistaan lajikohtaisesti. Parhaimmillaan sivuilta on luettavissa käytännön vinkkejä ja ohjelmia. Toiset liitot taas perustavat sivujen informaation käytännön toimintaan, jossa esitellään tarkemmin ikäkausien vaativat fyysiset tarpeet. Kasvatustavoitteet jätetään yksittäisen ”Sinettiseura” – linkin varaan. Yhteistä liittojen kasvatustavoitteissa oli yhteisöllisydennäkökulman huomiointi, mikä on tietenkin joukkuelajeissa varsin tärkeää.

Kaiken kaikkiaan Palloliiton toimintaohjeistus Kaikki Pelaa – ohjelman kautta sekä Koripalloliiton Nuorisotoiminnan artikkeli olivat kattavia. Monet kasvatustavoitteet yhdistyvät Nuoren Suomen laatukriteerien kanssa ja niihin oli syvennytty lajikohtaisilla tavoitteilla. Salibandyliitolla kasvatusnäkökulmat oli huomioitu, mutta lajikohtainen ohjeistus jäi epäselväksi. Jääkiekkoliitolla ja Lentopalloliitolla tavoitteissa oli perehdytty etenkin seurajohdollisiin sekä organisatorisiin seikkoihin sekä lajin kuvaamiseen. Kasvatuksellinen näkökulma oli jätetty Nuoren Suomen harteille internetlinkin muodossa.

Nuoren Suomen Laatukriteerit olivat lajiliitoissa kohtalaisesti esille. Kaikki liitot ovat ottaneet sivuillensa linkin Sinettiseuratoimintaan eli sen kasvatustavoitteisiin samaistutaan. Varsinkin juuri yhteisöllisyyden korostaminen sekä yhteisten pelisääntöjen luominen on nostettu keskiöön. Kuitenkin huomiomme mukaan lajispesifien kasvatustavoitteiden puuttuminen jättää pinnallisen kuvan kasvatusarvojen merkityksestä. Taulukko 1 kuvaa lajiliittojen kasvatustavoitteita internetsivuilla luetun perusteella. Taulukko kuvaa sitä, miten kasvatustavoitteet ovat eri lajiliitoissa ilmoitettu, millaisilla toimilla niitä toteutetaan ja millaista yhteistyötä liitot tekevät. On syytä kuitenkin todeta, että maininta internetsivuilla ei kuitenkaan tarkoita käytännön toteutumista.

TAULUKKO 1: Lajiliittojen kasvatuskriteeristön teemoittelu.

LAJILIITTOJEN KASVATUS-KRITEERISTÖ	Kasvatus-tavoitteet	Tavoitteiden mukaiset toimenpiteet	Yhteistyö muiden kasvatustahojen kanssa
Jalkapalloliitto	Lapsella oikeus nauttia ja harrastaa Kannustava ilma- piiri	Nuoren Suomen laatukriteeristö avattu lajikohtai- sesti Ohjata ja opastaa lasta(vanhemmat, valmentaja)	Yhteistyö koulujen kanssa (tapahtu- mat, hankkeet) Välinetuki
Jääkiekkoliitto	Seurojen vastuulla	Kehotus Sinet- tiseuratoimintaan	Alueellinen yhteis- työ seurojen ja kuntien välillä
Salibandyliitto	Kasvatus ja val- mennus yhdessä Toiminta laadukas- ta Omaehtoisuus	Kasvatuksellisesti ja urheilullisesti osaavat valmenta- jat Vanhempien vas- tuullinen rooli	Kouluihin suun- natut tapahtumat
Koripalloliitto	Sinettiseuratoimin- ta Positiiviset koke- mukset Yhteisöllisyys Kasvattaminen liikuntaan Liikunnan avulla kasvaminen	Yksilöllisen kehi- tyksen huomiointi Aikuisten vastuul- linen rooli Ohjaaja on kasvat- taja ja taidon opetta- ja	Teemapäivät ja tapahtumat Vanhempainiltoja
Lentopalloliitto	Seurojen vastuulla Yhteisöllisyys	Kehotus Sinet- tiseuratoimintaan Harrasteliikunta	Alueellinen yhteis- työ seurojen ja kuntien välillä

3.4 Kotimaisia yhteistyöhankkeita

Tässä kappaleessa esittelemme valtion rahoittamia sekä lajiliittojen järjestämiä yhteistyöhankkeita Suomesta. Yhteistyö on Suomessa rajoittunut paljolti lajiliittojen tekemiin hankkeisiin ja ohjelmiin, jotka ovat projektiluontoisia työmuotoja.

Vuonna 2011 on aloitettu KOLIKO-hanke, jonka tuloksista ei vielä ole tiedossa ai-
neistoa. KOLIKO-hanke on Euroopan Unionin rahoittama hanke, jonka tarkoituksena on lisätä liikunnan määrää kouluissa. Varsinaisen KOLIKO-projektin tavoitteena on koulun liikuntakoordinaattori-toimintamallin avulla viedä koulujen toimintakult-

tuuria liikunnallisempaan suuntaan ja tätä kautta vaikuttaa lasten hyvinvointiin. Tavoitteena on luoda kuntiin ja kouluihin liikuntakoordinaattorimalli, jossa erillinen henkilö tukee liikunnallistamisprosessia sekä lisää paikallisten seurojen kanssa tehtävää yhteistyötä. Lisäksi hankkeen kohderyhmänä voi olla myös hankekunnassa toimivat urheiluseurat, jos koulun liikunnallistamisprosessin toteuttamiseen saadaan mukaan urheiluseuroja. (KOLIKO-projekti, HLU)

Helsingissä on aloitettu EasySport – hanke, jossa koulut ja paikalliset urheiluseurat tekevät yhteistyötä koulun iltapäiväkerhotoiminnan puitteissa. Anssi Rauramo kertoo Jarmo Pasasen kirjoittamassa lehtihaastattelussa (Maali! 2/2011, 49), miten yhteistyö seurojen ja koulun välillä on ollut uusi kokemus. Seurat ovat suuntautuneet kilpaurheiluun, mutta iltapäivätoiminta kattaa kaikki koululaiset. Rauramon mukaan EasySport – toiminnan avulla on kohdattu syrjäytyneitä sekä syrjäytymisuhan alla olevia lapsia. Keskustellessa harrastamisen kustannuksista Rauramo toteaa asian olevan seurojen vastuulla. (Maali! 2/2011, 49.) Suomessa yhteistyö pohjautuu hankkeisiin, tapahtumiin ja teemapäiviin, joiden merkitystä ei ole tutkittu.

Helsingissä on myös toiminnassa toinen hanke lasten ja nuorten liikunnan lisäämiseksi. Nuorten liikunta – hankkeen tavoitteena on lisätä ja monipuolistaa kouluikäisten lasten ja nuorten liikuntamahdollisuuksia. Hankkeessa on mukana neljä seuraa, Jalkapalloliitto, sosiaalivirasto ja liikuntavirasto. Vaikka yhteistyössä on mukana ainoastaan Jalkapalloliitto, siitä huolimatta iltapäiväkerhot tarjoavat monipuolisia harrastusmahdollisuuksia eri lajien parissa. Iltapäiväkerhot ovat lapsille maksuttomia ja tarjoavat mahdollisuuden tulla mukaan liikuntaseurojen toimintaa. Palloliitossa toimivan kerhotoimintavastaavan (asiantuntijan tiedonanto 16.11.2011) mukaan hanke on liikuttanut säännöllisesti 550 lasta ja nuorta. Hankkeen tavoitteena on mahdollistaa harrastaminen lapsille, jotka eivät syystä tai toisesta ole mukana urheiluseuratoiminnassa. Kokemukset niin koulujen kuin seurojen taholta ovat olleet erittäin positiivisia. (Helsingin sosiaalivirasto; asiantuntijan tiedonanto.)

Helsingin alueella toimii ennaltaehkäisevästi toimiva jääkiekkoseura Icehearts. Icehearts toiminta perustuu syrjäytymisen ehkäisemiseksi yhteistyössä sosiaalitoimen ja muiden kunnan peruspalveluiden kanssa. Seuran filosofia tukee lapsen kasvua itseensä luottavaksi ja toiset huomioonottavaksi joukkueen jäseneksi. Toimintamalli

perustuu arvomaailmaan, jossa tavoitteena on antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus.(Icehearts:n internetsivut)

Jalkapalloliitto tarjoaa kouluille Kaikki Pelissä – tapahtumaa, jonka tavoitteena on tutustuttaa kaikki Suomen ekaluokkalaiset jalkapalloon. Päivän toteuttamisesta vastaavat seurats. Päivän aikana lapset ja nuoret pääsevät ottamaan osaa jalkapallon pelaamiseen n. 1-2 tunnin ajan. Tapahtuma koostuu pelaamisesta joukkueissa. Tavoitteena on kaikkien osallistuminen ja ajatuksena on, että kaikki ovat tarpeeksi hyviä pelaamaan sekä kuuluvat joukkueeseen. Tärkeimmäksi periaatteeksi on laitettu oppilaiden itsenäinen tekeminen, aikuiset ovat apuna vaan tarvittaessa. (Suomen jalkapalloliitto)

Salibandyliiton nettisivuilta löytyy kuvaus kouluhankkeesta, joka kulkee nimellä Road Show. Road Show on koulukiertue, jossa paikalliset seurats ja liitto yhteistyössä järjestää koululle toiminnallisen päivän salibandyn parissa. Liitolta tulevat materiaalit ja seurats hoitavat itse päivän järjestämisen. Seurats saavat mahdollisuuden mainostaa lajia sekä omaa seuraansa toimintapäivän aikana. Koulut puolestaan saavat liikunnallisen ja hauskan päivän, jossa oppilaat pääsevät pelaamaan sekä kiertämään erilaisilla toiminnallisilla rasteilla. Oppilaille jää päivästä muistoksi tulokortti sekä avainnauha. (Salibandyliitto)

Lentopalloliitto järjestää koululentis-kampanjan, joka järjestetään yhden viikon aikana. Koulut voivat ilmoittautua tapahtumaan mukaan ja näin liitto tukee kouluja väline- ja opetusmateriaalein. Lisäksi liitto tarjoaa paikalliselle seuralle vinkkejä yhteistyöhön. Toteutus esimerkkejä ovat mm. ammattilentopalloilijan vierailu sekä lentopallon pelaaminen välitunnilla. Kampanjan tavoitteena on luoda suhteita paikallisiin seuroihin sekä laajentaa niin opettajien kuin oppilaiden lajituntemusta. (Lentopalloliitto)

Jääkiekkoliiton kouluyhteistyö rajoittuu Girls Hockey Day – tapahtumaan, jossa tytöille esitellään jääkiekon perustaitoja ja tietoja positiivisella sekä hausalla tavalla. Tapahtuman järjestämisestä vastaavat seurats. Lisäksi Jääkiekkoliiton yhteistyö koulujen kanssa koostuu seurojen paikallisella tasolla järjestettävistä Seurapäivistä, mutta yleistä runkoa ei näille päiville ollut. (Jääkiekkoliitto)

Koripalloliitolla on olemassa Katukoris-tapahtuma, joka kiertää suomalaisia alakouluja. Internetsivujen perusteella tapahtuma on suunnattu 3.-6.-luokkalaisille ja katu-korisrekka kiertää aiemmin ilmoitetun aikataulun mukaan ympäri Suomea. Tarkempaa kuvausta toiminnasta ei ollut. (Koripalloliitto)

Ringeteliitto puolestaan tarjoaa ilmaista ringette-esittelyä kouluille, joka kattaa koulun oman varustepaketin. Lisäksi mukana tulee ringetteopas, jossa kerrotaan tarkemmin tekniikoista ja lajin säännöistä. Yhden päivän mittaisen ringettepäivän järjestäminen on liitolta mahdollista. Päivän aikana ideana on pelata mahdollisimman paljon ja tutustua lajiin. Kuitenkin mainitaan, että tämä on vain yksi tapa. Tapahtuman voi Ringeteliiton mukaan yksilöidä kunnan ja koulun mukaan. (Ringeteliitto)

Kaikki liitot tarjoavat verkkosivujen perusteella erilaisia yhteistyömalleja ja –muotoja. Muutamia ovat koko päivän kestäviä teemapäiviä, jotkut kiertäviä tapahtumia tai teemaviikkoja. Muodot ovat erilaisia, mutta yhteistä näille kaikille on se, että yhteistyö lähtee liikkeelle koulun suunnasta. Teemapäiviä ja tapahtumia on tarjolla, mutta se vaatii yhteydenottoa koululta. Verkkosivuilta ei löydy tietoa siitä, tarjotaanko näitä teemapäiviä kouluille vai onko yhteistyö ainoastaan koulujen yhteydenoton varassa. Paikallisen tason yhteistyöstä ei sivuilta löydy tietoa, vaikka sitä varmasti enemmän tai vähemmän tapahtuu.

4 Tutkimusongelmat

Selvitämme koulujen, palloilun lajiliittojen sekä seurojen liikuntakasvatuksellisen yhteistyön laajuutta, muotoja ja haasteita. Haluamme myös tarkastella, miten liittojen, seurojen sekä koulun liikuntakasvatukselliset tavoitteet kohtaavat. Lähtökohتانamme on tutkia yhteistyön eri osapuolia objektiivisesti ketään syylistämättä. Toivomme, että tutkimuksemme antaisi työkaluja erilaisiin yhteistyömalleihin kuitenkin niin, että keskiössä on lapsen etu ja liikunnan riemun löytäminen.

1. Millaista koulujen sekä lajiliittojen ja seurojen välinen yhteistyö on eri toimijoiden näkökulmasta?
 - Millaisia ovat yhteistyön muodot ja laajuus?
 - Mitä mahdollisuuksia ja haasteita koetaan yhteistyön toteuttamisessa?
2. Millaisia ovat liikuntakasvatukseen liitetyt käsitykset ja tavoitteet?
 - Miten toimijat näkevät liikuntakasvatuksen?
 - Kuinka liikuntaan kasvattaminen ja liikunnan avulla kasvattaminen ilmenevät koulujen sekä lajiliittojen ja seurojen toiminnassa?

5 Menetelmät

Tutkimuksessa käytettiin seuraavia kolmea aineistonkeruun tapaa: sähköpostikyselyä, teemahaastatteluita ja ryhmähaastattelua. Aineistoa kerättiin lajiliitoille suunnattuna sähköpostikyselyä, rehtorien yksittäishaastatteluina sekä lajiliittojen, urheiluseurojen ja koulun edustajien yhteishaastatteluna. Sähköpostikyselyn tarkoituksena oli kartoittaa yhteistyötilannetta ja pohjustaa haastatteluita. Rehtorihaastatteluilla pyrimme selvittämään rehtoreiden mielipidettä yhteistyöstä ja kasvatuksellisista näkökulmista. Ajallisesti kaksi ensimmäistä toimivat pohjana ryhmähaastattelun kysymyksen asetteluille. Valitsimme haastatteluihin henkilöitä, joilla koimme olevan kokemuksia ja näkemyksiä yhteistyöstä. Osa haastatelluista oli vähintään toiselle meistä entuudestaan tuttuja ja osa valikoitui toimen sekä muiden suosittelujen perusteella. Koimme harkinnanvaraisen otoksen valinnan perustelluksi, sillä entuudestaan tuttuja rehtoreita ja toimijoita haastatellessa oli mahdollista päästä keskustelussa syvemmälle.

5.1 Tutkimukseen osallistujat

Sähköpostikyselyyn vastaajat. Sähköpostikyselyn tarkoituksena oli kartoittaa yhteistyön halua ja nykyistä määrää pohjaksi teemahaastatteluille. Sähköpostikyselymme vastaajina olivat edustajat kuudesta palloilun lajiliitosta sekä kolme lajiliiton piiriedustajaa saman piirin alueelta (jalkapallo, salibandy, jääkiekko). Lähetimme kyselyn myös piiritason edustajille, koska ajattelimme heidän tuntevan paremmin paikallisen tason yhteistyömuotoja. Kaikkiaan yhdeksän henkilöä vastasi kyselyyn (kysely lähetettiin alun perin 11 henkilölle, joten vastausprosentti oli 82). Perusteena juuri näiden kuuden palloiluliiton valinnalle oli se, että viisi liitoista oli harrastajamääriltään Suomen suurimpia. Kuudenneksi lajiliitoksi valitsimme Ringetteliiton sen vuoksi, että ringette on kouluissa laajalti opetettu jääpeli. Ringetteliitto on myös vahvasti liittojohtoinen ja tekee yhteistyötä koulujen kanssa. Liitot ja niiden sähköpostikyselymme ilmoittamat jäsenmäärät (suluissa) olivat seuraavat: Suomen Jalkapalloliitto (110 000), Jääkiekkoliitto (62 000), Salibandyliitto (47 000), Koripalloliitto (14 000) sekä Lentopalloliitto (118 000), ja Ringetteliitto (4200 jäsentä). Jo-

kaisesta liitosta pyrimme sähköpostikyselyn avulla tavoittamaan liittojen nuoriso- tai koulutuspäälliköitä sekä paikallisella tasolla yhden alueen piirin henkilöstöstä koulutai yhteistyökoordinaattoreita. Henkilöt valitsimme toimen perusteella ja otimme yhteyttä sähköpostitse liittojen nettisivujen kautta. Aluksi kysyimme halukkuutta ja myönteisen vastauksen saatuaamme lähetimme kyselyn. Lähestyimme yhteensä kuutta liiton koulutus- ja nuorisopäällikköä sähköpostitse ja kaikki vastasivat kyselyymme. Paikallisella tasolla vastaajia oli ainoastaan kolme viidestä lajiliitosta. Ringette-liiton jätimme piiritason kyselyn ulkopuolelle, koska liiton koon perusteella yhteistyö tapahtui nuoriso- ja koulutuspäällikkötaholla.

Rehtorihaastatteluun osallistujat. Haastattelimme kahta Pirkanmaan alueella toimivaa rehtoria yksittäin. Haastattelun tarkoituksena oli selvittää seurojen sekä koulujen yhteistyömahdollisuuksia. Haastattelun osallistujina oli kaksi varsin kokenutta rehtoria, joilla molemmilla oli kokemusta tehdystä yhteistyöstä. Toinen rehtoreista toimi itse aktiivisesti urheiluseuratoiminnassa, joten hänen kauttaan saimme tietoa sekä seuran, vanhemman että rehtorin näkökulmasta. Tavoitteenamme oli valita kaksi hieman erikokoisessa koulussa toimivaa rehtoria, jotka molemmat olivat meille ennalta tuttuja. *Rehtori 1* oli nainen, joka on luokanopettajan virassa, mutta toimii koulun rehtorina. Hän on toiminut opettajana yli 20 vuotta. Hän toimii aktiivisesti paikallisessa suunnistusseurassa ja kuvaa olevansa erittäin innostunut liikunnasta. Hänen koulussaan oppilaita oli n. 215. *Rehtori 2* oli mies, joka on toiminut kyseisessä koulussa toista vuotta. Ennen rehtorina aloittamista, hän oli toiminut opettajana 15 vuotta. Aiemmin hän on toiminut rehtorina toisaalla. Koulussa oppilaita oli yli 440. Molemmilla rehtoreilla oli aikaisempaa kokemusta urheiluseurojen kanssa tehdystä yhteistyöstä.

Ryhmähaastatteluun osallistujat. Ryhmähaastatteluun osallistui kaiken kaikkiaan kuusi haastateltavaa. Tavoitteenamme oli luoda eritasoilla toimivien seura-, liitto- ja koulutason keskustelu. Lisäksi onnistuimme saamaan muutamia ”ristiintoimijoita”, jotka työskentelivät sekä urheiluseuratoiminnassa että koulumaailmassa. *Liiton edustajana* haastattelussa oli Tampereen piirin nuoriso- ja seuratoimintapäällikkö, jolla oli itsellä kokemusta jalkapallon pelaamisesta. Hänellä oli kokemusta Tampereen Urheiluakatemiaa kanssa tehdystä kouluyhteistyöstä. *Seuratoimijoita* oli haastattelussa kaiken kaikkiaan neljä. Yksi heistä oli juuri aloittanut työnsä kolmen eri lajin

seurojen yhteisesti palkkaamana seurakoordinaattorina ja haastattelussamme hän edusti palloiluseurojen toimijoista jalkapalloseuraa. Toinen osallistuja toimi samaisessa harraste- ja kilpaurheiluseurassa puheenjohtajana sekä valmentajana. Kolmas osallistuja oli huippu-urheiluseurassa toimiva valmennuspäällikkö, joka toimi samalla myös luokanopettajana sekä liitossa liittokouluttajana. Neljäs osallistuja toimi kyseisessä huippu-urheiluseurassa jalkapallojaoston nuorisopäällikkönä. *Rehtori 3* puolestaan toimi alueella olevan yhtenäiskoulun rehtorina ja toimi aktiivisesti paikallisen jääkiekkoseuran hallituksessa. Hänellä oli kokemusta koulun ja urheiluseurojen välisestä yhteistyöstä sekä koulujen välisestä toiminnasta urheilun edistämiseksi.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Kysely. Ensimmäisenä aineistokeruumenetelmänä käytimme kyselyä. Kysely suoritettiin sähköpostikyselynä, jota varten olimme ennalta etsineet vastaajia. Kyselystä puhutaan silloin, kun on kyseessä esimerkiksi postitse käyty haastattelu ilman suoraa kontaktia (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, 69). Päätimme tässä vaiheessa käyttää kyselymenetelmää, koska meillä ei ollut mahdollisuutta haastatella kaikkia. Kyselylomakkeella suoritettun tutkimuksen hyviä puolia ovat kaikille identtiset kysymykset sekä tutkijan läsnäolottomuus (Valli 2001, 100). Kyselymenetelmää voidaan pitää tehokkaana, sillä se säästää tutkijan aikaa ja vaivaa. Lisäksi vastaajat saivat valita itse koska kysymyksiin vastasivat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 190). Lähettämämme sähköpostikysely oli puolistrukturoitu eli kysely sisälsi sekä avoimia että tarkasti muotoiltuja valintakysymyksiä. Suljetut kysymykset kohdentuivat yhteistyön määriin ja muotoihin, kun taas avoimilla kysymyksillä kerättiin kokemuksia hyvistä yhteistyömalleista. Varsinaisia tilastollisia menetelmiä emme kuitenkaan käyttäneet, sillä aineisto oli melko suppea. Tarkoituksena oli kartoittaa yhteistyön määrää, laatua ja kiinnostusta. Vastausprosenttimme oli korkea (82 prosenttia), mutta aineiston koko oli melko suppea (vastanneita 9 kpl). Vastausprosenttiin vaikuttaa varmasti se, että olimme aiemmin olleet yhteydessä kyselyyn osallistujiin.

Teemahaastattelu. Toisena aineistonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua (liite 2), jota voidaan kutsua myös puolistrukturoiduksi haastattelumenetelmäksi. Kysymykset ovat puolistrukturoidussa haastattelussa samat kaikille haastateltaville, mutta valmiit vastausvaihtoehdot puuttuvat (Eskola & Suoranta 1998, 86). Ennen

haastattelua tulee rakentaa runko teemoista, joita haastattelussa halutaan nostaa esille ja joista halutaan haastateltavilta tietoa. Haastattelurunkoon on hyvä laatia myös muutamia apukysymyksiä. Teemat pohjautuvat tutkittavasta ilmiöstä jo ennalta tiedettyihin seikkoihin (Tuomi & Sarajärvi 2003, 77–78). Kun haastattelulla on tarkoitus saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta, on tiedonantajille hyvä toimittaa haastattelussa käsiteltävät teemat jo etukäteen tutustuttavaksi. On myös eettisesti perusteltua kertoa tiedonantajille mitä aiheita haastattelu koskee (Kvale 1996, 153; Tuomi & Sarajärvi 2002, 75). Haastattelussa valitut teemat ja apukysymykset eivät kuitenkaan välttämättä esiinny haastatteluissa samassa järjestyksessä tai sanamuodossa. Haastateltavasta riippuen aihealueiden käsittelylaajuudet saattavat vaihdella, mutta haastattelijan vastuulla on kaikkien suunniteltujen aihealueiden läpikäyminen ja tarvittaessa keskustelun palauttaminen haluttuihin aiheisiin. (Eskola & Suoranta 1998, 86.)

Ryhmähaastattelu. Kolmas käyttämämme aineistonkeruumenetelmä on täsmäryhmähaastattelu, jossa ryhmä on tarkasti valittu ja kutsuttu paikalle. Osallistujat valitaan sen perusteella, että heillä voidaan nähdä olevan paljon tietoa aiheesta ja heillä voidaan nähdä olevan myös mahdollisuus vaikuttaa tutkittavaan ilmiöön. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 62.) Ryhmähaastattelua voidaan pitää tehokkaana tiedonkeruutapana, koska silloin on mahdollisuus saada tietoja useilta henkilöiltä yhtä aikaa (Hirsjärvi ym. 2008, 205). Ryhmähaastattelun tavoitetta voidaan pitää verrattain vapaamuotoisena osallistujien kommentoissa asioita melko spontaanisti ja tuottaessa monipuolista tietoa tutkittavasta aiheesta (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61). Haastattelijan asemaa voidaan pitää haastavana, sillä tällaisessa haastattelussa tavoitellaan vuorovaikutuksen luomista haastateltavien välille ja keskustelun aikaansaamista heidän välilleen (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61). Ryhmähaastattelulla voidaan nähdä olevan erityinen merkitys silloin, kun halutaan ottaa selvää, miten haastateltavat muodostavat yhteisen kannan esitettyyn kysymykseen. Eskolan ja Suorannan (2008, 96) mukaan ryhmähaastattelun aihe on sopiva, kun keskusteluun osallistujilla on erilaisia mielipiteitä kyseisestä asiasta. Ryhmän tulisi pitää mahdollisimman homogeenisenä. (Eskola & Suoranta 2008, 96.) Pyrimme tekemään ryhmähaastattelustamme toimivan valitsemalla haastateltaviksi mahdollisimman monia ”ristiintoimijoita”, jotka työskentelevät niin koulun kuin urheiluseuran parissa. Seuratoimijat puolestaan edustivat kooltaan erikokoisia ja tavoitteiltaan erilaisia seuroja. Lisäksi Ryhmähaastatteluun

osallistui palkattu työntekijä, joka toimi kolmen eri seuran palveluksessa. Koimme saavamme varsin kattavasti erilaisia näkökulmia ja mielipiteitä haastattelun pohjalta.

5.3 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Eskolan ja Suorannan (2005, 161) mukaan laadullisen aineiston analyysitavat ovat kietoutuneet toisiinsa, joten vain harvoin on mahdollista eristää yhtä ainoata tapaa analysoida aineistoa. Aineiston analyysiä voidaan pitää aineiston lukemisen ja merkityksellisten asioiden ja reflektoinnin jatkuvana kehänä eli olennaisten piirteiden etsimisenä aineistosta (Niikko 2003, 34). Tässä tutkimuksessa on analyysimenetelmänä käytetty sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin avulla pyritään järjestämään aineisto siten, että se on tiiviissä ja selkeässä muodossa kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Tuomen ja Sarajärven (2002, 109–116) mukaan laadullisen aineiston sisällönanalyysi voidaan tehdä joko aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Tässä tutkimuksessa on kyse teoriaohjaavasta analyysistä, sillä peruskäsitteet olivat aiemmin määriteltyjä, mutta tutkimuksemme eteni aineiston ehdoilla. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 109–116.)

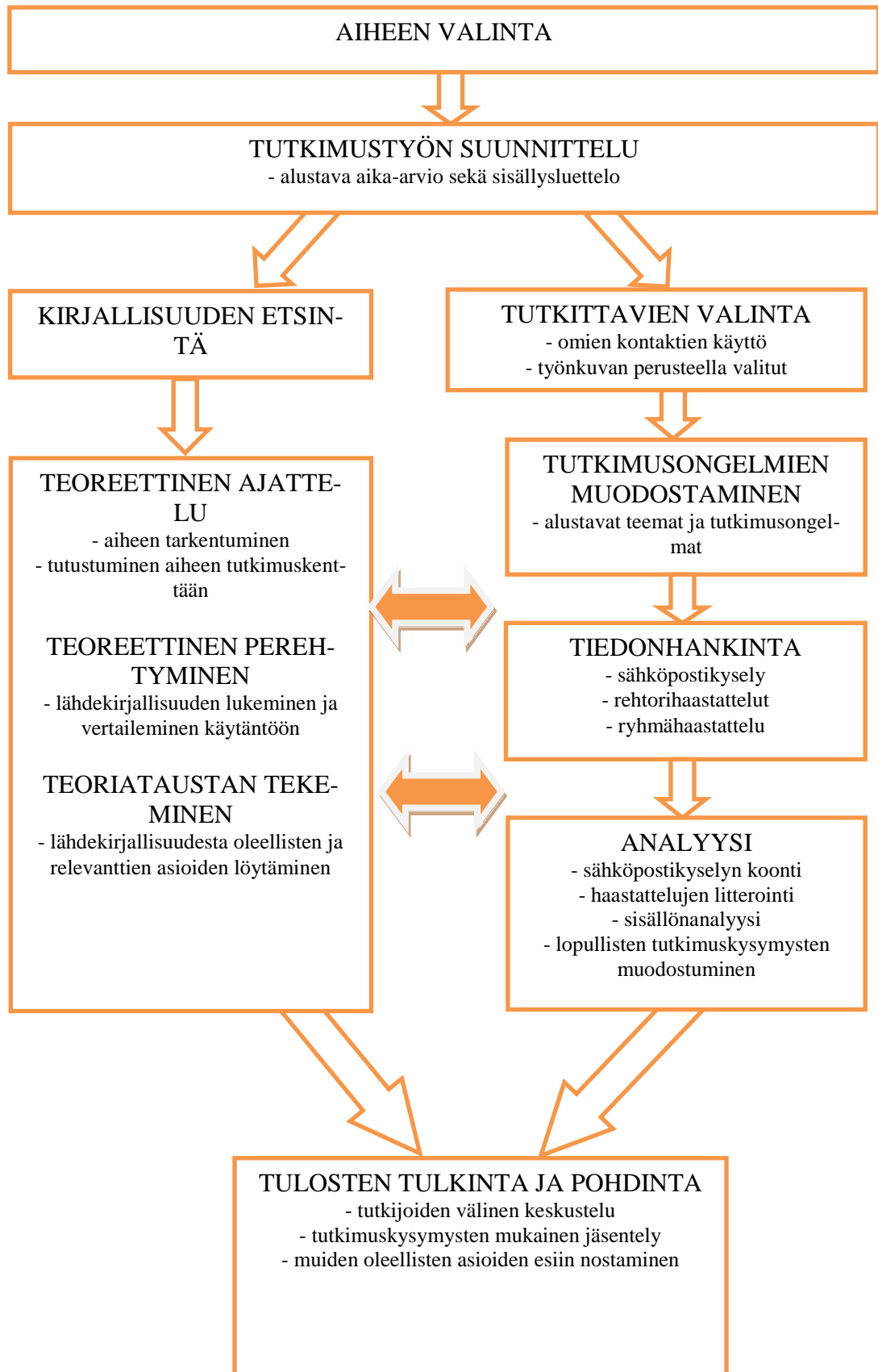
Litterointi tapahtui nopeasti haastattelujen jälkeen, jotta haastattelu oli vielä tuoreessa muistissa. Käytimme aikaa aineiston huolelliseen lukemiseen, jotta Niikon (2003, 33) mukaan voidaan pitää analyysin ensimmäisenä vaiheena. Tutkimuksessamme informaation tiivis muoto merkitsi tarkoin litteroituja haastatteluaineistoja. Nauhoitusvaiheessa käytimme kahta nauhuria, jotta varmistuisimme siitä, että kaikki kommentit saadaan taltioitua. Analyysin toisessa vaiheessa teemoitelimme niin litteroidut ryhmä- kuin yksilöhaastattelutkin. Aineiston pääasiallisen keruumenetelmän ollessa teemahaastattelu haastattelun teemat muodostuivat aiemmin kirjoitetun teorian pohjalta sekä omien ajatuksiemme kautta ja näin ollen toimivat jäsennyksenä aineiston analyysissä. Aineistoon syventyessämme ja analyysiä tehdessämme emme kuitenkaan hylänneet ajatusta siitä, että aineistosta saattaisi nousta esille myös uusia teemoja valittujen ennakkoteemojemme lisäksi. Haastatteluista nousikin esille yhteisenä teemana vanhempien merkitys kasvatuksellisiin asioihin. Kun jokainen haastattelu oli teemoiteltu valittujen ennakkoteemojen mukaan, yhdistelimme eri aineistot tutkimuskysymysten mukaan. Samalla erittelimme aineistosta tutkimuksen kannalta oleellisen tiedon. Aineistomme laadullinen käsittely perustuu päättelyyn ja tulkin-

taan, jossa aineistomme on ensin hajotettu osiin ja sitten koottu uudelleen loogiseksi kokonaisuudeksi (Tuomi & Sarajarvi 2002, 109–116). Käytännössä tämä tarkoitti kohdallamme sitä, että litteroinnin jälkeen vertailimme keskustellen aineistoja. Huomasimme, että looginen tapa on teemoitella aineisto tutkimuskysymysten eikä aineiston keräystavan mukaan. Näin ollen teorian tieto liikuntakasvatuksellisista käsitteistä sekä yhteistyöstä ohjasi työmme kulkua sekä aineiston jäsentelyä.

Tutkimustuloksia analysoidessa olemme pyrkineet miettimään, mitä käsitteet haastateltaville tarkoittavat ja miten he kokivat liikuntakasvatukselliset tavoitteet käytännössä. Lopuksi keräsimme haastatteluissa käytyjen keskustelujen myötä tutkimuskysymysten ulkopuolelta nousseet seikat ja kokosimme ne yhteen. Analyysimme koostuu pääpiirteittäin kahdesta aihealueesta, joita ovat *yhteistyö* ja *kasvatukselliset tavoitteet*. Koimme, että analyysistä tulee yhdenmukaisempi käsittelemällä kerätyt aineistot tutkimuskysymyksittäin eikä aineistoittain. Näin ollen pystyimme jo analyysivaiheessa vertailemaan yhdenmukaisuuksia ja eriävyyksiä.

Tiedostamme, että aineistomme kuvaa tiettyjen toimijoiden välillä ja tietyllä alueella tehtävää yhteistyötä. Haastattelijoiden valinnassa olemme käyttäneet omia aiempia suhteitamme sekä pyytäneet taustoiltaan sopivia ihmisiä haastatteluun. Aineistona on asiasta jo kiinnostuneiden ihmisten mielipiteitä ja käsityksiä. Omat mielipiteemme, taustamme ja kysymyksen asettelumme ovat varmasti ohjanneet keskustelua. Näin ollen nämä valintamme vievät tutkimustamme eteenpäin.

Tutkimuksemme kulkua kuvaamme seuraavalla kuviolla:

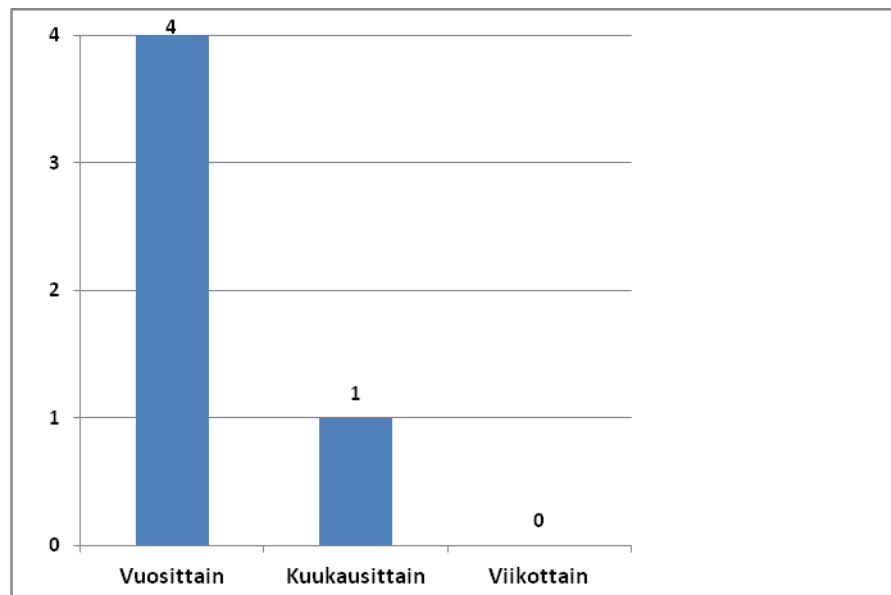
KUVIO 2: Tutkimuksen kulku.

6 Tulokset

Käytimme aineistonkeruussa lajiliitoille suunnattua sähköpostikyselyä, kahden rehtorin teemahaastattelua sekä eri urheilutoimijoiden ryhmähaastattelua. Yhteistyötä kartoitimme haastatteluiden lisäksi sähköpostikyselyllä lajiliitoille sekä liittojen internetsivuja tarkastelemalla. Kasvatustavoitteita tutkimme rehtorihaastatteluiden sekä eri toimijoiden välisellä ryhmähaastattelulla. Pyrimme vastaamaan tutkimuskysymyksiimme erilaisten aineistojen perusteella, joten kappaleet on jaettu tutkimuskysymysten perusteella.

6.1 Yhteistyön laajuus ja siitä saadut kokemukset

Yhteistyön laajuus ja muodot. Lajiliittotasolta sähköpostikyselyyn vastanneita oli yhteensä kuusi (6) liittoa. Kysyimme liitoilta koulujen kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja vastaukset olivat jokseenkin yhteneviä. Kaikki liitot vastasivat tekevänsä yhteistyötä koulujen kanssa. Tosin yksi liitto ilmoitti, ettei liitto itsessään tee yhteistyötä vaan sitä tekevät paikallisella tasolla seurat liiton tukemana. Yhteistyön määriä koskevat vastaukset jakautuivat seuraavasti (Kuvio 1):

KUVIO 3: Sähköpostikyselyn tulokset yhteistyön määristä kysyttäessä.

Sähköpostikyselyn mukaan yhteistyön muodoissa ja määrissä oli eroja, suurin osa liitoista halusi lisätä nykyistä yhteistyötä. Osa kyselyyn vastanneista liitoista teki aktiivisesti säännöllistä yhteistyötä, kun taas osalla liitoista yhteistyöstä vastasivat paikallisen tason seurakunnat. Aktiivisimmat liitot järjestivät teemapäiviä ja pitivät säännöllistä kerhotoimintaa, kun taas muutamilla liitoilla yhteistyö oli ainoastaan tilojen käyttöä.

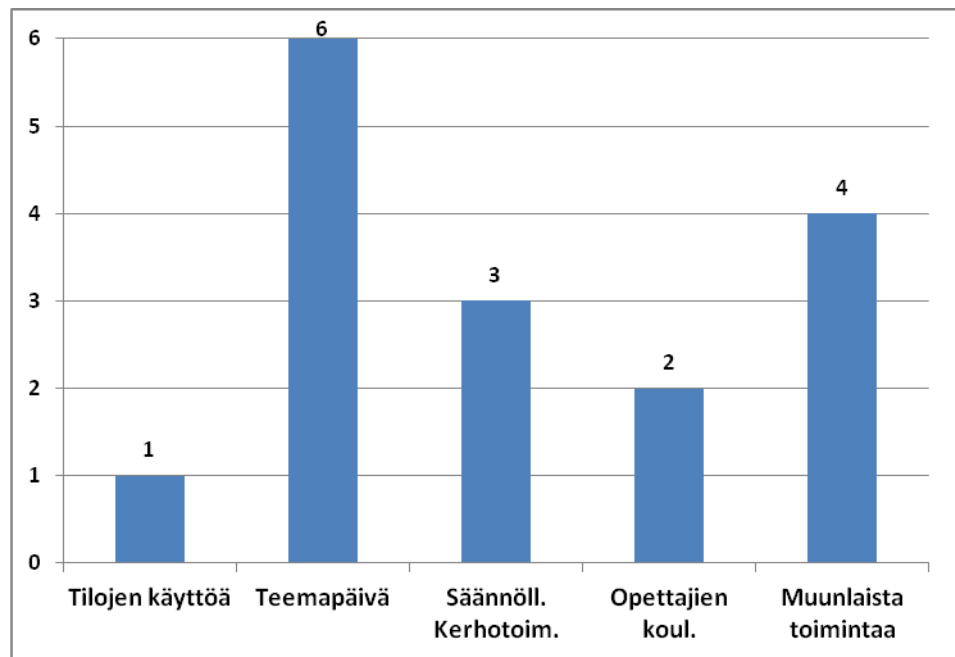
Rehtorien yksittäishaastattelussa esiin nostamat näkemykset tukivat sähköpostikyselyssä saatuja liittojen vastauksia. Yhteistyömahdollisuudet ja muodot nähtiin koulujen ja seurojen välillä olevan monimuotoisia. Haastateltujen rehtorien kouluilla ei ollut aktiivista ja jatkuvaa yhteistyötä seurojen kanssa tällä hetkellä. Yhteistyö rajoittui lähinnä projekteihin, joissa aloite tulee lajiliittojen tai koulujen puolelta. Ryhmähaastattelussa erinäisistä yhteistyömuodoista esille nousivat koulujen välisten kisojen järjestäminen, teemapäivät ja ammattilaispelaajan vierailut, aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan organisoiminen sekä tiettyjen aktiivisten koulujen ja seurojen väliset yksittäiset yhteistyömuodot. Harrastepuolen toimintaa, joka soveltuu kaikille, koettiin olevan helpompi järjestää. Eräs seuratoimija oli sitä mieltä, että yhteistyö vaatii kovien tavoitteiden seuran, tarkoittaen huippu-urheiluorientoitunutta seuraa, eikä kansanterveydellinen aspekti tule ikinä saamaan jalansijaa. Toinen seuratoimija koki, että yhteiskunnan mukaan tulo mahdollistaisi kansanterveydellisen puolen organisoimisen. Liitot näkevät yhteistyön tärkeänä kanavana lajitiedon lisäämiseksi ja mahdollisuudeksi hankkia lisää lisenssipelaajia. Liittojen toiveissa on kiinteä yhteistyön muodostaminen esimerkiksi liikuntakerhojen puitteissa. Nykyiset resurssit mahdollistavat kuitenkin ainoastaan materiaalituen. Toiveissa olisi myös mahdollisuus seurojen vetämille aamuharjoituksille. Esimerkiksi Koripalloliitto on tehnyt yhteistyötä opettajankoulutuksen kanssa ja tätä kautta pyrkinyt jakamaan lajitietoutta. Jalkapalloliitolla on valmiina materiaaleja ja konsepteja yhteistyön tekemistä varten, kuitenkin liitossa koetaan yhteistyön olevan seurajohtoista ja satunnaista.

Rehtori 1 oli aiemmin pohtinut tehtyjä yhteistyömuotoja ja nosti niistä muutamia esille. Jalkapalloliitto oli järjestänyt koulutusta opettajille, Jääkiekkoliitto oli tarjonnut lippuja nuorten maajoukkuepeleihin sekä muuta ohjelmaa pelin aikana, voimistelupuolelta oltiin tultu opastamaan sekä oppilaita että opettajia ja suunnistusliiton kanssa tehty yhteistyö oli tuottanut koululle materiaaleja sekä teemapäiviä. Rehtori 1

kertoi koulussa olevan meneillään hanke, jonka avulla lasten liikkumista lisätään välituntiliikuntaan panostamalla. Samassa koulussa pyrittiin myös tukemaan joka-päiväistä liikuntaa mm. kulkemalla koulumatkat kävellen tai pyörällä. Yhteistyö Rehtori 1:sen mukaan oli satunnaista. Jonkin lajin ammattilainen saattaa tulla liikuntatunnille opettamaan asian ja vetää koko tunnin, mutta siitä huolimatta opettaja on opetuksesta vastuussa (POL 61§). Rehtori 1 kuvaa tämän tilanteen ihanteelliseksi, sillä sekä oppilaat että opettaja hyötyvät yhteistyöstä. Rehtori 2 kertoo yhteistyön olevan pitkälti tilojen käyttöä ja yksittäisiä teemapäiviä.

Seuratoimijan mukaan eräs yhteistyön toimintamalli seuran ja vanhempien välillä on ollut vanhempien ja pelaajan yhteinen haastattelu, jossa on käyty läpi harjoitusten rakenne, vaatimukset ja kustannukset. Tällaiseen keskusteluun on liittotasolla kannustettu koulutuksen turvin. Perheiden ääntä on kuunneltu ja kaikki haastateltavat kokivat tämän olevan hyvä tapa avata yhteistyökanavat koteihin.

Mahdollisuudet. Kysyimme tarkemmin lajiliitoilta yhteistyön laadusta, jossa liitoilla oli mahdollisuus valita useammasta vaihtoehdosta sopivimmat. Kuvio 4 kuvaa sähköpostikyselyn tuloksia erilaisista yhteistyön muodoista (vastaaja sai vastata useamman muodon). Yleisin yhteistyön muoto olivat teemapäivien järjestäminen kouluilla.

KUVIO 4: Sähköpostikyselyn perusteella listatut erilaiset yhteistyömuodot.

Muunlainen toiminta piti sisällään esimerkiksi seuraavia yhteistyön muotoja: materiaalipaketit opettajille, välineiden lahjoittaminen, yhteistyö seurojen kanssa sekä liittojen omien tapahtumien markkinointi. Koulujen kanssa tehtyyn yhteistyöhön lajiliitot olivat tyytyväisiä. Varsinkin teemapäivien koettiin olevan hyödyllisiä niin lapsille, opettajille kuin seuralle. Lapset saivat liikkua erilaisessa ilmapiirissä, opettajat saivat vinkkejä opetukseen ja seurat onnistuivat jakamaan lajitietoutta sekä markkinoimaan omaa toimintaansa.

Rehtori 2 koki yhteistyön olevan käyttämätön voimavara ja tehdyt yhteistyöhankkeet olivat olleet hyviä kokemuksia. Oppilaiden ohella myös opettajat ovat syventäneet tietojaan ja taitojaan. Toiveet huippu-urheilijoista sekä erilaisista liikuntapaikoista nousivat puolestaan esille liittojen taholta. Liitot kokivat yhteistyön tavoitteena olevan lasten liikuttaminen. Esimerkiksi Suomen Jalkapalloliitto on asettanut tavoitteeseen liikuttaa jokaista suomalaista 1.luokalla olevaa oppilasta. Liittojen mukaan seurat voisivat mahdollistaa myös väline- ja opetustuen esimerkiksi siten, että joku seuran toimijoista voisi olla ohjamassa liikuntatuntia.

Rehtori 1 ilmaisi näkemyksensä, että mikäli lapsi ei ole murrosikänsä mennessä löytänyt kaveriporukkaa tai viiteryhmää, jossa harrastaa, on oman lajin löytäminen hyvin vaikeata. Rehtorin mielestä yhteistyöllä on mahdollisuus saada aikaan oppilaille viiteryhmiä. Seuran tuleminen koulutyöhön mukaan saa Rehtori 1:seltä kannatusta. Hänen mukaansa ”pelkästään rahan perässä juokseva yhteistyö” ei kuitenkaan ole oikea tapa, vaan perustana tulee olla lasten liikuttaminen. Rehtori 2 uskoikin ”rahan perässä juoksevien” seurojen toiminnan kuihtuvan, koska seurojen tulee nykyisin ottaa yhä enemmän yhteiskunnallista vastuuta.

Ryhmäkeskustelussa konkreettiseksi ehdotukseksi yhteistyön mallista nousi parin koulupäivän aamun varaaminen harjoittelua varten. Esimerkiksi tiistai- ja torstai-aamut voisivat alkaa koulussa vasta klo 9, joten aamuun jäisi aikaa harjoitella. Muutamat seuratoimijat kokivat tällä hetkellä turhauttavaksi yrittää järjestää aamuharjoituksia yhteistyössä koulujen kanssa, koska koulujen lukujärjestykset muuttuvat aika-ajoin. Ehdotettiin, että yhteistyömallista tulisi tehdä isompi järjestelmä, joka mahdollistaisi harrastamisen aamupäivillä. Ryhmähaastatteluun osallistunut ”raati” oli yhtä mieltä siitä, että koulun tehtävänä olisi ainoastaan luoda aikataululliset mahdol-

lisuudet ulkopuolisen vetäjän pitämille harjoituksille tai kerhoille. Seuratoimijat kertoivat, että heidän seuroistaan kyllä löytyisi mahdollisuuksia ja resursseja lähteä tämäntapaiseen yhteistyöhön. Koulun puolesta ongelmaksi nousevat vastuukysymykset. Ryhmähaastatteluun osallistuneen rehtori 3:n mukaan vastuu lasten kuljettamisesta harjoituspaikoille ja opettajien päivän pidentyminen koetaan hankalaksi. Toisaalta hänkin kannatti ryhmässä nousutta ehdotusta, koska suurin osa liikuntapaikoista olisi aamuisin vapaana. Isoon seuraan kuuluva seuratoimija kertoi, että tämä tyyli on varsin yleistä Euroopassa. Kun liikuntalajin harjoittelu voi tapahtua jo aamulla, ei lajin harrastaminen jää koulun jälkeiseen iltapäivään tai myöhäiseen iltaan. Kaiken kaikkiaan peräänkuulutettiin koko Suomen kattavaa järjestelmää, jonka puitteissa mainitun kaltaisen yhteistyön mahdollistaminen onnistuisi. Rehtori 3 huomauttikin, että vain seuroilla on mahdollisuus järjestää kuvatonlaista toimintaa, tosin myös taiteiden puolelta ollaan asiasta oltu kiinnostuneita.

”Parempi systeemi on se, että koulu järjestää sen ajan eikä ota vastuuta siirtymisistä, ei kuljetuksista eikä mistään. Sillon se helpottaa sitä koulunkin problematiikkaa, kun meillä on kumminkin juridiikka takana, että ollaan vastuussa. Nyt se jää seurojen ja vanhempien vastuulle nää siirtymät ja kuljetukset, mutta me luotas niinku lukujärjestysteknisesti se aika sille. Kai se on vähän kaikkien vastuulla vähän olosuhteita ja mahdollisuuksia luoda. Ja yhdistää näitä toimintoja.” (Rehtori 3)

Yhteistyössä koetut haasteet. Yhteistyön vastuusta ja aloittamisesta kysyttäessä liitot ja piirit olivat eri linjoilla. Liittojen mielestä vastuu olisi kaikkien tahojen, jolloin koulu tarjoaisi tilat, seura valmennuksen ja liitot materiaalit sekä välineet. Kuitenkin piirit näkivät yhteistyön vastuun olevan seuroilla ja liitolla. Molemmat tahot nostivat suurimmaksi haasteeksi yhteistyön henkilöitymisen koulun puolelta.

Rehtorihaastatteluihin osallistuneet rehtorit olivat samaa mieltä siitä, että vastuu yhteistyöstä on eritoten liitoilla. Nykyisin koulun kanssa yhteistyöhön haluavat useat tahot. Rehtori joutuu toimimaan tässä tilanteessa suppilona, joka karsii parhaimmat päältä. Rehtori 1 sanoi, että ensimmäiseksi tulisi mieleen ottaa yhteyttä paikalliseen seuraan ja aloittaa yhteistyö sitä kautta. Kuitenkin yhteistyön jatkaminen ja tekeminen säännöllisesti on haastavaa. Rehtoreiden mukaan se usein henkilöityy omien intressien mukaan ja saattaa näin ollen katketa työntekijämuutosten sanelemana.

Kerhojen vastuukysymyksiä pohdittaessa Rehtori 1 totesi, että koulun tarjoamissa kerhoissa vastuu on opettajalla ja koululla, mutta koulun toimintakulttuurin ulkopuolelta tulevasta kerhosta vastuun kantaa kerhon vetäjä. Ongelmaksi saattavat muodostua erilaiset toimintakulttuurit, jossa esimerkiksi ulkopuolinen kerhonoahjaaja ei tunne koulun järjestyssääntöjä ja toimintakulttuuria. Rehtorit nostivat esille tarpeen lyhyestä palaverista, jossa käsiteltäisiin yhdessä kerhonvetäjän kanssa yhteiset toimintaperiaatteet ja kasvatusajatukset. Tämän koettiin helpottavan yhteistyötä huomattavasti. Rehtorit 1 ja 2 nostivat esille huolen kilpaurheiluorientoituneesta yhteistyöstä. Myös Rehtori 3 oli sitä mieltä, että koulu ei voi ottaa vastuuta huippu-urheilusta vaan monipuolisesta lasten liikuttamisesta. Rehtori 1 kuvasikin urheiluseurojen haasteita seuraavasti:

”-- kyllä se haaste on et millä me pidetään ne, jotka on niitä huippuja ja millä me pidetään ne jotka ei oo niitä huippuja. Että kuitenkin me huomioidaan ne ja pidetään ne et tää on niinku ok, että sää et oo huippu.” (Rehtori 1)

Sähköpostikyselyyn vastanneiden liittojen mukaan rehtorien ja muun henkilökunnan intressit ohjailevat vahvasti koulussa tapahtuvaa yhteistyötä. Mikäli koulusta ei löydy aktiivista rehtoria tai liikunnanopettajaa, yhteistyö tyrehtyy. Rehtorit 1 ja 2 puolestaan katsoivat, että yhteistyön jatkaminen ja tekeminen on molempien osapuolien vastuulla, mutta aloite kuitenkin olisi hyvä tulla liittojen suunnasta. Koulujen on vaikea tietää, millaista yhteistyötä lajiliitot ja seurat voisivat tarjota. Koulut tuskin vastustavat, mikäli jokin seura aktiivisesti haluaa tehdä yhteistyötä koulun kanssa ja kummankin intressit kohtaavat. Rehtoreiden mielestä ongelmaksi saattaa kuitenkin muodostua raha ja seurojen resurssit. Tätä tilannetta helpottaa Opetusministeriön hanke, jolla rahoitetaan koulujen iltapäivätoimintaa.

Ryhmähaastattelussa mukana ollut liiton edustaja kertoi yhteisen sävelen olevan jo olemassa, mutta vain yksittäiset koulut ja seurata tekevät yhteistyötä. Hän koki, että ”byrokraattinen mylly” on niin raskas, että yhteisen ajan saaminen taito- ja taideaineille on pitkä taival. Ylipäätään liiton edustaja koki, että yhteistyötä tehdään ja se on toimivaa, mutta siitä on harvoin dokumenttia tai sopimusta, vaan se perustuu aktiiviseen seuraan ja kouluun. Yhteistyötä tehdään harrastepuolella jo melko hyvin, mutta kilpapuolen yhteistyön koettiin olevan vielä alkutekijöissä. Aktiivinen seuratoimija

nosti ongelmaksi koulun ja kilpaurheilun vastakkainasettelun. Myös liiton edustaja kuvasi koulujen ja urheiluseurojen vastakkainasettelun olevan esteenä yhteistyölle. Vastakkainasettelulla hän tarkoitti koulun kielteisyyttä kilpailullista ilmapiiriä kohtaan.

Sähköpostikyselyihin vastanneet piirit ja liitot näkivät haasteet yhtenevästi. Henkilöityminen, resurssien vähyys, byrokratia sekä koulujen passiivisuus nähtiin yhteistyön toteutumisen haasteiksi. Yhteistyön muodot tukivat vahvasti ennakkokäsityksiämme.

6.2 Liikuntakasvatukseen liitetyt käsitykset ja tavoitteet

Käsitykset. Rehtorihaastatteluissa ilmeni, että liikunnan avulla kasvattaminen nähtiin varsin samana asiana kuin liikuntaan kasvattaminen.

”Eli liikuntaa voidaan käyttää myöskin tällain didaktisena, pedagogisena keinona motivoida oppilaita opiskelemaan.” (Rehtori 1)

”Liikunta on tavallaan väline monen muun ison asian kasvattamiseen ja ylläpitämiseen sen lisäksi, että se on oma tärkeä laji.” (Rehtori 2)

Rehtorit määrittivät molemmat liikuntakasvatuksen tavoitteet kattamaan niin kasvatus- kuin liikuntanäkökulmat. Niiden erottaminen oli heistä vaikeata. Rehtori 2 korosti liikuntaan kasvattamisen olevan tietojen ja taitojen omaksumista sekä kokemuksia erilaisista lajeista. Kokemusten perusteella oman lajin löytäminen on tärkeää. Hänen mukaansa molemmat käsitteet – sekä liikuntaan kasvattaminen että liikunnan avulla kasvattaminen – sisältyvät koulun opetussuunnitelmaan. Rehtori 1:sen mukaan koulussa kasvatetaan lapsia normaaliin, jokapäiväiseen liikkumiseen.

Rehtori 1 kertoi olevansa kovin innostunut liikunnasta itse ja hänen koulunsa toimintakulttuurissa se näkyy liikunnan korostumisena. Selkeitä esimerkkejä ovat liikuntapäivät, joista Rehtori 1 mainitsi ainakin makkararetken luontoon, joka toteutetaan yhdessä vanhempainyhdistyksen kanssa.

”Liittyy myös siihen liikuntaan kasvattamiseen että ---- niistä lapsista ja nuorista iso osa ---- tulee ohjaajiksi. Että ne on oikeestaan sellasia ketjun jatkajia, joka ei tapahdu, jos ei olis itse ollut siinä mukana. Mistä saa niitä ohjaajia muualta, kun niistä itsestä, jotka on sen huoman-

nut, että tää on kivaa? Tai sitten saa vanhemmista ja jos sattuu lapsi alottaan saman harrastuksen. Siinä on se toinen vaihtoehto ja nää on ne kaks vaihtoehtoo.” (Seuratoimija)

Ryhmähaastatteluun osallistunut rehtori 3 näki urheiluseurassa tapahtuvan kasvatuksen olevan sekä liikunnan avulla kasvattamista että liikuntaan kasvattamista. Liikuntaan kasvattamisesta hän käytti esimerkkinä elämän mittaisen harrastuksen löytämistä sekä vapaaehtoistyötä seuran parissa. Myös seuran edustaja oli samaa mieltä, että harrastavista nuorista kasvaa aktiivisia kerhojen vetäjiä ja valmentajia. Liiton edustajan mielestä liikunnan avulla kasvattamisessa ja liikuntaan kasvattamisella on jo äidinkielen ero. Hän myös totesi, että liikunnan avulla kasvattaminen ja liikuntaan kasvattaminen näkyvät urheiluseuratoiminnassa oli sitten kyse kilpa- tai harrastetoinnasta.

”Koulu sanoo: älä vedä Kalle röökii, kun pilaat keuhkos ja urheiluseura sanoo, että älä vedä Kalle röökii, niin juokset kovempaa”. (Opettaja ja valmennuspäällikkö)

Näillä sanoilla haastateltava halusi kuvata yhteisiä kasvatustavoitteita, mutta erilaisia kasvatuksellisia keinoja. Seuroissa koettiin vastuuta lasten kasvatuksesta, sillä vanhemmat kuitenkin maksavat siitä toiminnasta. Seuratoimija koki kasvatustehtävän olevan seurojen kannalta kallista ja stressaavaa eikä se tapahdu hyvää hyvyyttään. Seuralla on aina myös kilpaurheilullisia tavoitteita kasvatuksellisten tavoitteiden ohella. Liiton edustaja totesi liikunnan avulla kasvattamisen kulminoituvan hyvin pitkälti urheiluseuratoimintaan.

”Toki liikkuu voi sitten muutenkin kun urheiluseurassa, että silloin siitä jää sitten pois paljon tätä yhteisöllisyyttä ja muutakin mutta jos niinku ajatellaan liikunnan avulla kasvattamisella niin kyllä se varmaan kulminoituu tähän urheiluseuratoimintaan. Kun sitten ne, jotka liikkuu itseksensä niin ei tuu sitä kasvatusta samalla tavalla.” (Liiton edustaja)

Tavoitteet. Sähköpostikyselyssä liitot olivat yksimielisiä kasvatustavoitteiden suhteen siitä, että lapsille tulisi opettaa liikunnallinen elämäntapa. Kasvatustavoitteet olivat pääosin yhteneviä. Tasa-arvo, kaikilla mahdollisuus osallistua ja vuorovaikutus nousivat esille liittojen ja piirien vastauksista. Muutamat liitot nostivat esille tavoitteekseen myös ohjaajien ammattitaidon sekä Nuoren Suomen mukaisiin liikuntakasvatukseen tavoitteisiin pyrkimisen. Haasteltu Rehtori 1 pohti kasvatustavoitteita

niin rehtorin kuin seuratoimijan näkökulmasta sähköpostikyselyn vastauksia tukien. Rehtori 1 kertoi Nuori Suomi – ajattelun lisänneen terveydenedistämisen näkökulmaa urheiluseuroissa, mutta harrastemahdollisuuksia voisi edelleen parantaa. Kasvatustavoitteet ovat hänen mukaansa yhdentymässä juuri Nuoren Suomen ansiosta. Rehtori kokee, että Nuoren Suomen arvojen valvonta on hankalaa. Yhdeksi esimerkiksi hän kertoo kehityskeskustelut, joissa seuranjohto haastattelee nuoria seuran vetäjiä.

”Välillä olen ihmetellyt niiden valmentajien pedagogista otetta hirvittävän paljon ja oonkin joskus harmitellu, et niinkin tärkeä paikka kun noi urheiluseurat on lapsille, niin onks ne valmentajat oikeesti koulutettuja ja pedagogeja.” (Rehtori 2)

Rehtori 2 nosti kommentillaan esille valmentajien ja ohjaajien koulutuksen ja pedagogisen pätevyyden. Liiton edustajan mukaan seurat kuitenkin toimivat vahvasti lasten kasvattajina. Hän oli sitä mieltä, että kasvatustavoitteiden valvontaa tapahtuu, mutta sitä ei mitenkään tilastoida muuten kuin statusten (esim. Sinettiseura) kautta. Kuitenkin kasvatukselliset näkökulmat on liitoissa todettu ja liiton edustajan mukaan valmentajien koulutuksiin on otettu myös kasvatuksellisia elementtejä. Hänen mukaansa kasvatuksellisuus on sisäänrakennettuna urheiluseurassa ja urheilutoiminnassa. Kuten liitoissa myös seuratoimijat näkivät yksimielisesti seuran toimivan kasvattajana. Liiton edustajan mielestä on kuljettu ääripäistä toiseen; täydellisestä kilpailemisen ajasta on päädytty tasapäistämisen aikaan, jonka kautta ollaan vasta nyt löytämässä sopiva tasapaino. Hän myös koki, että seurojen tulee omien resurssiensa mukaan jakaa omaa toimintaansa harraste- ja kilpapuoleen.

Eräs seurassa ja koulussa toimiva haastateltava heitti provosoivan kysymyksen: ”Onko näyttöä, että koulu kasvattaa?”. Tämä seuratoimija oli sitä mieltä, että hyvin hoidettu urheiluseura voi toimia kasvattajana jopa paremmin kuin koulu, sillä urheiluseuraan kuulumisen ja toimiminen ovat motivoitunutta sekä vapaaehtoista toimintaa.

Rehtorit 1 ja 2 toivoivat liikunnan opetuksen tarjoavan positiivisia kokemuksia harrastamisesta, jota kautta myös oma laji voisi löytyä. Myös valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa tämä näkökanta on huomioitu asettamalla tavoitteeksi liikunnallisen elämäntavan löytäminen ja terveydellisen elämäntavan merkitys (OPH 2004, 248).

”Siis se että myöskin tällästen teemapäivien kautta sitä liikkumista yritetään heille ujuttaa. Ja antaa siitä niinku positiivisia kokemuksia.” (Rehtori 1)

Rehtori 1 koki tärkeäksi harrastuksen löytämisen kaikille, jossa yhtenä keinona hän tarjosi ”pedagogisia kikkoja”, joilla voitaisiin innostaa lasta liikkumaan. Ryhmähaastattelussa seurojen koettiin ottavan paljon yhteiskuntavastuuta niin lasten, nuorten kuin aikuistenkin liikkuttamisesta, mutta yhteiskunnan taholta ei tätä asiaa huomioida tarpeeksi. Rehtori 3 kokee yhteiskuntavastuun olevan kasvamassa koko ajan, jolloin seuroista tulee yhä enemmän kansalaisten liikuttajia. Rehtori 3 kuvasi yhteistyön tavoitteena olevan harrastajien saaminen. Rehtorin mukaan koulu ei voi olla vastuussa huippu-urheilijan liikunnallisesta kehittymisestä, vaan mahdollistaa aikataullisesti harrastamisen. Liiton edustajan mukaan toiminnan järjestämisen vastuu kuuluu sille, joka sen pystyy toteuttamaan.

”Kysymys tulee sitten vaan, että kuka pystyy tarjoamaan. Se on todettu, että koululla on paljon vastuuta, mutta se ei voi ottaa vastuuta yhteistyöstä. Jos koulut mahdollistavat sen ajan, niin sitten se vastuu jää sille kullekin tasolle, kuka sen pystyy toteuttamaan.” (Liiton edustaja)

Ongelmaksi seuroissa on tullut vapaaehtoisten ohjaajien saatavuus. Rehtori 1:sen mukaan seurat tarvitsisivat yhä enemmän vapaaehtoisia toimijoita, jotka olisivat sekä valmentajia että kasvattajia. Seuroissa kehitettäviin asioihin, esimerkiksi kasvatukselliset asiat, puuttuminen on Rehtori 1:sen mielestä hankalampaa, koska kyseessä on vapaaehtoinen toiminta. Rehtori 2 puolestaan tähdensi valmentajan suurta merkitystä esikuvana. Seuran toiminnassa on mahdollista, että joko kasvatus tai lajitaidot jäävät vähemmälle. Vanhempien rooli on kiistattoman tärkeä. Rehtori 2 nosti asian esille seuraavasti:

”Ja kasvatus on mun mielestä yhteisvastuullinen asia. Päävastuu on vanhemmilla ja sitä tukee monet eri tahot. Koulu on tärkeä tekijä ja urheiluseurat, mut ihan ehdottomasti kaikkien aikuisten pitää olla siinä jollain panoksella mukana. Et me ei voida ohittaa tilanteita ja ajatella, et se on muiden homma. Se ei vaan toimi.” (Rehtori 2)

Myös ryhmähaastattelussa vanhempien merkitys lapsen kasvattamisessa koettiin tärkeäksi. Kouluissa toimivat haastateltavat kertoivat varsin heterogeenisistä ryhmistä,

joista huomaa, onko lapsuudessa liikuttu yhdessä perheen kanssa. Liikunnan avulla kasvattaminen korostuu vahvasti seuroissa. Eräs seuran edustajista totesikin vanhempien omien intressien ohjailevan lapsen liikunnallisuutta ja näin vaikuttavan liikunnallisen elämäntavan syntymiseen. Rehtoreiden mielestä seurojen tulee ottaa kasvatustavasta lapsista. Esimerkkinä hän käytti terveisiin elämäntapoihin ohjaamista sekä alkoholikulttuurista keskustelua. Rehtorin kokemus on, että vanhemmat odottavat seuran ottavan kasvatustavasta. Seurojen kasvatustavoitteet nähdään rehtoreiden mielestä osittain yhteneviksi koulun ja vanhempien kanssa, mutta paikoin kasvatustyö koetaan hankalaksi erilaisten arvojen takia. Esille nousi esimerkiksi seurojen panostaminen tulokseen, kun taas koulussa nähdään tärkeämmäksi itse prosessi.

Vanhempien merkitystä korostivat myös liiton edustajat, jotka kokivat urheiluseuran olevan kasvattajan asemassa. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö oli heidän mielestään tärkeää ja yhteiset pelisääntökeskustelut valmennusjohdon, perheiden ja lasten kesken koettiin kasvattaviksi yhteistyömuodoiksi. Vaikeiden asioiden hienotunteinen käsittely koetaan seuratasolla olevan yhä tärkeämpää, sillä lapset ovat harrastuksesta innoissaan ja kiinnostuneita.

” Ja sitten tosiaan se, että sekin kaveri tarvii kehuja joka ei nyt voita niitä pelejä tai tee kaikkia maaleja että jos kaikki vaan suuntautuu niihin kavereihin, jotka on täällä top 10:ssä.”
(Rehtori 1)

Yksittäinen seuratoimija nosti esille aiheen vanhempien osallistumisesta urheiluseuratoimintaan. Usein vanhemmat katoavat kentän laidoilta alakoulun päättyessä, jolloin omat lapset ovat juuri saaneet kartutettua taitojaan lajissa. Tämä vanhempien ”drop-out” koettiin haasteeksi myös seuratoiminnan pyörittämisen kannalta. Seuratoimijat kokivat yhteistyön ja toiminnan järjestämisen olevan helpompaa harrastetoiminnassa kuin kilpaurheilutoiminnassa. Perusteena tähän käytettiin, että *kaikille soveltuvaa* on helpompi myydä myös kouluille. Seurojen ja liiton haastateltavat näkevät liikuntaharrastuksen eriytyvän tulevaisuudessa yhä enemmän kilpa- ja harrastepuolelle. Vain isoimmilla kasvukeskusten seuroilla koettiin olevan mahdollisuus toteuttaa sekä harraste- että kilpapuolen toimintaa. Harrastepuolen koetaan olevan vielä enemmän kasvatusorientoituneempaa ja siihen haastateltavat toivoivat yhteis-

kunnan tukea. Alhaisten kustannusten ja lähiliikuntapaikoilla tapahtuvan harraste-toiminnan vahvuuksiksi luettiin myös syrjäytyneiden ja maahanmuuttajien sosiaalis-taminen yhteiskuntaan. Oman viiteryhmän löytyminen koettiin tärkeäksi.

7 Pohdinta

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tutkia seurojen ja lajiliittojen yhteistyötä suomalaisten peruskoulujen kanssa sekä kasvatuksellisten tavoitteiden yhteneväisyyttä. Tutkimuksemme aineisto koostui sähköpostikyselystä kuudelle palloilun lajiliitolle, kahden rehtorin yksittäishaastattelusta sekä koulun edustajien, lajiliittojen ja seurojen edustajien ryhmähaastattelusta. Tutkimuksemme osoitti, että eri osapuolet halusivat lisätä yhteistyötä. Kuitenkin haasteiksi koettiin aikataululliset asiat, hallinnolliset ongelmat sekä yhteistyön henkilöityminen. Näihin asioihin pyrimme esittämään joidakin aineiston pohjalta nousseita toimintamalleja, jotka saattaisivat olla yleistettävissä paikallisen tason yhteistyöhön. Liikuntakasvatukselliset tavoitteet koettiin urheiluseurojen puolelta jopa itsestäänselvyyksiksi, kun taas koulu peräänkuulutti monipuolisempaa eritasoisten harrastajien kohtaamista. Tutkimuskysymysten ulkopuolelta nousivat esiin vanhempien merkitys lasten urheiluharrastuksessa sekä harraste- ja kilpapuolen erilaiset mahdollisuudet. Tarkastelemme aluksi tutkimuskysymyksittäin tuloksiamme ja lopuksi pohdimme tarkemmin aineistosta nousseita teemoja.

7.1 Yhteenveto

Rehtorit kokivat yhteistyön liittojen ja seurojen suuntaan tärkeäksi ja kaipasivat sitä lisää. Yhteistyön tarve tiedostettiin niin sähköpostikyselyssä, rehtorihaastatteluissa kuin ryhmähaastattelussakin. Kaikki tahot olivat yhtä mieltä siitä, että yhteistyö on tasoltaan paikallista ja vaatii aktiivisen seura- ja koulutoimijan. Yhteistyön henkilöityminen koettiin haasteeksi yhteistyön tekemiselle. Yhteistyön tekemiseen ja ideoimiseen tulee eri toimijoilla olla halua ja motivaatiota, jotta toimivaa yhteistyötä saadaan aikaan. Kaikki haastateltavat sekä suurin osa sähköpostikyselyyn vastanneista liitoista halusivat lisätä yhteistyötä, mutta esteeksi koettiin byrokratia eli hallinnolliset ongelmat, jonka koettiin hidastavan yhteistyön tekemistä (esim. koulujen luku- ja järjestysten muutokset). Seuratoimijat kokivat koulun olevan jäykkä tukemaan huippu-urheilua. Koulun toimijat näkivät yhteistyön mahdollisuudeksi laajempien massojen liikuttamiselle. On kuitenkin syytä pohtia, onko koulun tehtävä tukea kilpaurheilua vai mahdollistaa suurien massojen liikuttamisen.

Liikuntakasvatuksellisten tavoitteiden – liikuntaan kasvattaminen ja liikunnan avulla kasvattaminen - erottaminen toisistaan koettiin hankalaksi. Liikuntaan kasvattaminen nähtiin seuratoimijoiden suunnalta pitkäaikaisen liikuntaharrastuksen löytämisenä ja oman intressin kasvuna. Liikunnan avulla kasvattaminen puolestaan koettiin olevan seurojen puolelta itsestään selvyys. Rehtoreiden näkökulmasta seurat panostavat enemmän liikuntaan kasvattamiseen. Kaikki haastateltavat tiedostivat Nuoren Suomen roolin kasvatustavoitteiden esille nostajana ja kokivat sen tervetulleeksi. Seurojen toiminnassa ilmenee kasvatuksellisia piirteitä, koska harrastaminen on aktiivista ja motivoitunutta toimintaa, myös mahdolliset rangaistukset ovat toimivampia kuin koulussa. Liikuntaseuratoimijat vetosivat harrastustoiminnan motivoivan vaikutuksen olevan vahva kasvatuksen väline.

7.2 Johtopäätöksiä havaintojen pohjalta

Yhteistyö. Tutkimusten mukaan (mm. Hakkarainen 2009, Nupponen 2010) suomalaiset lapset eivät liiku riittävästi. Aineistostamme oli havaittavissa, että toimijoilla on halua tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa ja näin ollen mahdollisuus vaikuttaa yhteistyön määrään ja laatuun. Eräs vaihtoehto lasten liikunnan lisäämiseen olisi harraste- ja kerhotoiminnan aktivoiminen yhteistyössä seurojen kanssa. Eime (2008, 153) ehdottaa, että urheilujärjestöiden tulisi suunnitella useita yhteistyömuotoja ja ohjelmia, joiden avulla voitaisiin vaikuttaa positiivisesti harrastajamääriin. Monipuolinen, vapaaehtoinen sekä edullinen harraste- tai liikuntakerhotoiminta aktivoisi lapsia ja nuoria liikkumaan. Yhteistyöllä tarkoitamme niin liittojen ja koulun kuin eri lajien liittojen välistä yhteistyötä. Liian aikainen lajispesifiharjoittelu ei välttämättä ole paras mahdollinen eikä motivoivin vaihtoehto. Eri lajiliittojen ja eri lajien seurojen yhteistyö voisi avata mahdollisuuden monipuoliselle harrastamiselle. Kenties sitä kautta monet nuoret voisivat löytää elinikäisen lajin, jota harrastaa.

Paras keino yhteistyön kehittämisessä on tunnistaa eri osapuolten tarpeet; koulun, keskusjärjestöjen sekä osallistujien. Tutkijat Eime ja Payne (2006) ehdottavat siirtymistä yhteistyöhön, jossa eri lajien liitot voisivat toimia yhdessä terveyden edistämiseksi. Tutkijat ennakoivat tämän vaikuttavan positiivisesti myös seurojen harrastajamääriin. (Eime & Payne 2006.) Haastattelemamme rehtorit olivat asiasta samaa mieltä. Koulun intresseissä on suurien massojen liikuttaminen monipuolisesti ja tätä haas-

tatellut rehtorit jäivät kaipaamaan. Heidän mielestään onkin erittäin tärkeää, että jokainen lapsi löytää oman harrastuksen ja viiteryhmän, johon kuulua ja osallistua. Australian urheilukomissio on laatinut vinkkejä ja ohjeita koulujen sekä seurojen väliselle yhteistyölle. Ohjeistuksessa ehdotetaan, että seurojen olisi aluksi päätettävä, mitä he tarjoavat kouluille. Sen jälkeen on hyvä valita jokin henkilö toimimaan yhdyshenkilönä koulujen suuntaan. Koulujen tavoitteena on tutustuttaa lapsi eri lajeihin ja samalla auttaa löytämään paikka harrastaa mielekästä lajia. Koulut hyötyvät saamalla vinkkejä opetukseen. Urheiluseura taas hyötyy yhteistyöstä saamalla lisää harrastajia. (Australian urheilukomissio 2005, 1-2.) Australiassa yhteistyöhön on panostettu ja siihen ollaan tyytyväisiä. Hedelmällisimmäksi toiminnaksi koettiin lajiliittojen välinen yhteistyö koulun kanssa. Suomessakin liittojen välinen yhteistyö voisi olla avainasemassa lasten harrastustoiminnan kehittämisessä. Lajiliitot ja seurat keskenään joutuvat kilpailemaan harrastajista, mikä helposti ajaa eri lajien liitot vastakkain. Yksi mahdollinen keino lajiliittojen väliseen yhteistyöhön on valtiovallan rahoituksen kohdistaminen vahvemmin terveyttä edistävään toimintaan kuten Kokko ym. (2006, 226) on artikkelissaan esittänyt.

Australiassa tehty tutkimus koulun ja urheiluseurojen sekä keskusjärjestöjen välisestä yhteistyöstä tukee sähköpostikyselymme tuloksia. Australialaisten urheiluseurojen toiveena oli laajentaa harrastajapohjaa ja tuoda kokonaisia perheitä mukaan urheiluseuratoimintaan ja koulun puolelta toiveena oli saavuttaa yhteisöllistä urheiluun osallistumista. (Eime & Payne 2006.) Sähköpostikyselyssämme liitot nostivat yhteistyön yhdeksi tavoitteeksi harrastajien saamisen. Tulkitsemme tämän olevan taloudellinen toive. Kysyimme asiaa kaikissa haastatteluissa ja vastaukset olivat yhteneviä: vanhemmat ovat valmiita maksamaan tavoitteellisesta toiminnasta, jossa omalle panokselleen saa vastinetta. Asiasta keskusteltiin rehtorien kanssa eivätkä heidän kokeneet harrastajien hankintaa yhteistyön esteeksi. Kuitenkin rehtorit eivät kokeneet pelkästään rahan perässä juoksevan yhteistyön olevan pitkällä tähtäimellä kestävä. Rehtorit olivat sitä mieltä, että kasvatuksellisesti ja liikunnallisesti hyvin organisoidusta harrastuksesta ollaan valmiita maksamaan. Harrastetoiminnan tulee olla juuri tätä; tarjota lapsille mahdollisuus liikkua säännöllisesti omalla lähiliikuntapaikallaan edullisin kustannuksin. Tavoitteena tulee kuitenkin olla lasten liikuttaminen eikä rahakirstun kasvaminen. Rehtori ja myös seurassa toimiva haastateltava sanoikin,

että harrastetoiminnasta kertyneet varat ovat hyvin pienet. Niillä ei ainakaan jääkiekkopuolella voida rahoittaa kilpailupuolen toimintaa.

Koulujen ja urheilutoimijoiden välinen yhteistyö on aikaisemmin painottunut pääosin erilaisten tapahtumien ja teemapäivien järjestämiseen. Rehtoreiden mukaan koulua halutaan ottaa mukaan moneen suuntaan, joten mielenkiintoisen ja innostavan idean tuleminen urheiluseuroilta on toivottavaa.

”No yks haaste on se että se tarjonta on välillä niin suurta että että koulu joutuu taval- laan niinku priorisoimaan mitä me tänä vuonna voidaan ottaa vastaan ja mitä me ei voida. Eli tarjontaa on runsaasti. Ja oikeestaan osittain rehtorina joudun oleen sellase- na puskurina katteleen kun on niitä kaiken näkösiä viikkoja ja toimintoja tulee että vähän joudun suoraan sanoon että en viä kaikkia opettajille nähtäväks, koska se tar- jonta on niin laaja. Sitten arkikin pitäis jollain lailla pyörittää.”

(Rehtori 1)

Satunnainen yhteistyö koulujen ja urheiluseurojen välillä on usein henkilöitynyt mo- lemmissa instansseissa toimivaan ihmiseen. Tämä vaikuttaa myös vuorovaikutuk- seen. Karimäen (2006, 64) mukaan avoin ja aito vuorovaikutus latistuu nopeasti pelkäsi kuuntelemiseksi ja kehitystyö hidastuu tai pysähtyy, jos yhteistyötä tehdään ainoastaan yhdellä ja samalla tavalla ilman uudistuksia. Lähes jokainen sähköposti- kyselyyn vastannut liitonedustaja nosti yhteistyön yhdeksi tärkeimmistä elementeistä koulunjohtajan sekä liikunnanopettajat. Yhteistyö saattoi tyrehtyä opettajien tai reh- torin omien intressien puutteeseen. Nykypäivänä koululle on toimijana paineita use- aan eri suuntaan ja rehtorin tehtävänä on toimia suodattimena eri yhteistyötahoille.

Urheiluseuratoimijat peräsivät byrokraattista ratkaisua valtiovallan taholta, jotta yh- teistyötä voitaisiin kehittää. Suurimpana haasteena ovat aikataulut, jotka eivät tue mm. lasten harrastamista aamupäivisin. Seurojen ja liittojen edustajat halusivat Opetusministeriön tai vastaavan tahon laativan säädöksen tai ehdotuksen yhteistyön pohjaksi. Ryhmäkeskustelussa nousi tarve liikunnalliseen aamupäivään, jossa koulut varaisivat esimerkiksi tiistai- ja torstaiamut kello 9 asti seurojen vetämälle liikun- nalle, jolloin lapsille tulisi mahdollisuus liikkua aamuisin. Näin iltapäivät vapautuvat muuhun toimintaan. Tämä yhteistyö oli sekä harraste- että kilpapuolen toiveissa. Seuroilta löytyisi ainakin jossain määrin ohjausresursseja ja tahtoa yhteistyölle, mut-

ta koulujen organisoitu rakenne ei välttämättä tue säännöllisen yhteistyön tekemistä. Toisaalta kaikilta seuroilta ei varmasti löydy tahtoa ja taloudellisia edellytyksiä säännöllisen yhteistyön tekemiseen. Aamutunnit voitaisiin koulussa käyttää esimerkiksi yhteissuunnittelu-ajalla tai vanhempainvarttien pitämiseen. Toisaalta tuntikehys on tiukka ja tarkoittaisi kaikkien osapuolten joustamista: opettajien ja oppilaiden koulupäivän pitenemistä vastaavasti toisesta päästä ja vanhempien mahdollisuutta kuljettaa lapsiaan aamulla esimerkiksi hallille ja sieltä kouluun. Tähän yhteistyöhön olisi mahdollista saada mukaan myös muita taide- ja taitoaineiden yhteistyötahoja. Tämän tapaisesta yhteistyöstä olisi hyötyä kaikille osapuolille ja koulun kannalta ainoa miinuspuoli olisi iltapäivien venyminen pitemmiksi. Iltapäivien venyminen koetaan yleisesti koulutyöhön keskittymisen kannalta ongelmaksi. Rehtorit ilmaisivat huolensa vastuukysymyksistä. Kuljetusten ja harjoitusten vastuu tulisi olla seuralla. Tutkimukset osoittavat (Trudeau & Shephard 2008), että liikunnan lisääminen koulupäivän sisällä koettiin vaikuttavan positiivisesti kognitiivisiin ja akateemisiin taitoihin sekä käyttäytymiseen. Kantomaa, Tammelin, Ebeling ja Taanila (2010, 30–36) ovat yhtä mieltä siitä, että liikunnan lisääminen olisi yksi keino lasten tunne-elämän ja sosiaalisuuden kehittämiseksi. Liikuntaa ei tulisi nähdä ainoastaan kansanterveydellisesti näkökannalta, vaan – kuten edellä on mainittu – liikunnan avulla on todistetusti mahdollisuus vaikuttaa positiivisesti myös muihin elämännhallinnallisiin alueisiin. Liikuntaa ei välttämättä tulisi nähdä ainoastaan oppiaineena itsessään, vaan myös opetustyylinä vaikuttaen muiden oppiaineiden opettamiseen sekä oppimiseen. Olisi mielenkiintoista nähdä, millaiset mahdollisuudet järjestelmällisellä ja hyvin tehdyllä yhteistyöllä olisi vaikuttaa nuoriimme sekä koulumotivaatioon.

Aineistosta nousi esiin viitteitä vastakkainasettelusta koulun ja kilpaurheilun välille, jonka kärjistäen voisi ilmaista seuraavasti: seurat haluaisivat ottaa vastuuta huippu-urheilijoiden liikuttamisesta, mutta koulun tavoitteena on tarjota liikuntaa kaikille tasosta riippumatta. Lajiliiton edustaja sanoi haastattelussa osuvasti, että nykyisin ollaan menossa tasapäistämisen taktiikasta kohti kultaista keskitietä. On kuitenkin mielenkiintoista huomata, että seurat kokevat koulun olevan kilpailuvastaisia, mutta itse eivät ole kovinkaan valmiita kehittämään harrastetoimintaa. Muutamat seuratoimijat kokivat harrastetoiminnan olevan kansanterveydellisesti kannattamatonta eikä rahallisestikaan tuottoisaa. Harrastetoiminta tuntuu kohtaavan koulun intressit sekä liikuntakasvatukselliset tavoitteet paremmin kuin kilpapuolen arvojen. Eri lajien liit-

tojen ja seurojen välinen yhteistyö voisi monipuolistaa harrastetoimintaa ja saada yhä enemmän lapsia innostumaan urheilusta. Liikunnallinen monipuolisuus tukisi varmasti myös oman lajin löytymistä.

Liikuntakasvatus. Liikuntakasvatuksen käsitettä koskevien näkemysten eksplikoiminen ei ollut haastateltaville yksinkertaista. Saimme kovin erilaisia vastauksia kysyttäessä liikunnan avulla kasvattamista sekä liikuntaan kasvattamista. Usein nämä koettiin olevan päällekkäisiä. Heikinaro-Johansson ja Hirvesalo (2007, 97) kirjoittavat *liikunnan avulla kasvattamisen* toteutuvan silloin, kun liikuntaa käytetään hyväksi yleisten kasvatustavoitteiden saamiseksi. Haastateltavat rehtorit olivat asiasta samaa mieltä, että liikuntaa voidaan käyttää pedagogisena välineenä. Rehtorit näkivät tärkeäksi myös liikunnan kansanterveydellisen merkityksen. Johansson ja Hirvesalo (2007, 97) määrittelevät *liikuntaan kasvattamisen* olevan oppilaan persoonallisuuden toiminnallisen osan tukemista. Haastatteluiden pohjalta liikuntaan kasvattaminen nähtiin olevan liikunnalliseen elämäntapaan kasvattamista. Opettajana ja seuraaktiivina toimiva haastateltava kuvaili liikuntaan kasvattamisen olevan heterogeenistä ja pohjautuvan vanhempien omiin intresseihin. Stroot (2002, 142–143) kuvaa vanhempien vaikutusta harrastuksen aloitusvaiheessa merkittäväksi, mutta se vähentyy ajan myötä ryhmän tullessa tärkeämmäksi tekijäksi. Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että harrastepuolella korostuvat sekä liikunnan avulla kasvattaminen että liikuntaan kasvattaminen, kun taas liikuntaan kasvattamisen nähdään korostuvan kilpapuolella. Liiton edustaja oli tästä eri mieltä sanoen, että molemmat tavoitteet korostuvat niin harraste- kuin kilpapuolella. Nämä kaksi toisiinsa kietoutunutta päämäärää tulee kuitenkin nähdä yhtä tärkeinä osina matkalla kohti liikunnallista elämäntapaa.

Liikuntakasvatuksen määrittelystä keskustellessa ryhmähaastatteluun osallistujat pohtivat harrastetoiminnan ja kilpapuolen yhdistämistä. Osa haastateltavista koki, että seurat joutuvat valitsemaan joko kilpa- tai harrastepuolen. Toisaalta taas koettiin, että pärjäävä seura on myös vetovoimainen. Kokko ym. (2006, 226) ovat sitä mieltä, että suomalaiset seurat ovat terveyden edistämisen näkökulmasta amatöörijärjestöjä. He haluaisivatkin luoda seuroille selkeät asetukset terveyden edistämisestä. Myös seurat kaipasivat tätä asetusta, tosin yhteistyön mahdollistamiseksi. Voisivatko nämä kaksi liikunnallisesti tärkeitä asiaa kohdata? Harrastetoiminnalla on mahdollisuudet

liikuttaa suuriakin massoja. Kansanterveyden kannalta harrastamisesta ei saa tehdä liian kallista tai hankalaa. Koemme, että harrastetoiminnan tehostumisen myötä, voitaisiin mahdollisesti vastata paremmin liikunnan tarpeeseen. Kilpapuolta ei voi kuitenkaan unohtaa. Emme kuitenkaan näe näiden kahden asian olevan ristiriidassa vaan pikemminkin näemme seuratoimijoiden tulevaisuuskuvat yhä eriytyneemmistä harraste- ja kilpaseuroista tervetulleina. Koski (2010, 36) näkee, että tehokkuusajattelu ajaa seurat keskittymään johonkin tiettyyn lajiin. Samaan tapaan voi ajatella seuran muokkautuvan harrastajien tarpeen mukaan ja kohdentavan tavoitteensa joko harraste- tai kilpapuolelle. Myös Mertaniemi ja Miettinen (1997) kokevat, että nykyisin on tarjolla jo erilaisia tapoja harrastaa ja näin ollen yhä useammat ihmiset ovat saaneet mahdollisuuden osallistua liikuntatoimintaan. Kilpaurheilun puolella huippu-urheilu ja ammattiurheilu alkavat erottua muusta urheilusta. (Mertaniemi ja Miettinen 1997, 8-9.) Kuten haastatteluissamme ilmeni, vain suurimmat seurat kykenevät tarjoamaan sekä harrastetoimintaa että kilpailukykyisen tasoryhmän. Toisaalta taas on nähtävä, että menestyvät seurat ovat myös harrastajan kannalta mielenkiintoisia. Harrastetoiminnan ehdottomaksi vahvuudeksi on tunnustettava mahdollisuus liikuttaa suuriakin massoja monipuolisesti ilman suuria kilpailullisia tavoitteita.

Kilpaurheilun tukeminen ja palveleminen saattaa olla ristiriidassa julkisen liikuntapolitiikan ja terveydenedistämisen kanssa. Valtion rahoituksen takia lajiliittojen on yhä enemmän huomioitava myös julkisia intressejä. (Kokko 2006, 14.) Vuonna 1998 tehdyn tutkimuksen mukaan (Koski & Heikkala 1998) 40 prosenttia lajiliitoista kertoi painopisteen siirtyneen nuorisourheilun suuntaan. Muutos harrastetoiminnan kehittämiseen on käynnissä. Haastatteluissa nousi esille seurojen yhteiskuntavastuu suomalaisten liikuttamisesta. Seurat kokivat, että he ottavat vastuuta, mutta valtio ei rahallisesti tue sitä tarpeeksi. Tämä nähtiin haasteeksi harrastetoiminnan järjestämiselle. Seurat saattavat jatkossa joutua kilpailemaan harrastajista yhä enemmän. Hyvin järjestetty harrastetoiminta, jossa paikalliset seurat voisivat toimia yhteistyössä, auttaisi varmasti myös taloudellisesti seuroja harrastetoiminnan järjestämisessä ja kehittämisessä. Tietenkin myös valtion tuki on yksi toiminnan edellytyksistä ja on tärkeää ymmärtää, että valtiovallan toiveissa on kansanterveydellinen liikunnan harrastaminen eikä pelkästään huippu-urheilun tukeminen. Hyvä esimerkki toimivasta yhteistyöstä on Palloliiton, Helsingin kaupungin liikuntaviraston ja sosiaalitoimen sekä muutaman paikallisen seuran yhteistyö, jossa kaupungin virastojen taloudellinen tuki

on mahdollistanut lähiliikuntapaikoilla tapahtuvan harrastetoiminnan (Asiantuntijan henkilökohtainen kommunikointi, 16.11.2011). Mielestämme tässä toimiva yhteistyö antaa hyvän esimerkin yhteistoiminnan mahdollisuuksista lasten ja nuorten liikuttamiseen. Hyvin hoidettu ja perusteltu yhteistyö lasten liikuttamiseksi aktivoisi varmasti myös paikallisia yrityksiä tukemaan toimintaa.

Liikuntaseuroissa kasvatusta ja toimintaa ohjaavat seurojen omat toimintasuunnitelmat, kun taas kouluissa opetuksen ja kasvatuksen ohjenuorana on Opetussuunnitelman perusteet. Haastattelujen perusteella sekä koulussa että seurassa toimivat henkilöt kokivat, että kasvatustavoitteet ovat yhdentymässä, mutta parannettavaa edelleen on. Lajiliittojen internetsivuja tarkastellessa meille nousi huoli liikuntakasvatuksellisten tavoitteiden ulkoistamisesta. Vain muutamilla liitoilla oli valmiiksi mietittyjä arvoja ja pohdittuja kasvatuksellisia linjauksia. Sähköpostikyselyn vastaukset tukivat tätä kuvaa. Jäimme miettimään lajiliittotasolta tulevaa ohjeistusta liikuntakasvatuksellisissa asioissa. Tietyillä liitoilla oli Nuoren Suomen laatukriteerit avattu lajikohtaisesti ja selkeästi. Osalla liitoista ainoa kasvatukseen liittyvä asia oli kehoitus Nuoren Suomen Sinettiseuraksi liittymiseen. Jääkö kasvatuksellinen puoli liikaa yksittäisen valmentajan harteille? Ottaako seura tai lajiliitto riittävästi vastuuta lasten kasvatuksesta?

Eime, Payne ja Harvey (2008, 152) ovat todenneet, että seurojen päätöksentekoon sekä kehittämiseen vaikuttavat seurojen avainhenkilöt sekä seuran hallitus. Tutkimuksessamme saimme hyvin samansuuntaisia vastauksia. Rehtorien sekä seurojen yhteyshenkilöiden kiinnostuminen asiasta on yhteistyön avainasemassa. Eimen ja Paynen (2008, 152) tutkimus osoittaa, että kattojärjestöjen kehittymistä ohjailee alayksiköiden eli urheiluseurojen intressit, vallanjako sekä yleiset resurssit kehittymiselle. Seuratason muutos edellyttää seurajohdon kiinnostusta ja hyväksyntää. (Eime ym. 2008, 152.) Liikuntakasvatuksellisten näkökulmien huomioon ottaminen vaatii seuratason panostamista kasvatuksellisiin näkökulmiin. Haastattelujen pohjalta koimme, että seuroissa kasvatuksellisia asioita on mietitty. Toisaalta niiden toteutuminen ja niiden valvonta on vaihtelevaa. Tavoitteellinen kilpailullisuus voi ajaa kilpaurheiluseuroja kohti toimintaa, jossa yksilön kohtaaminen jää vähäiseksi. Koulussa kasvatuksellisten näkökantojen huomiointi tapahtuu luonnostaan, mutta seurassa kasvatukseen on keskityttävä vielä tarkemmin. Telamaan (1989, 50) on tässä asiassa helppo

yhtyä, hänen sanoessaan urheilun olevan motivoitunutta toimintaa, johon lapsi (toivottavasti) osallistuu vapaaehtoisesti. Näin ollen urheilun varjolla voidaan lapselle opettaa myös ”eiiniin-mukavia” asioita. (Telama 1989, 50.) Liiton edustaja näki liikunnan tavoitteellisuuden olevan tärkeä osa kasvatusta. Hänen mielestään kilpailun tuoman tavoitteellisuuden oppiminen tukee myös menestymistä koulussa. Urheilusta opittu tavoitteellisuus seuraa mukana myös koulussa. Tavoitteellisessa kilpaurheilussa lapset ja nuoret oppivat toimimaan paineen alla sekä asettamaan itse tavoitteitaan sekä pohtimaan keinoja, miten ne saavutetaan. Näitä asioita meistä jokainen joutuu kohtaamaan viimeistään työelämässä.

Telama (1989, 87) on huomionnut, että kasvatustavoitteet ovat saaneet yhä tärkeämman sijan urheilujärjestöjen tavoitteiden asettelussa. Mutta on epävarmaa, vaikuttaako urheilu lapsiin sillä tavoin kuin kasvatustavoitteissa on mainittu. Telaman huoli on edelleen ajankohtainen. Lajiliiton edustaja oli Telaman kanssa samoilla linjoilla kertoessaan, että kasvatuksellisia tavoitteita valvotaan ainoastaan statusten (esim. sinettiseura) kautta. Urheiluseuratoimijat sekä rehtorit tunnustivat Nuoren Suomen merkityksen ja olivat yhtä mieltä siitä, että oikein johdettu urheiluseura voi toimia hyvänä kasvatusympäristönä. Vaikka seurat sitoutuvat Nuoren Suomen Sinettiseuratoimintaan, ei sen valvontaan ole resursseja. Tosiasiassa kasvatustavoitteiden valvonta on puhtaasti urheiluseuroihin kuuluvien lasten vanhempien vastuulla. Kentän laidalla olevilla vanhemmilla on mielestämme oikeus valvoa ja pitää huolta seuran kasvatuksellisista asioista. Niin opettajan kuin valmentajan tulee pystyä perustelevaan kasvatuksellisiin ratkaisunsa vanhemmille.

Aivan kuten Telama (1989, 46), Kokko ym. (2004, 104) ja Itkonen (1991, 152) ovat myös haastattelemamme henkilöt yhtä mieltä siitä, että urheiluseuroilla on kasvattava merkitys lapsen elämässä. Motivoituneisuus harrastamiseen tekee harrastuksesta urheilijalle tärkeän. Näin ollen sen mukana tuomat kasvatustilanteet ovat lapsen kehittymisen kannalta tärkeitä. Vuorovaikutuksen ja sosiaalisten tilanteiden kautta urheiluseuraan kuulumisen nähdään lapsen kasvun kannalta tärkeäksi. (Telama 1989; Kokko ym. 2004; Itkonen 1991.) Haastatteluissa olleet sekä sähköpostikyselyyn vastanneet olivat kaikki yhtä mieltä lapsen kasvun kannalta elintärkeistä viiteryhmistä. Seuraan tai porukkaan kuuluminen luo yhteisöllisyyden tunnetta eikä vapaa-aikaa tarvitse käyttää ”koulun pihalla räkimiseen” (Rehtori 1).. Ja kuten haastatteluistakin

ilmeni, kurinalaisuus seurassa saattaa vaikuttaa positiivisesti käyttäytymiseen koulussa.

Kilpaurheilu vai harrasteliikunta. Aiemmin olemme käsitelleet niin kilpaurheilua kuin harrasteliikuntaa. On mielenkiintoista huomata, että harrasteliikunnan ja kilpaurheilun välille on syntynyt jännitettä. Eiväthän ne kilpaile keskenään vaan palvelevat erilaisia harrastajia eri tavalla! Harraste- ja kilpatoiminnan yhdistäminen koettiin vaikeaksi asiaksi ryhmähaastattelussa. Koulun puolelta kaivattiin liikuntakasvatuksellista yhteistyötä, jossa tavoitteet kohtaavat paremmin harrastetoiminnan tavoitteiden kanssa. Mielestämme tässä asiassa olisi kuunneltava lasta. Ei ole mielekästä panostaa pelkästään kilpa- tai harrastaurheiluun vaan näiden molempien yhteistoi-
mintaan. Lasten ja nuorten liikkumisen tulisi pohjautua vapaaehtoisuuteen sekä omaan tahtoon. Lasten jakautuminen harraste- ja kilpapuolelle on oikeutettua, mikäli se pystytään perustelemaan. Väitämme, että alkuopetuksen oppilaasta on vaikea sanoa, onko kyseessä lahjakkuus vai ei. Voisiko jako perustua lasten kohdalla omaan intressiin eikä taitoihin? Tässä vaiheessa tärkeäksi asiaksi nousevat keskustelut vanhempien ja valmentajan kanssa. Mielestämme näin voisimme kehittää suomalaista liikuntakulttuuria ja tukea mahdollisimman monen nuoren pitkäkestoista harrastamista. Tietenkin myöhemmässä vaiheessa, esimerkiksi 12-vuotiaana, jako voisi jo perustua taitoihin. Onneksi kuitenkin maastamme löytyy useita eritasoisia kilpaurheiluseuroja, joten uskomme, että jokainen urheilija voisi löytää tasoisensa joukkueen.

Tavoitteellinen harrastaminen ja omaan haluun pohjautuva kilpaurheilu on tärkeää. Suomessa ollaan ammattilaisurheilun kohdalla vasta lähtökuopissa, mutta onneksi sitä ollaan kehittämässä. Koemme erittäin tärkeäksi sen, että harrastaminen perustuu lapsen ja nuoren omaan tahtoon. Haastattelussa ilmeni, että kilpaurheilujoukkueissa kasvatuksellisesta näkökulmasta kannetaan hyvin huolta. Esimerkiksi kykyryhmän pelaajia ja heidän vanhempiaan pyritään kuuntelemaan vanhempainvartin tapaisissa keskustelutuokioissa. Keskusteluissa kuunnellaan vanhempien mielipidettä ja keskustellaan lapsen harrastamisesta. Nämä keskustelut ovat varmasti molemmin puolin hedelmällisiä; vanhemmat tietävät maksuista ja kuluista, kun taas pelaajat tietävät mitä asioita tulisi harjoitella ja kuinka paljon. Tämän jälkeen vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö – niin kasvatuksellinen kuin taloudellinenkin – on helpompaa. Tun-
tuu, että kovien tavoitteiden huippu-urheiluseurassa pätevät samat lainalaisuudet kuin

koulun ja kodin välisessä yhteistyössä. Seurassa toimivat haastateltavat kokivat myös, että huippu-urheiluseuraan kuuluva nuori kohtaa seuran toiminnassa paljon kasvatuksellisia tilanteita. Tavoitteellisuuden takia on valmentajan osattava kohdata pettyneitä ja jopa surullisia lapsia ja nuoria. Tässä vaiheessa myös vanhempien rooli korostuu.

Vanhemmat. Kuten pohdinnassamme harraste- ja kilpapuolen yhteistyöstä mainitsimme, niin vanhempien rooli lapsen kasvattajina on erittäin merkittävä. Johdannossa kerroimme, että emme ota siihen suuresti kantaa, vaikka asian tiedostamme. Kuitenkin haastatteluiden ja sähköpostikyselyn perusteella vanhempien rooli koettiin merkittäväksi myös harrastamisen taholla. Eräs haastateltavista rehtoreista ilmaisi asian hyvin, sanomalla:

”Ja kasvatusta on mun mielestä yhteisvastuullinen asia, päävastuu on vanhemmilla ja sitä tukee monet eri tahot. Koulu on tärkeä tekijä ja urheiluseurat, mut ihan ehdottomasti kaikkien aikuisten pitää olla siinä jollain panoksella mukana, et me ei voida ohittaa tilanteita ja ajatella et se on muiden homma. Se ei vaan toimi.” (Rehtori 2)

Kasvatusta on yhteispeliä, josta päävastuussa ovat vanhemmat. Koulu ja urheiluseurat ovat tukemassa tätä kasvatustehtävää. Puhakaisen (2001, 55) mukaan vanhemmat ovat kiinnostuneita kasvatustavoitteista, joita urheiluseura toteuttaa. Vanhemmat ovat kiinnostuneita siitä, onko urheiluseurojen tavoitteena saada lapsia suorittamaan urheilua vai pyritäänkö urheiluseuroissa näkemään liikunnan ja urheilun merkitys lapsille ja nuorille laajemmin. (Puhakainen 2001, 55.) Urheiluseurojen on hyvä tunnustaa se asia, että lasten kasvatusta on vanhemmille pyhä asia. Kasvatuksellisista asioista, kuten seuran säännöistä ja normeista, on hyvä käydä yhteistä keskustelua. On tärkeää, että vanhemmat ymmärtävät seuran tavoitteet. Näin ollen seurassa tapahtuva toiminta voi olla kasvatusta tukevaa. Vanhempien kohtaaminen ja heistä huolehtiminen auttaa myös seuraa saamaan toimintaansa mukaan lisää vapaaehtoisia toimijoita.

Haastatteluissa nousi esille meille uusi termi, vanhempien drop-out. Urheiluseurassa toimiva henkilö koki suureksi haasteeksi vapaaehtoisten tekijöiden löytämisen. Sitoutuminen on heikkoa ja vanhemmat katoavat kentän laidalta, kun lapsi on 12–13 vuoden iästä. Seuratoimijan mielestä on mielenkiintoista, että vanhemmat katoavat

sen jälkeen, kun lapset ovat jotain oppineet. Myös muut toimijat nostivat esille vapaaehtoisten puutteen. Vapaaehtoisuus ja sitoutuminen ovat haasteina missä tahansa järjestössä. Koski näkeekin urheiluseuran jäsenistössä erityyppisiä ihmisiä. Hän on lajitellut urheiluseurat neljään eri osastoon: palvelun tuottaja, supermarket, tuotantolaitos ja yhteisö. Mikäli seura nähdään palvelun tuottajana, voi sitä verrata esimerkiksi terveyspalveluihin. Ihminen tulee seuraan saamaan rahoilleen vastinetta. Supermarkettiin saapuva ihminen on valmis maksamaan palveluista, mutta seurauskollisuutta ei synny. Supermarkettia on helppo vaihtaa toiseen. Tavoitesuuntautuneet vanhemmat näkevät urheiluseuran urheilijoiden tuotantolaitoksena, josta tuotoksena on ammattiurheilija. Yhteisömallia Koski kuvaa osuvasti:

“The fourth possibility is to understand that the club is nothing more or less than the sum of the people active, and sharing responsibility, in the club – that we are the club.” (Koski 2010, 36)

Koski kuvaa osuvasti sitä painetta, mitä tällä hetkellä urheiluseuroilla on. Yhä useammat vanhemmat kokevat seuran lapsen hoitopaikkana, jolloin on aikaa itselle. He maksavat siitä ja toivovat sen vastaavan heidän taloudellista panostaan. Seuroissa vapaaehtoisten haalimisesta on tullut ongelma. Eräs seuratoimija nosti esille seurassa harrastavien nuorten aktivoinnin vetäjiksi. Lajista innostuneet nuoret voisivat toimia seurassa ohjaajina pientä korvausta vastaan. Seurassa toimiva rehtori oli asiasta samaa mieltä ja kertoi hänen seuransa käyvän kasvatustaloustalouksena nuorien vetäjien kanssa. Näin ollen seuran toimintasuunnitelman arvot ja tavoitteet kohtaavat käytännön.

Muuta pohdintaa. Lajiliitot ovat Kokon mukaan huomioineet terveysaspektin omis-
sa strategioissaan hyvin. Varsinkin joukkuelajien liitot ovat huomioineet terveysnäkökulman. Kuitenkaan strategioista ei juuri löytynyt keinoja, miten terveyden edistämistä liitossa toteutetaan. (Kokko 2006, 15–16.) Kokko nostaa esille huolen, joka nousi myös ryhmäkeskustelusta. Kasvatustavoitteiden saralla tapahtuu samalla tavalla. Internetissä tai haastatteluissa on kyllä maininta terveyden edistämiseen tähtäävästä urheilusta eli harrastetoiminnasta. Mutta kuitenkin on vaikea saada selville, miten se tapahtuu käytännössä. Liittojen ja seurojen tulisi mielestämme ottaa konk-

reettisesti kantaa ja luoda selkeitä raameja terveydenedistämisen näkökulmasta. Näin lapsia ja nuoria kyettäisiin liikuttamaan monipuolisemmin ja määrällisesti enemmän.

Harrastetoiminnasta keskustellessa esille nousi urheilun vahva merkitys maahanmuuttajien kotouttamisessa. Viiteryhmät, edulliset harrastukset sekä hyvä sijainti mahdollistavat maahanmuuttajien sekä syrjäytyneiden nuorten kohtaamisen. Urheiluseuratoimijat kokivat, että harrastetoiminnan mahdollisuudet ovat tässä asiassa erittäin suuret. Mielestämme tämä on yksi tärkeimmistä perusteluista harrastetoiminnalle. Tästä hyvänä esimerkkinä on Helsingissä toimiva lasten ja nuorten liikuttamishanke, jossa valtaosa toimintaan osallistuvista on maahanmuuttajataustaisia tai taloudellisesti vähäosaisia. Seurojen ja lajiliittojen tulee ottaa yhteiskuntavastuuta ihmisten liikuttamisesta. Näin ne ryhmähaastattelun perusteella tekevätkin. Koimme, että tässä asiassa harrastetoiminnan kasvulle olisi tilausta. Tietenkin urheilun vieminen omalla lähiliikuntapaikalle vaatii toimijoita, joka taas vaatii resursseja. Tätä asiaa olisi hyvä tukea niin seura, liitto kuin valtiovallan tahoilta. Jokaisella lapsella on oikeus liikkua omaan ikätasoonsa ja taitoihinsa katsomatta.

Haastattelujen pohjalta ei kuitenkaan ole löydettävissä hahmotelmaa yhteistyömallista. Yhteistyö perustuu tekijöiden omiin intresseihin ja näin ollen yhteistyö on ainoastaan paikallista. Mielestämme toimivin ratkaisu olisi ryhmähaastattelussa esiinnousut malli, jossa koulu aikataulullisesti mahdollistaisi harrastamisen esimerkiksi kahdena aamupäivänä. Urheiluseurat – tai muut järjestöt - kantaisivat vastuun aamupäivätoiminnan sisällöstä ja tekemisestä. Aamupäivään voisi sijoittaa myös liikuntakerhoja, jotka sopivat kaikenlaisille harrastajille. Lapsilla olisi vapaus valita oman intressin mukainen laji tai aktiviteetti. Uskomme, että tällä tavalla saataisiin aktivoitua suomalaisia lapsia liikkumaan ja harrastamaan urheilua myös vapaa-ajalla.

7.3 Tutkimuksen merkitys, luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Merkitys. Koulun ja seurojen yhteistyötä on tutkittu aiemmin hyvin vähän. Suomessa tätä asiaan on tutkinut ainoastaan Riikka Porra opinnäytetyössään vuodelta 2008. Silloinkin kyseessä oli tapaustutkimus. Yleisellä tasolla tapahtunutta tutkimusta koulujen ja lajiliittojen välisestä yhteistyöstä on tehty ainoastaan Australiassa. Tutkimukset siellä osoittivat, että yhteistyötä halutaan ja toivotaan, mutta toisaalta eri toi-

mijat eivät ole valmiita toimimaan yhteistyön eteen. Kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyötä on tutkittu hieman (mm. Möttönen & Niemelä 2005) ja samat lainalaisuudet piilevät myös lajiliittojen ja koulun välisessä yhteistyössä. Tutkimuskenttämme oli laaja ja tarkoituksenamme oli herätellä ja aktivoida palloilulajien lajiliittoja yhteistyöhön. Koemme, että yhteistyö olisi yksi keino lisätä lasten ja nuorten liikuntaa.

Tutkimuksemme osoitti, että eri toimijat kokevat yhteistyön olevan tarpeellista ja toivottua. Kuitenkaan eri tahot eivät tiedä, kuka yhteistyön aloittamisesta ja ylläpitämisestä vastaa. Toimivia malleja on olemassa, mutta niitä hyödynnetään ainoastaan paikallisella tasolla. Jotta lasten liikuntaa saataisiin lisättyä, tulisi yhteistyötoimijoiden aktivoitua ja ottaa vastuuta lasten liikuttamisesta. Tutkimuksemme nosti esiin vastakkainasettelun niin urheilu- kuin koulupuolen ja harraste- ja kilpupuolen välillä. Tästä vastakkainasettelusta irtautuminen ja laaja-alainen monipuolisuus liikunnassa auttaisivat nuoriamme liikkumaan enemmän.

Luotettavuus. Sähköpostikyselymme oli melko suppea. Tarkoituksena oli kartoittaa yhteistyön määrää ja laatua, joten se toimi ainoastaan haastattelun taustana. Tutkimuksemme koski palloilun viittä suurinta lajiliittoa, joten tutkimustuloksia ei voi suoraan yleistää esimerkiksi yksilölajien pariin. Haastateltavat rehtorit ja urheiluseuratoimijat olimme valinneet itse omien suhteidemme avulla. Valintaan vaikutti tieto siitä, että haastateltavat olivat innostuneita asiasta ja sen lisäksi oletus siitä, että heillä olisi myös haluamaamme tietoa yhteistyöstä ja sen ilmenemisestä. Haastatteluaineistomme koostui paikallisesti Pirkanmaan alueella toimivista henkilöistä, joten haastattelun aineisto on kerätty maantieteellisesti pieneltä alueelta. Ryhmähaastatteluun osallistui toimijoita jalkapallon ja jääkiekon saralta, joten erilaisten lajien näkemykset tulivat suppeasti esille. Tutkimuksen yleistettävyyys Suomen ulkopuolelle on haastavaa erilaisen lajiliitto- ja seurastruktuurin sekä koululaitosten eriävyyksien takia.

Haastattelun laadukkuutta voidaan lisätä tekemällä hyvä haastattelurunko ja miettiä ennalta tarkentavia kysymyksiä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 184). Olimme valmistelleet tarkat teemat, joita tarpeen tullen hieman muokkasimme. Olimme myös pohtineet valmiiksi tarkentavia kysymyksiä. Haastattelut nauhoitettiin kahdella nauhurilla. Litteroinnin teimme tarkasti ja mahdollisimman nopeasti haastattelujen jälkeen, jol-

loin esiin nousseet asiat olivat tuoreessa muistissa. Teoriatiedon lisääminen sekä toimivien yhteistyömallien selvittäminen olisi voinut syventää ryhmäkeskustelun antia. Kyseessä oli myös ensimmäinen ryhmähaastattelumme, joten kokemuksen puute saattoi myös vaikuttaa haastatteluiden etenemiseen sekä siitä saatujen tietojen laatuun ja määrään. Yhden haastateltavan huomioonottaminen yksilöhaastattelussa on huomattavasti paljon helpompaa kuin ryhmähaastattelutilanteessa. Tyypillinen virhelähde, joka haastattelun käyttöön tutkimuksessa liittyy, on tutkijan oma subjektiivisuus. Tutkijoiden omat ajatukset ja intressit ovat aina osaltaan vaikuttamassa tutkimuksen kulkuun ja tehtyihin tulkintoihin. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että omat intressimme ohjailivat keskustelua kilpaurheilusta ja lajeista, mikä saattoi osaltaan vaikuttaa esimerkiksi kilpaurheilullisuuden esille nousemiseen haastatteluissa. Tunnistimme kuitenkin omien ajatuksiemme ja tulkintojen vaikutuksen ja pyrimme mahdollisimman subjektiiviseen lähestymistapaan.

Pyrimme minimoimaan tutkimuksen virhelähteitä käyttämällä tutkijatriangulaatiota, jolla tarkoitetaan sitä, että samaa ilmiötä tutkii useampi tutkija. (Eskola & Suoranta 1998, 70; Hirsjärvi ym. 2004, 215). Tällöin tutkijoiden on keskusteltava havainnoistaan ja näkemyksistään suhteellisen paljon. Heidän tulee myös päästä yksimielisyyteen erilaisista tutkimukseen liittyvistä ratkaisuista, kuten aineiston hankinnasta, sen teemoittelusta ja raportin kirjoittamisesta. Kaksi tutkijaa voi kuitenkin monipuolistaa tutkimusta ja tarjota laajempia näkökulmia. (Eskola & Suoranta 1998, 70.) Omassa tutkimuksessamme tämä tarkoitti seuraavaa. Kävimme jokaisen osa-alueen tekemisen aluksi yhteisen keskustelun, jonka pohjalta lähdimme etenemään tutkimuksessa. Neuvottelimme mm. tiedonantajien hankinnasta ja sopivuudesta, teoreettisen viitekehysten kokoamisesta sekä aineiston analyysimenetelmistä. Erimielisyyksiä ei näiden osa-alueiden osalta syntynyt vaan yhteinen linja löytyi helposti ja säilyi läpi koko prosessin. Pyrimme toimimaan aina yhdessä, jotta näkökulmat olisivat yhden tutkijan näkökulmia laajemmat.

Tässä tutkimuksessa olemme esitelleet ja tutkineet erilaisia yhteistyömuotoja. Yhteistyökuvaukset ovat joko eri tahojen omia kuvauksia yhteistyömuodoista tai tekijöiden omia kokemuksia. Tutkimuksemme ei ota kantaa yhteistyön laatuun vaan ainoastaan sen olemassaoloon sekä tarpeeseen. Kasvatustavoitteita olemme pyrkineet nostamaan esille haastatteluissa, mutta ainoat kuvaukset liikuntakasvatuksellisista tavoitteista

seurassa ovat kokemukset haastateltavilta henkilöiltä sekä esittelyt internetsivuilta. Tässä tutkimuksessa olemme keskittyneet ainoastaan koulujen ja urheiluseurojen väliseen yhteistyöhön sekä sen mahdollisuuksiin lisätä lasten liikuntaa. Yhteistyö on vain yksi keino monitahoisessa lasten liikuntamahdollisuuksien kirjossa.

Jatkotutkimushaasteet. Yhteistyötä seurojen ja koulujen välillä on olemassa paikallisesti, mutta mitään yleistä linjaa tai määräystä yhteistyölle ei ole. Toimivia malleja on jo kuitenkin olemassa paikkakuntakohtaisesti. Näiden mallien tutkiminen ja hyvien kokemusten pohtiminen sekä niiden siirtäminen kattamaan laajempaa aluetta olisi mielenkiintoinen tutkimuskohde. Samanaikaisesti voitaisiin vertailla Suomen malleja esimerkiksi Australian kanssa, jossa yhteistyön tekeminen on pitemmällä. Haastatteluiden sijaan tutkimuksen voisi tehdä esimerkiksi havainnoimalla. Nyt saatua aineistoa voisi laajentaa kattamaan eri lajeja monipuolisesti.

Aiemmin esitellyn KOLIKO-hankkeen tutkiminen ja sen tuomien kokemusten tutkiminen olisi mielenkiintoinen haaste. Hanke on aloitettu vasta syksyllä 2011, joten siihen liittyvää aineistoa ei vielä ole saatavilla. Samalla kokisimme myös mielekkääksi tutkia eri lajiliittojen välistä yhteistyötä koulun kanssa. Lasten monipuolisen liikunnan lisääminen eri lajien ammattilaisten kanssa olisi laaja, mutta varmasti herkullinen tutkimusaihe.

Haastatteluiden puitteissa kiinnostuimme liikuntakasvatuksen laadullisista asioista ja niiden toteuttamisesta. Olisiko mahdollista luoda mittarit, joilla seuran liikuntakasvatukselliset tavoitteet voitaisiin mitata? Seura nähdään kasvattajana, joten kasvatustieteellisten näkökohtien huomiointia olisi syytä korostaa.

Tutkimuksemme osoitti, että liikuntakasvatukselliset käsitteet oli urheiluseuratoimijoille jokseenkin hankalaa määritellä ja erotella. Näiden käsitysten tutkiminen sekä ilmeneminen käytännössä olisivat mielenkiintoinen ja varsin ajankohtainen jatkotutkimushaaste. Esimerkiksi Nuori Suomi olisi varmasti kiinnostunut siitä, miten Sinetiseurat toteuttavat laatukriteereitä käytännössä.

Mielestämme yhteistyö eri toimijoiden välillä on tärkeätä. Sitä on tutkittu hyvin vähän ja jokainen yhteistyö aloitetaan aina alusta. Yleistä mallia toimivasta yhteistyöstä

ei ole. Yhteistyö on tällä hetkellä vahvasti henkilöitynyt aktiivisiin toimijoihin, mutta me haluaisimme nähdä sen olevan valtakunnallinen tavoite. Eri osapuolten yhteistyötoiveiden kartoittaminen olisi mielestämme tutkittavan arvoinen asia. Sen jälkeen olisi aika siirtyä puheista tekoihin. Tästä hyvä esimerkki on Helsingissä aloitettu Nuorten liikuntahanke, jonka tiimoilta on jo ehditty liikuttaa säännöllisesti yli 550 nuorta. Yhteistyössä on mukana paikallisten seurojen lisäksi liikuntavirasto, sosiaali-toimi sekä lajiliitto. Toimivia yhteistyömalleja on jo olemassa ja uusia on mahdollista luoda. Kyse on siitä, puhutaanko vain vai ollaanko aidosti valmiita ponnistelemaan toimivien yhteistyökanavien löytämiseksi. Asian ajankohtaisuutta kuvastaa hyvin helmikuun Iltasanomissa (14.2.2012) ollut haastattelu Olympiakomitean valmennuksen asiantuntijaryhmän jäsenestä ja jääkiekkovalmentaja Erkka Westerlundista. Hän kertoo uutisartikkelissa, että eri lajien elinehto on yhteistyö. Westerlund puhuu ammattilaisurheilun näkökulmasta, mutta siitä huolimatta hän puhuu lajirajoja ylittävää yhteistyöstä. (Iltasanomat, 14.2.2012.) Yhteistyö tuntuu siis olevan tällä hetkellä avain sana suomalaisten lasten ja nuorten liikunnan lisäämiseksi.

LÄHTEET

- Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1995. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY, Juva.
- Asiantuntijan henkilökohtainen tiedonanto. Palloliiton kerhokoordinaattori. Puhelinhaastattelu 16.11.2011
- Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Bourdieu, P. 1977. Outline of a theory of practice. New York: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. 1986. The Forms of Capital – Handbook of theory and research for the sociology of education. Richardson J.(toim.) New York: Greenwood Press, 241–258.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. 1995 Refleksiivisen sosiologian tarkoitus – refleksiiviseen sosiologiaan. Sabour, M & Salo, M. (toim.) Joensuu University Press, 85–256.
- D’Amour, D., Ferrada-Videla, M., San Martin Rodriguez, L. & Beaulieu, D. 2005. The conceptual basis for interprofessional collaboration: Core concepts and theoretical frameworks. *Journal of Interprofessional Care*, 19 (1), 116-131. Taylor & Francis.
- Eime, R. & Payne, W. 2005. Linking participants in school-based sport programs to community clubs. School of Human Movement and Sport Sciences, University of Ballarat, Australia. [http://docs.google.com/ Linking+participants+in+school-based+sport+programs](http://docs.google.com/Linking+participants+in+school-based+sport+programs) (Luettu 4.10.2011)
- Eime, R. & Payne, W. 2006. Linking participants in school-based sport programs to community clubs. *Journal of Science and Medicine in Sport* 2009, 12 (2), 293-299. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1440244007002733> Luettu 13.9.2011
- Eime, R., Payne, W. & Harvey, J. 2008. Making sporting clubs healthy and welcoming environments: a strategy to increase participation. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 11, 146–154.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus

- Hakkarainen, H., Jaakkola, T., Kalaja, S., Lämsä, J. Nikander, A. & Liski J. 2009. Lasten ja nuorten urheiluvallmennuksen perusteet. Lahti: VK-Kustannus.
- Heinemann, K. 1999. Sports clubs in Europe. A contribution intercultural comparative sports sociology. Teoksessa Heinemann, K. (toim.) Sport clubs in various European countries / The Club of Cologne. 13-33.
- Heikinaro-Johansson, P & Hirvensalo, M. 2007. Johdatus liikuntadidaktiikkaan. Teoksessa Heikinaro-Johansson, P. & Huovinen, T. (toim.), Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY, 94–113.
- Heinilä, K. 2010. Liikunta- ja urheilukulttuurimme eilen-tänään-huomenna. Helsinki: Kirja kerrallaan
- Heino, S. 2000. Valmentautumisen psykologia. Jyväskylä: Gummerus
- Helsingin sosiaalivirasto. 2011. Nuorten liikuntahanke.
<http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/Perheiden+palvelut/Hankkeet+ja+projektit/liikuntahanke> (luettu 20.11.2011)
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara, P.2000. Tutki ja kirjoita. 5. painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Huisman, T. 2004. Liikunnan arviointi peruskoulussa 2003. Yhdeksäsluokkalaisten kunto, liikunta-aktiivisuus ja koululiikuntaan asennoituminen. Oppimistulosten arviointi 1/2004. Opetushallitus.
- Hämeen Liikunta ja Urheilu. KOLIKO-hanke.
<http://www.kolmaslahde.fi/kolmaslahde/pilotit/166-koliko-koulunliikuntakoordinaattorit-liikuntaa-lisaaemaessae> (luettu 20.2.2012)
- Icehearts. Etusivu. <http://www.icehearts.fi/?sivu=etusivu> (luettu 16.2.2012)
- Iltasanomat. 2012. Westerlund: Huippuja ei synny organisoiduissa harjoituksissa. toim. Arkimies, T.(STT). <http://www.iltasanomat.fi/sm-liiga/westerlund-huippuja-ei-synny-organisoiduissa-harjoituksissa/art-1288449045630.html> (luettu 16.2.2012)
- Itkonen, H. 1991. ”Tarmompa poikia ollaan” – tutkimus suomalaisen urheiluseuran muutoksesta. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia.
- Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: WSOY.

- Jääkiekkoliitto. ”Juniorikiekon ideologia” sekä ”Seurat ja organisaatiot” –välilehdet. <http://www.finhockey.fi/junnut/> (luettu 22.9.2011)
- Jääkiekkoliitto. Girls hockey day. http://www.finhockey.fi/junnut/girls_hockey_day (Luettu 22.9.2011)
- Kantomaa, M., Tammelin, T., Ebeling, H. ja Taanila, A. 2010. Liikunnan yhteys nuorten tunne elämän ja käyttäytymisen häiriöihin, koettuun terveyteen ja koulumenestykseen. *Liikunta ja Tiede* 47, (6), 30–36.
- Karimäki, A. 2006. Palvelulähtöinen hallintomalli kunnallisessa liikuntatoimessa.
- Karvinen, J. 1991. Lasten urheilun uudet lähtökohdat. Teoksessa Karvinen, J. & Hiltunen, P. & Jääskeläinen, L. (toim.), *Lapsi ja urheilu*. Keuruu: Otava, 9-50.
- Kokko, S. 2006. Urheilujärjestöjen terveysilmapiirissä positiivista värinää. *Liikunta & tiede*, 43 (1), 14-17
- Kokko, S., Kannas, L. & Itkonen, H. 2004. Urheiluseura lasten ja nuorten terveyden edistäjänä. *Liikunta ja tiede*, 6/04. http://www.lts.fi/filearc/192_s101-112_Kokko.pdf Luettu 4.8.2011
- Kokko, S., Kannas, L. & Villberg, J. 2006. The health promoting sports club in Finland-a challenge for the settings-based approach. *Health Promotion International*, Vol. 21 No. 3 The Author (2006). Published by Oxford
- Kokko, S., Kannas, L. & Villberg, J. 2009. Health promotion profile of youth sports clubs in Finland: club officials’ and coaches’ perceptions. *Health Promotion International*, 24(1), 26-35.
- Kokko S., Kannas L. & Villberg J. 2010. Lapset, nuoret terveys ja urheiluseura: Terveystiedon edistämällä matkaa tavoitteista toiminnaksi. *Liikunta & Tiede*, 47 (1), 4-10. University Press. Research Center for Health Promotion, Department of Health Sciences, University of Jyväskylä.
- Koripalloliitto. Nuorisotoiminta. <http://www.basket.fi/@Bin/2912027/Nuorisotoiminta.pdf> (luettu 22.9.2011)
- Koripalloliitto. Pohjola Street Basket. <http://www.basket.fi/asiakaspalvelu/tapahtumat/pohjola-street-basket/> (luettu 22.9.2011)
- Koski, P. 1987. Suomalainen liikuntaseura: Mitä seuroistamme tiedetään? Jyväskylän yliopisto Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. *Tutkimuksia*. No 43. 1987.
- Koski, P. 1990. Liikuntaseurojen yhteistoiminnallisuus ja avoimuus
- Koski, P. 2010. A new solidarity? The Sports Club as an Expression of Its Time. Teoksessa *Liikuntatieteellinen seura; Motion – Sport in Finland* 1/2010, 34-36. http://www.lts.fi/filearc/1083_Motion110_34-36_lowres.pdf

- Koski, P. & Heikkala, J. 1998. Suomalaisten urheiluorganisaatioiden muutos. Jyväskylän yliopisto, Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia 63/98.
- Kvale, S. 1996. *InterViews. An Introduction to Qualitative Research Interviewing*.
- Laakso, L. 2007. Liikuntakasvatuksen ja liikuntapedagogiikan perusteet. Teoksessa Heikinaro-Johansson, P. & Huovinen, T. (toim.). *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. Helsinki: WSOY, 16–24.
- Laakso, L., Nupponen, H., Rimpelä, A. & Telama, R. 2006. Suomalaisten nuorten liikunta-aktiivisuus – Katsaus nykytilaan, trendeihin ja ennusteisiin. *Liikunta & Tiede* 43 (1), 4-12.
- Leathard, A. 2003. Introduction. Teoksessa *Interprofessional Collaboration* Leathard, A. (toim.). *From Policy to Practice in Health and Social Care*. Brunner & Routledge. Hove and New York.
- Light, R. & Nash, M. 2006. Learning and Identity in Overlapping Communities of Practice: Surf Club, School and Sports Clubs. *Julkaistu: Australian Educational Researcher*, 2006, s. 75-94.
- Light, R. & Quay, J. 2003. Identity, physical capital and young men's experiences of soccer in school and community-based clubs, *Melbourne Studies in Education*, vol. 44, no. 2, s. 89-108.
- Liikuntagallup. Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010. Lapset ja nuoret. <http://www.slu.fi/liikuntapolitiikka/liikuntatutkimus2/> (Luettu 14.10.2011)
- Lintunen, T. 2007. Liikunta terveyden edistäjänä. Teoksessa Heikinaro-Johansson, P. & Huovinen, T. (toim.). *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. Helsinki: WSOY, 25-30.
- Mertaniemi, M. & Miettinen, M. 1997. Suuntana hyvinvointi – Mitkä ovat liikunnan mahdollisuudet? Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö(LIKES). *Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja* 113. Jyväskylä.
- Möttönen, S & Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori: yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Määttä, Mirja. 2004. Moniammatillisten ryhmien toimintaideologiat ja nuorten hyvä elämä. Teoksessa Paju, P. (toim.) *Samaan aikaan toisaalla...*, 106–116. Nuoret, alueellisuus ja hyvinvointi. Helsinki: Stakes, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta, 2004b.
- Niikko, A. 2003. Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Joensuun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia n:o 85. Joensuun yliopistopaino.

- Nipuli, S. 2011. Urheilu murroksessa –Katsaus järjestelmiin ja malleihin kilpaurheilun takana. Liikunta ja tiede: 3-4/2011.
http://www.lts.fi/filearc/1131_L%26T2-311_4-9_lowres.pdf luettu: 16.9.2011
- Nuori Suomi Ry. 2010. Vuosikertomus.
http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Nuori%20Suomi_PDF/kevyt_NS_toimin_takertomus_2010.pdf (luettu 26.1.2012)
- Nuori Suomi Ry. Sinettiseuratoiminta lupaus laadusta - urheilevan lapsen ja nuoren parhaaksi. Sinettiseurauksen laatukäsikirja.
http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Urheiluseurat_PDF/110523_Sinettiseurauksen_laatu_kasikirja.pdf (luettu 22.9.2011)
- Nupponen, H. & Telama, R. 1998. Liikunta ja liikunnallisuus osana 11- 16-vuotiaiden eurooppalaisten nuorten elämäntapaa. Jyväskylä: Liikuntakasvatuksen laitos ja Liikuntakasvatuksen tutkimus- ja kehittämiskeskus. Liikuntakasvatuksen julkaisuja 1.
- Nupponen, H. 2010. This Is How Finnish Kids Exercise – Or Do They Exercise? Teoksessa Liikuntatieteellinen seura; Motion – Sport in Finland 1/2010 24-26. http://www.lts.fi/filearc/1079_Motion110_24-26_lowres.pdf
- Nyström, K. 2010. Fotboll i grundskolan. Ruotsin jalkapalloliitto; Svenska Fotbollförbundet. Verkkolähde: <http://svenskfotboll.se/svensk-fotboll/barn-ungdom/fotboll-i-grundskolan/>. Luettu 26.7.2011
- Opetushallitus. 2009. Liikunta/Peruskoulu Yleissivistävän koulutuksen kehittämissuunnitelma, laatinut Matti Pietilä. Muistio 27.10.2009
- Pekkala, J. 2004. Onneksi on urheiluseurat. SLU: Liikunnan ja Urheilun Maailma, 11/04. http://www.slu.fi/lum/11_04/jasenjarjestoille/pekkala_onneksi_on_urheiluseurat/
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2004.
http://www.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf (Luettu 20.9.2011)
- Perusopetuslaki 47 §. Perusopetusta tukeva muu toiminta.
- Pietilä, M. 2006. Laatu liikuntakasvatukseen netistä kentille. SLU, Liikunnan ja Urheilun Maailma 6/06.
http://www.slu.fi/lum/06_06/jasenjarjestoille/laatu_liikuntakasvatukseen_netista_kentille/ (Luettu: 6.10.2011)
- Puhakainen, J. 2001. Lapsen aika. Puheenvuoro lasten liikunnasta ja urheilusta. Keuruu: Otava.
- Puonti, P. 1999. Kasvatus liikunnan avulla. Teoksessa Miettinen, P. (toim.) Liikkuva lapsi ja nuori. Jyväskylä: Gummerus, 113-122.

- Putnam, R. 1993. Making Democracy work. Civic traditions in modern Italy. New York: Princeton University Press.
- Putnam, R. 1995. Bowling alone: America's Declining Social Capital. Journal of Democracy, 6(1), 65–78.
- Putnam, R. 2000. Bowling alone. The collapse and revival of American community. New York: Simon & Schuster.
- Rauramo, A. 2011. EasySport –hanke. toim. Pasanen, J. Maali! 2/2011.
- Riksidrottsförbundet. 2009. Ett år med Idrottslyftet. Rapport om år I. Stockholm.
- Ringeteliitto. Kouluringette.
<http://www.ringette.fi/fi/Lapset+++nuoret/Kouluringette.html> (luettu 22.9.2011)
- Salibandyliitto. Koululaisen Road Show. <http://salibandy.net/node/3845> (22.9.2011)
- Salibandyliitto. Lasten ja nuorten strategia.
<http://salibandy.net/harrastetoiminta/lapset> (luettu 22.9.2011)
- Siedentop, D. 1994. Introduction to physical education, fitness, and sport. Second edition. California: Mayfield Publishing Company.
- Sivistyssanakirja. Verkkolähde, viitattu 5.9.2011.
- Stroot, S. 2002. Socialisation and participation in sport. Teoksessa Laker, A. (toim.) The sociology of sport and physical education: An Introductory. 129-147.
- Suomen Lentopalloliitto. Harrasteliikunta.
<http://www.lentopalloliitto.fi/harrasteliikunta/> (luettu 22.9.2011)
- Suomen Lentopalloliitto. Koululentis-tapahtuma.
<http://www.lentopalloliitto.fi/harrasteliikunta/koululentis-kampanja-20112/> (luettu 22.9.2011)
- Suomen liikunnan ja urheilun maailma. 2006. ”Seuratutkimus: Mitä urheiluseuroille kuuluu?” LUM 17/08, SLU.fi.
- Suomen Palloliitto. Kaikki Pelissä –ohjelma. http://www.palloliitto.fi/kaikki_pelaa/ (luettu 22.9.2011)
- Suomen Palloliitto. Kaikki Pelissä – tapahtuma.
http://www.palloliitto.fi/kaikki_pelaa/koulu-ja_paivakotijalkapallo/kaikki_pelissa-tapahtumat/ (luettu 22.9.2011)
- Telama, R. 1988. Urheilu kasvatusympäristönä. Teoksessa Tuominen, K., Rusko, H., Viitasalo, J., Luhtanen, P. & Kujala, A. (toim.) Suomalainen valmennusoppi 1. Valmentaminen. Suomen Olympiakomitea. Jyväskylä: Gummerus, 76-86.

- Telama, R. 1989. Urheilu kasvatusympäristönä. Pyykkönen, T. (toim.) Teoksessa Kevyt alkusoitto liikuntauralle 1995. Liikuntatieteellisen seuran moniste nro 20. Helsinki 1995. S. 45-58.
- Telama, R. 2009. Syke huumaa. Julkaistu: Liikunta ja tiede: 46 2-3/2009. http://www.lts.fi/filearc/836_L%26T2_309_63_64.pdf luettu: 26.9.2011.
- Telama, R., Välimäki, I., Nupponen, H., Numminen, P., Sääkslahti, A. & Raitakari O. 2001. Suomalaisten lasten ja nuorten liikunta tänään. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim., 117(13), 1382-1388. <http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/etusivu> (Luettu 4.8.2011)
- Trudeau, F. & Shephard, R. 2008. Physical education, school physical activity, school sports and academic performance. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Jyväskylä 2003
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikku-noita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Suomen Liikunta ja Urheilu. 2006. SLU:n julkaisusarja 6/6. Kansallinen liikuntatutkimus 2005-2006 Lapset ja nuoret.
- Vuori, M., Kannas, L. & Tynjälä, J. 2004. Nuorten liikuntaharrastuneisuuden muutoksia 1986-2002. Teoksessa Lasse Kannas (toim.) Koululaisten terveys ja terveyskäyttäytyminen muutoksessa - WHO-Koululaistutkimus 20 vuotta. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Julkaisuja 2, 2004

LIITTEET

LIITE 1

Tervehdys Jyväskylän yliopistosta!

Me allekirjoittaneet – Ville Keskinen ja Juha-Pekka Palmroth – olemme tekemässä opinnäytetyötä lajiliittojen ja koulun välisestä yhteistyöstä. Opiskelemme peruskoulun luokanopettajiksi ja sivuaineenamme olemme opiskelleet liikuntaa. Tutkimuksemme on Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Pro Gradu – tutkielma. Työmme ohjaajia ovat opettajankoulutuslaitoksen lehtori Juha Kokkonen ja prof. Anna-Maija Poikkeus.

Haluaisimme kartoittaa **lajiliittojen toiveita ja näkökantoja koulujen kanssa tehtävästä yhteistyöstä, sen nykytilasta ja tulevaisuuden mahdollisuuksista**. Aiheesta on toistaiseksi melko vähän tutkimusta ja olisi tärkeää selvittää, missä määrin lajiliitoilla ja kouluilla olisi yhteisiä intressejä ja mahdollisuuksia liikuntakasvatuksellisten tavoitteiden edistämiseen. Lähetämme kyselymme suurimmille palloilun lajiliitoille. Käytämme saatua kyselyaineistoa teemahaastattelurungon laatimiseen sekä tutkimuksen aineistona.

Toivoisimme, että vastaisitte seuraaviin kysymyksiin:

1. Taustat:

- Lajiliittonne nimi?
- Liittonne jäsenmäärä suunnilleen?
- Oma toimenne liitossa

2a. Minkälaisia kokemuksia on alakoulujen (luokat 1-6) ja lajiliittojen välisestä yhteistyöstä:

- Onko lajiliittonne ja koulujen välillä olemassa yhteistyötä? *(poista väärät vaihtoehdot)*

ON
EI OLE

2b. Jos vastasit edelliseen kysymykseen EI OLE, voit siirtyä suoraan kohtaan 3

- Kuinka paljon yhteistyötä tehdään? *(poista väärät vaihtoehdot)*

VIIKOTTAIN
KUUKAUSITTAIN
VUOSITTAIN
HARVEMMIN, SATUNNAISESTI TAI VAIN YKSITTÄISET SEURAT

- Mikä seuraavista kuvaa parhaiten yhteistyötänne koulujen kanssa? *Voitte valita useampia ja mieluumsti kuvata yhteistoiminnan muotoja. (poista väärät vaihtoehdot)*

TILOJEN KÄYTTÖÄ, millaista:
TEEMAPÄIVÄ
SÄÄNNÖLLISTÄ KERHOTOIMINTAA
OPETTAJIEN KOULUTTAMISTA
MUUNLAISTA TOIMINTAA, millaista:

- Millaisia kokemuksia lajiliittonne on kertynyt nykyisestä yhteistyöstä? Millaisia hyötyjä?

- Mitä koulut voivat hyötyä yhteistyöstä (ts. mitä seuroilla/lajiliitolla on tarjottavana kouluille?)

3. Liikuntakasvatukselliset tavoitteet

- Millaiset ovat liittonne kasvatustavoitteet?

4. Toiveet lajiliittojen ja koulun välisestä yhteistyöstä

a) Haluaako lajiliitto tehdä yhteistyötä koulujen kanssa? (*poista väärät vaihtoehdot*)

SÄÄNNÖLLISESTI

HIEMAN

EI OLLENKAAN

b) Lajiliittona haluaisimme tehdä yhteistyötä koulujen kanssa. (*poista väärä valinta*)

ENEMMÄN

NYKYISELLÄ TASOLLA

VÄHEMMÄN

c) Millaista yhteistyötä lajiliittonne haluaisi tehdä koulujen kanssa ja onko se nykyisten resurssien puolesta mahdollista?

d) Kenen vastuulla yhteistyön aloitteiden ja ylläpitämisen tekeminen mielestänne on: koulun, paikallisten urheiluseurojen vai lajiliiton? Perustele.

e) Mitä etuja yhteistyöllä voitaisiin saavuttaa?

f) Mitä ovat yhteistyön haasteet ja kehittämisen paikat?

5. Mahdollisia esimerkkejä hyvin toimivasta yhteistyöstä ja niiden toteutustavoista.

Kiitokset jo etukäteen. Lähetämme teille tietoa tutkimuksemme tuloksista, kun työmme keväällä 2012 valmistuu.

Terveisin,

Ville Keskinen
ville.p.keskinen@jyu.fi

Juha-Pekka Palmroth
juha-pekka.palmroth@jyu.fi

Rehtorihaastattelut

1. Taustat:

- Kuka olet, oma toimi ja mistä? (lyhyesti)

2. Liikuntakasvatukselliset tavoitteet

Kysymys rehtorille:

- Mitä teidän mielestänne tarkoittaa termi ”liikunnan avulla kasvattaminen”?
- Entä kasvatus liikuntaa? Mikä koulun tehtävä ja miten se näkyy?
- Miten näette seurojen kasvatustavoitteiden yhentyvän koulun kasvatustavoitteiden kanssa?
- Tuleeko seuran olla vastuussa lapsen kasvattamisesta? Jos niin, millä tavoin?

3. Minkälaisia kokemuksia on alakoulujen(luokat 1-6) ja lajiliittojen välisestä yhteistyöstä ja millaista yhteistyö on laadultaan?

TILOJEN KÄYTTÖÄ, millaista:

TEEMAPÄIVIÄ

SÄÄNNÖLLISTÄ KERHOTOIMINTAA

OPETTAJIEN KOULUTTAMISTA

MUUNLAISTA TOIMINTAA

- Millaisia kokemuksia teille on kertynyt nykyisestä yhteistyöstä? Millaisia hyötyjä?
- Kenen vastuulla yhteistyön aloitteiden ja ylläpitämisen tekeminen mielestänne on: koulun, paikallisten urheiluseurojen vai lajiliiton? Perustelee.
- Millä keinoilla yhteistyötä voitaisiin lisätä? Tarvitaanko työntekijä vastaamaan yhteistyöstä (KOLIKO)?
- Mitkä asiat muodostuvat haasteiksi tai esteiksi yhteistyön tekemiselle?

4. Mahdollisia esimerkkejä hyvin toimivasta yhteistyöstä ja niiden toteutustavoista.

Ryhmähaastattelu

Piirin edustaja
 Paikallisen seuran edustaja
 Koulutoimen edustaja
 (Seuratyöntekijä)

Nauhoitus. Kesto 1h - 1,5h.

MISTÄ HALUTAAN OTTAA SELVÄÄ?

- Kasvatustavoitteiden yhtenevyys (pohja NS ja OPS)
- Halukkuus yhteistyöhön ja mahdolliset esteet, kenen vastuulla
- Lajiliiton ja seuran rooli yhteistyössä (onko ongelma liitto-seura vai seurakoulu –tasolla?)
- Rehtorin näkökulma yhteistyön tarpeeseen ja laatuun

1. Taustat:

- Kuka olet, oma toimi ja mistä(seura, liitto, NS)? (lyhyesti)

2. Liikuntakasvatukselliset tavoitteet

Kaikille:

- Tuleeko seuran olla vastuussa lapsen kasvattamisesta? Jos niin, millä tavoin ja miten vanhempien kanssa tehdään yhteistyötä?
- Mitä teidän mielestänne tarkoittaa termi ”liikunnan avulla kasvattaminen”?

Kysymys liitolle ja seuroille:

- Miten seurassanne/liitossa on huomioitu kasvatustavoitteet? Esim. Nuoren Suomen mukaan
- Useat seurat ovat sitoutuneet Sinettiseura-toimintaan, mutta miten se näkyy käytännössä?

Kysymys rehtorille:

- Miten näette seurojen kasvatustavoitteiden yhentyvän koulun kasvatustavoitteiden kanssa?

3. Minkälaisia kokemuksia on alakoulujen(luokat 1-6) ja lajiliittojen välisestä yhteistyöstä ja millaista yhteistyö on laadultaan?

TILOJEN KÄYTTÖÄ, tarkenna

TEEMAPÄIVIÄ, tarkenna

SÄÄNNÖLLISTÄ KERHOTOIMINTAA, tarkenna

OPETTAJIEN KOULUTTAMISTA, tarkenna

MUUNLAISTA TOIMINTAA, tarkenna

- Millaisia kokemuksia teille on kertynyt nykyisestä yhteistyöstä? Millaisia hyötyjä?
- Kenen vastuulla yhteistyön aloitteiden ja ylläpitämisen tekeminen mielestänne on: koulun, paikallisten urheiluseurojen vai lajiliiton? Perustele.

- Millä keinoilla yhteistyötä voitaisiin lisätä? Tarvitaanko työntekijä vastaamaan yhteistyöstä (KOLIKO)?
- Mitkä asiat muodostuvat haasteiksi tai esteiksi yhteistyön tekemiselle?

4. Mahdollisia esimerkkejä hyvin toimivasta yhteistyöstä ja niiden toteutustavoista.